

PROSVETNI DELAVCI

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 23. NOVEMBRA 1973
LETO XXIV. – ŠTEVILKA 19

PODPREDSEDNICA IZVRŠNEGA SVETA SR SLOVENIJE DR. ALEKSANDRA KORNHAUSER PROSVETNIM DELAVCEM OB DNEVU REPUBLIKE:

USTVARJALNOSTI PROSTO POT!

Izobraževanje ni le nujno potrebno za napredek, iz dneva v dan postaja vse bolj pogoj obstoja!

Nasha republika slavi svoj jubilej in v njej se posebej prosvetni delavci. Kajti oblast dela, svoboda, enakopravnost, bratstvo, solidarnost, ustvarjalnost – ti temelji naše socialistične skupnosti – so sočasno nosilni steber vsega vzgojno-izobraževalnega dela. Prosvetni delavec, ki sprejema in v svojem delu uresničuje pripadnost tem ciljem, je delavec med delavci in ustvarjalec v dejavnosti posebnega družbenega pomena. Zato je 29. november zanj dan, ko lahko s posebnim ponosom stopa v korak z delavci na vseh področjih, saj izobraževanje ni le nujno potrebno za napredek, iz dneva v dan postaja vse bolj pogoj obstoja.

Slavnostno ozračje pa terja tudi soočenje postavljenih ciljev z njihovim uresničevanjem: da bi bili ponosni na doseženo, pa tudi kritični, ostro kritični do napak, da bi pogledali, do kod smo prišli po poti v smeri postavljenega cilja in kje zaostajamo; da bi se v prazničnih dneh oddahnili in pripravili za novi zagon, usmerjen v novo ustvarjalnost, v novi napredek. Usmerimo tedaj praznične žaromete na nekatera vprašanja, ki ostro zadevajo prosvetne delavce.

Najprej: ali je prosvetni delavec, ki deluje na področju posebnega družbenega pomena, enakopraven delavec med delavci? Ko postavljamo tako vprašanje, ne moremo mimo vrste imenitkov in večkrat površnih stališč, ki jih srečujemo vsak dan. Pravi nič ne bo trpelo slavnostno ozračje, če jih bomo pogledali neposredno in brez olepševanj, z namenom, da bi ločili zmo od plev.

Prisluhnimo glavnemu očitu, ki ga je slišati s strani prosvetnih delavcev: „Dokler prosvetni delavci po družbeni vlogi in dohodku zaostajamo za delavci na drugih področjih dela, posebno v gospodarstvu, toliko

časa ne moremo govoriti, da smo enakopravni delavci med delavci.“ In najbolj pogost odgovor številnih posameznikov zunaj prosvete: „Prosvetni delavci imajo resda nižje osebne dohodeke, imajo pa tudi nižje delovne obveznosti in še počitnice, ki krepko presegajo okvir rednih dopustov delavcev v drugih dejavnostih.“

Pojdimo po vrsti! Ali je družbena vloga prosvetnih delavcev res manjša, kot bi morala biti? V ustavi piše, da sta vzgoja in izobraževanje dejavnosti posebnega družbenega pomena. Torej ima posebno vlogo to delo, vsak delavec pa tolikšno, kolikor k njemu prispeva! Nihče v naši družbi ne more – in ne sme! – imeti vnaprej posebne vloge, lahko pa se posebej uveljavlja, a le s posebnimi napori.

In tu je treba povedati, da so vrata široko odprta! V Sloveniji imamo izjemno visoke potrebe po izobraževanju. Ze osnovne šole tretjina učencev ne konča z uspehom. Skoraj deset tisoč mladih ljudi začne vsako leto svojo poklicno pot z bistveno slabšimi možnostmi za uspeh v življenju. Mnoge med njimi usmeri ta neuspeh v nekvalificirano delo z omejenimi razvojnimi možnostmi. Osebnost izguba se tu združuje z družbeno, še posebno v naši republiki, kjer postaja kvalificirani delavec vse bolj dragoceno. Prav gotovo učitelj ni edini, ki lahko temu odpomore, gotovo pa je, da lahko s svojo posebno prizadevnostjo in skrbjo za vsakega posameznega učenca ob sodelovanju s starši in družbeno skupnostjo v učenčevem okolju marsikateremu mlademu človeku odpre pot do večjega znanja, do poklicnega izobraževanja in s tem do boljših življenjskih možnosti.

Potem je tu usmerjanje v poklic, pri katerem mladi človek ne rešuje le osebne dileme. Iz bira poklica je resda v prvi vrsti odvisna od njegovih osebnih nagnjenj in sposobnosti, toda tu so še potrebe družbe, ki jih je treba upoštevati, če naj vsak posameznik v njej dobi ustrezno zaposlitev. In ne nazadnje je vsak človek vezan na svoje okolje, ki ga spodbuja, žal pa mnogokrat premalo. Bilo bi krivično trditi, da mora biti učitelj odgovoren za poklicno usmeritev vsakega učenca; toda kljub temu, da mora biti skrb za nove delavce temeljna naloga temeljnih organizacij združenega dela in interesnih skupnosti, ostaja predvsem učitelj v očeh vsakega mladega človeka tista oseba, tista osebnost, ki ji najbolj verjame, zaupa. Za dobro usmerjanje pa mora učitelj poznati in sodelovati ne le z učencom, temveč tudi s temeljnimi organizacijami združenega dela in samoupravnimi interesnimi skupnostmi, kjer se bodo mladi ljudje zaposlovali. Brez dogovora s temi bi bilo usmerjanje večkrat jalovo.

Osip na stopnji osnovne šole nas tako peklja, da velikokrat pozabljamo na osip v srednjih in visokih šolah. Kot da ta osip ni še večji ali kot da bi bila za ustvarjalnost dovolj samo osnovna šola! V družbeni načrt smo zapisali, naj bi do leta 1985 80 % generacije končalo srednjo šolo. Danes dosegamo komaj dobro polovico tega in mnogo premalo smo storili, da bi se pomaknili proti temu cilju. Prav gotovo je treba priznati, da je bilo srednje šolstvo celo desetletje pastorek še celo znotraj šolstva ter da nekateri domovi za učence prav kriče po sanaciji. Res je tudi, da akcija za reševanje tega s samoupravnim sporazumom v letu 1973 ni prinesla uspeha; krivdo je treba iskati tako v izobraževalnih skupnostih, ki so si premalo prizadevale, kot pri delovnih organizacijah, ki za svoje prihodnje delavce niso pokazale dovolj razumevanja. To pa ni toliko neuspeh samoupravnega sporazuma kot posledica tega, da neposrednega stika med delavci v srednjem šolstvu in delavci v temeljnih organizacijah združenega dela ni bilo. Dokazano je, da pogovarjanje prek posrednikov ne prinese uspeha. Jasen dokaz, da morajo prosvetni delavci k delavcem v temeljnih organizacijah združenega dela, da morajo njim neposredno razložiti potrebe, ki niso le potrebe prosvetnih delavcev za njihovo delo, temveč v prvi vrsti razvojne potrebe otrok delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, pa tudi razvojne potrebe teh temeljnih organizacij združenega dela kot delovnih kolektivov, pogoj za njihovo prihodnjo ustvarjalnost, ki je pogoj za obstoj. Prosvetni delavci se morajo pogovarjati in sodelovati kot delavci z delavci. Le to lahko pripelje iz zagate.

Boljše materialne razmere so za uspeh srednjega šolstva pogoj, a ne edini, ne zadostni. Vse preveč znanstvenih analiz kaže, da sodobni učni prostori in pripomočki res izboljšajo delo, a glavni nosilec tega ostaja vendarle učitelj. Učitelj s svojim znanjem in osebnostjo, zavzet ustvarjalec in tovariš mlademu človeku. Ne oblast nad njim, ne razpolagalec z njegovo usodo, v roki meč ocen vihteč. Učitelj – četudi vedno primus inter pares, prvi med enakimi – je ugleden tembolj, čim manj je selektor, čimbolj je razvijalec mladih ljudi.

Pri tem se moramo spet ozreti na usmeritev naše samoupravne socialistične skupnosti: s stališča posameznika pomeni ta zahteva njegov največji možni osebni razvoj, s stališča družbe razvoj moralnega in umskega potenciala in delovnih sposobnosti celote. Učitelj, ki načrtuje in si prizadeva za vsakega svojega učenca – kot sodelavca, ki ga načrtno usmerja od dela k delu, od uspeha do uspeha tega sodelovanja, ki ga razvija kot

delavca in osebnost, kot ustvarjalca, tak učitelj ima poseben pomen za tega mladega človeka in celotno družbo in nihče mu tega pomena ne more odvzeti, ker ga ni dobil z deklaracijo, temveč z ustvarjalnostjo.

Je na stopnji visokega šolstva drugače? Poleg še hujšega osipa mu očitamo še odtujenost in nenačrtnost pri usmerjanju. Veljajo na tej stopnji posebni zakoni?

Prav gotovo ne! Res je, da je visoko šolstvo v konici piramide našega šolstva in terja ostrejša merila tako po sposobnostih kot po delu. Narobe bi bilo, če bi bilo drugače. Toda dejstvo je, da se tesna vez, ki je med učiteljem in učencom v osnovni šoli, zrahlja v srednjih šoli in še bolj v visokem šolstvu. Odtujevanje učenca se mladega človeka od učitelja ne prinaša s seboj nič dobrega. Prav gotovo mora imeti skupno delo na fakulteti drugačen značaj kot v srednji ali osnovni šoli, a skupna vsem ravnom ostaja ta skupnost učitelja in učenca, dijaka, študenta; to skupno iskanje, razpravljanje, delo, veselje nad uspehi, doživljanje vrednot, znanstvenih in moralnih. Samoupravljanje na vseh stopnjah šolanja, posebej v visokem šolstvu, se ne zrcali le na sestankih. Ti so kaj formalni okvir resnične samouprave – skupne ustvarjalnosti učitelja in mladih ljudi. V takem stalnem sodelovanju mora pasti tudi osip, in to ob ohranjeni ali celo zvišani kakovosti, saj se bo metoda selekcije morala vse bolj umikati metodi razvijanja sposobnosti.

In nenačrtnost pri usmerjanju? V visokem šolstvu res beležimo izrazito moteno študijsko strukturo. Medtem ko v srednji šoli še srečujemo dokaj urejeno porazdelitev vpisa na splošno izobraževalne in strokovne, poklicne srednje šole, s prevladovanjem tistih, ki so namenjene kadrom za neposredno proizvodnjo, je v visokem šolstvu zadnja leta nasprotno: vpis na študijskih smerih za neposredno proizvodnjo, torej za ustvarjanje dohodka, izredno pada, narašča pa vpis na smeri v t. i. „družbeni nadgradnji“. Ugotovitev, ki terja ukrepanje! A tudi analizo, čemu je tako? Predpostavka, da so strokovni kadri v neposredni proizvodnji za svoje delo slabše nagajeni kot drugi strokovni delavci v delovnih organizacijah, je gotovo eden izmed vzrokov, ki ga je možno in tudi treba takoj odpraviti. Toda dejstvo, da te anomalije še ni na srednji stopnji, kaže na drugi, morda celo večji vzrok: da je prehod iz strokovnih srednjih šol, posebej poklicnih, v visoko šolstvo zaprt. Medtem ko se tudi podpoprečni gimnazijec lahko vpiše kamorkoli v visokem šolstvu, je celo nadarjenemu mlademu delavcu, ki konča poklicno šolo, pot naprej zaprta. Ta vertikalna zaprtost, ti zidovi med

šolami, morajo biti v naši novi visokošolski zasnovi najprej podrti. A ne bo dovolj, če jih bomo porušili samo z zakonom: predvsem učitelj na poklicni šoli bo lahko tisti, ki bo najbolj sposobne in ustvarjalne mlade delavce usmerjal v visokošolski študij, seveda v sodelovanju z visokošolskim učiteljem in organizacijo združenega dela. Kajti kadrovanje je naloga vseh treh.

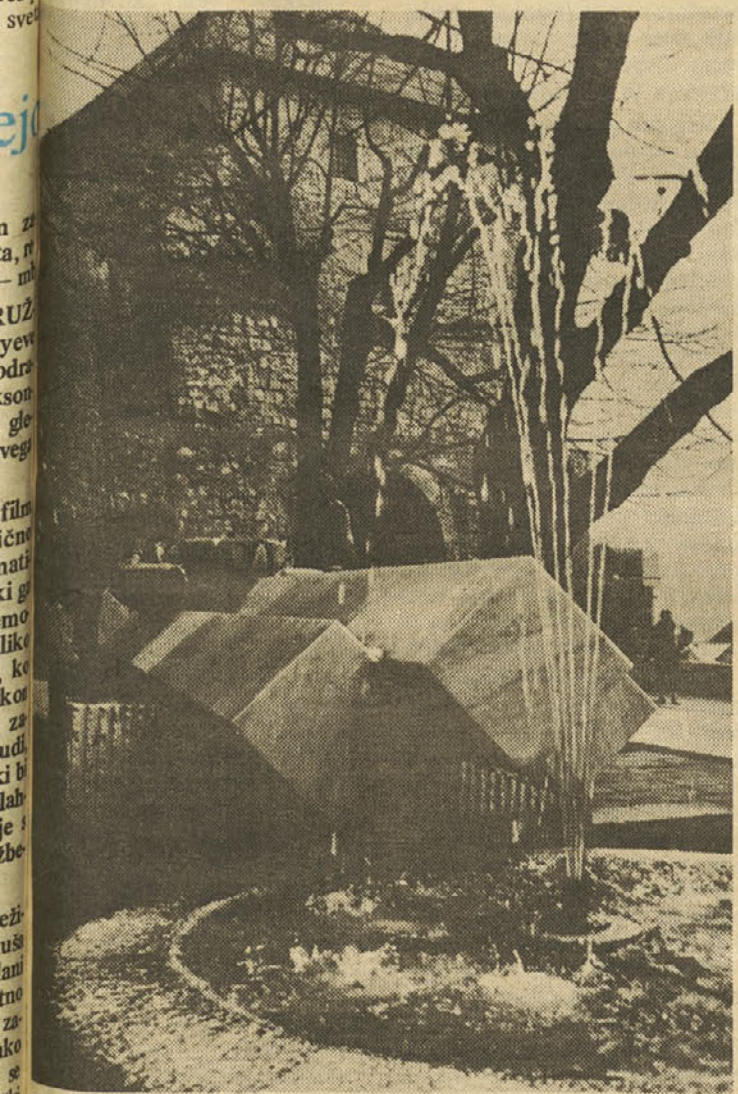
Kolikšna kopica dosedanjih in koliko novih nalog je pred učiteljem? Kako naj jih zmore?

Njegovo delo ni lahko in zato je posebnega družbenega pomena. Terja naprednega učitelja z veliko znanja, vedno novega znanja, terja zanj stalni izobraževalni sistem, ki je v pripravi. Vsak učitelj naj bi imel odprto pot do najvišjega znanja – tako je zapisano v zahtevah za sistem izobraževanja učiteljev. To pa pomeni, da bomo v znatni meri že v letošnjem šolskem letu odprli možnost vsem učiteljem, da nadaljujejo svoj študij bodisi na ustrezni smeri fakultet, bodisi na podiplomski stopnji, če so si visokošolsko diplomno že pridobili. Študij zanje bo organiziran redno in izredno. Profesor na vaški osnovni šoli ali doktor znanosti na srednji šoli naj ne bi bil več tolikšna redkost.

Kot student hitro usahne, če se ne napaja, usahne tudi učitelj, ki se nenehno ne izpopolnjuje. Za pomoč ali bolje: za organizirano načrtno strokovno izpopolnjevanje so v pripravi redni študijski tečaji, ki naj vsakemu učitelju omogočijo izpopolnitev znanja, pa tudi napredovanje v njegovem poklicu. Vsota treh meril naj bi bila odločilna za napredovanje: delo na šoli, strokovno izpopolnjevanje in delo v okolju. Vsa tri merila so enakopravna. Kajti učitelj ne more uspešno delati brez potrebnega znanja, a tudi ne brez sodelovanja z delavci v družbi, v kateri živi. Njih mora prepričevati o vlogi in pomenu svojega dela, njim mora pokazati, kod vidi pot v napredek, kje lahko pomaga njim in njihovim otrokom, a tudi kje morajo oni njemu pomagati. S svojo osebnostjo, s svojim znanjem in delom se je učitelj dolžan boriti za napredek.

Prav te dni bomo sli pred delavce v temeljne organizacije združenega dela s programi za delo družbenih dejavnosti v letu 1974. Med njimi bosta prednostna izobraževanje in znanost kot osnovna nosilca našega gospodarskega razvoja. Med potrebami izobraževanja za leto 1974 so zajete naloge, o katerih je govorila. Računi potrebnih sredstev pa so zasnovani tudi na samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, ki so za prosvetne delavce prav sedaj izpopolnjeni tako, da bo njihovo delo enakopravno ovrednoteno z delom na drugih

(Nadaljevanje na 3. strani)

Naj bo naša nova pot podobna temu studentu pri spomeniku mladosti v Jajcu – studentu, ki nikoli ne usahne in je vedno mlad. Naj bo to izvir našega ustvarjalnega dela, boja za napredek in prizadevanja za uresničanje ciljev naše družbe. Ob dnevu republike iskreno čestitamo vsem delavcem v vzgojno-izobraževalnih zavodih, vsem našim bralcem in sodelavcem ter jim želimo vedre, sproščene praznične dni! Foto: S. Teršek

KDOR NI POUČEN, NE MORE PRAVILNO ODLOČATI

Tako kot več let doslej so tudi letos v naši republiki očitne velike razlike med predvideno ekonomsko politiko in njeno uresničitvijo. Kako je z ustavnim načelom o neposrednem odločanju delavcev glede skupnih obremenitev gospodarstva? Letos se še ne izvaja in vse kaže, da delavci tudi v prihodnjem letu ne bodo imeli kaj dosti besede pri tovrstnih odločitvah; odločali bodo le o tistem deležu denarja, ki ga bo treba odšteti za družbene dejavnosti. — Tako mnenje smo slišali v razpravi na 21. seji predsedstva republiškega odbora delavcev družbenih dejavnosti (letošnjega 6. novembra), ko so člani ocenjevali družbenoekonomski razvoj Slovenije v letu 1973 in govorili o pripravah na financiranje družbenih dejavnosti v letu 1974.

Kaj povedo številke? Te kažejo, da naraščajo obveznosti gospodarstva (davek na dohodek TOZD, materialni stroški, pogodbene obveznosti, stroški bančnih storitev, obresti in sredstva proračunskih skladov) veliko hitreje kot osebni dohodki in sredstva za družbene dejavnosti. Ukrepi ekonomske politike v letu 1972 in 1973 niso uveljavili XXI. in XXII. dopolnila republiške in zvezne ustave. Gospodarski sistem in njegovi instrumenti niso usklajeni, ekonomska politika ni dosledno sankcionirana na vseh področjih, odvzeta sredstva se vedno omogočajo koncentracijo kapitala in nesmotrne naložbe, na katere ne vpliva združeno delo. Odgovornost ni dosledno uveljavljena, trdna družbena disciplina je še vedno samo pojem. Zato se še vedno dogaja, da so tisti, ki kršijo načrtano politiko in merila, nagrajeni, kaznovani pa oni, ki jo spoštujejo. Delni ukrepi v politiki cen, pavšalne zamrzitve, ki ohranjajo privilegije enih in povzročajo obup drugih, vse to so posledice navedenih pojavov.

O vsem tem je razpravljalo predsedstvo na svoji seji, izoblikovalo sklepe in stališča, v katerih poudarja, kako nujno je upoštevati ustavna dopolnila, v skladu s sprejetimi sporazumi za leto 1974 pa sprejeti programe in odločitve za delo družbenih dejavnosti (okvirno usmeritev bo podal družbeni dogovor v republiki). Ob vsem tem pa je pomembno tudi tole opozorilo: Večina družbenih dejavnosti opravlja naloge take narave, da je treba zagotoviti njihovo neprekinjeno in nemoteno delovanje. Ker novi sistem financiranja družbenih dejavnosti, kot ga predvidevajo ustavne spremembe, še ni dograjen, bi bilo nujno predvideti določenečasne ali prehodne rešitve, ki bi preprečile morebitne krizne situacije ob začetku leta 1974.

Predsedstvo tudi predlaga, da je treba čimprej sklicati skupno sejo predsedstva Zveze sindikatov Slovenije in izvršnega odbora republiške konference SZDL, na kateri naj bi sprejeli osnovna politična stališča in učinkovit akcijski načrt delovanja obeh organov pri uresničevanju nalog v zvezi s samoupravnim sporazumevanjem in družbenim dogovarjanjem.

O novem statutu za osnovne šole, novostih glede sprejemanja programov in vrednotenja dela družbenih dejavnosti, ki se pripravljajo za prihodnje leto, izhodiščih za vrednotenje dela delavcev v družbenih dejavnostih in predlogih republiškega odbora v zvezi s tem ter o drugih vprašanjih je tokrat več povedal za bralce našega časopisa predsednik RO Sindikata delavcev družbenih dejavnosti.

VINKO KASTELIC:

VPRAŠANJE: Sodelavci v republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije so izdelali teze za statut osnovne šole. Ob tem pa se pojavljajo nekatera vprašanja, kot npr.: samoupravljanje v šoli je po veljavni zakonu v osnovni šoli organizirano doslej nekoliko drugače, kot je navedeno v teh tezah. Kako je s tem?

ODGOVOR: Zakon o osnovni šoli še ni usklajen z ustavnimi dopolnili in, razumljivo, niti z novimi ustavnimi rešitvami. Pri izdelavi tez statuta je republiški odbor sodeloval z republiškim sekretariatom za prosveto in kulturo, kjer pripravljajo novelizacijo omenjenega zakona. Določbe zakona o osnovni šoli bodo glede samoupravljanja uveljavile načela, ki jih že vsebujejo teze statuta. To pomeni, da šolam zato ne bo treba dopolnjevati statuta.

VPRAŠANJE: Svet šole po teh tezah ni pravzaprav več samo organ šole, temveč skupni organ, sestavljen po delegatskih načelih vseh subjektov, ki sodelujejo v vzgoji in izobraževanju...

ODGOVOR: Da, družbena funkcija vzgoje in izobraževanja je kot taka vsebinsko definirana v dokumentih Zveze komunistov in skupščine SR Slovenije. Prav tako je v ustavnih dopolnilih in tudi v osnutku nove ustave SR Slovenije določeno, da sta vzgoja in izobraževanje dejavnosti posebnega družbenega pomena. Obenem je v ustavnem osnutku predvideno, da se ustanavljajo samoupravne interesne skupnosti in njihove enote, v katerih vsi zainteresirani skupno po načelih sporazumevanja in dogovarjanja uresničujejo svoje skupne interese. Naloga statuta šole je, da omenjena načela pravno predpiše in omogoči funkcionalne, torej učinkovite rešitve.

Svet šole je tako skupni organ vseh zainteresiranih subjektov v procesu vzgoje in izobraževanja, kjer se uresničuje družbeni interes, hkrati pa se že v določenem smislu opravlja družbena funkcija, ki jo predvideva osnutek ustave za enote samoupravne interesne skup

nosti (člen 85 osnutka ustave SRS). Ta svet je torej že zaradi prihodnje skupščine enote interesne skupnosti. Podružbljenost vzgoje in izobraževanja naj ne gre torej po dveh ločenih tiri, na eni strani prek organov enot samoupravnih interesnih skupnosti, po drugi strani pa prek predstavnikov ali delegatov javnosti v svetih šolskih zavodov.

VPRAŠANJE: Kaj pomeni določba tez, da šola nima v svoji sestavi temeljnih organizacij združenega dela?

ODGOVOR: Tako določilo ne pomeni nič drugega kot to, da so teze statuta uporabne za tiste osnovne šole, ki se v tem trenutku ne združujejo v občini z drugimi osnovnimi šolami na podlagi samoupravnega sporazuma o združevanju. Sicer pa se samoupravno vsebinsko organizirajo kot temeljne organizacije združenega dela.

Omenimo naj, da so prav prosvetni delavci v večini občin v letošnjih razpravah o uresničevanju ustavnih dopolnil menili, da so integracije v šolstvu primerne in nujne. Ti integracijski procesi so mišljeni kot sodelovanje in skupno urejanje vseh zadev, ki naj pripomorejo k še uspešnejšemu opravljanju nalog šole in racionalnemu poslovanju, ne smejo in ne morejo pa biti centralizacija samoupravljanja. To je obenem tudi smisel vsebinskega uresničevanja ustavnih dopolnil.

Praktične težave pa so v tem, da v večini primerov niso izdelane ustrezne strokovne in ekonomske analize ter predlogi samoupravnih sporazumov o združevanju, ki naj omogočijo ustrezne samoupravne odločitve delovnih skupnosti. Pravilna je pot, ki so jo ubrale številne šole in temeljne izobraževalne skupnosti s tem, ko so ustanovile komisije, ki že pripravljajo te analize, ki jih zakon o konstituiranju temeljnih organizacij združenega dela zahteva za kakovostne samoupravne odločitve. Integracijski procesi se bodo nadaljevali tudi v naslednjem letu, samoupravno organiziranje združenega dela pa ne bo končano z 31. de-

cembrom 1973. To, da bo novi statut sprejet še letos, je torej še prva faza teh prizadevanj.

VPRAŠANJE: Kaj pa podružnične šole?

ODGOVOR: Glede podružničnih šol gre za različno velikost teh šol z več ali manj oddelki, pa tudi za različno oddaljenost teh šol od matične šole. Teze predvidevajo rešitve v tem smislu, da podružnične šole ne bi bile temeljne organizacije združenega dela, temveč le oddelki ali organizacijske enote matičnih, torej centralnih šol. To pomeni, naj statut ustrezno omogoči aktivno sodelovanje v strokovnem in samoupravnem delu tudi delavcem podružnične šole. Tudi zainteresiranim občanom na območju krajevnih skupnosti, kjer deluje taka podružnična šola, naj bi omogočili neposredno sodelovanje v učno-vzgojnem procesu prek šolskega odbora ali drugega organa, ki deluje pri podružnični šoli in je tudi ustrezno zastopan v svetu šole.

Kot je bilo že poudarjeno, so teze izhodišče in pripomoček za ustvarjalno delo prosvetnih delavcev pri sprejemanju njihovih samoupravnih aktov. Pri tem naj poudarim, naj bi bil sindikat pobudnik samoupravnega urejanja zadev, dolžnost vodilnih delavcev pa je, da pripravijo ustrezne strokovne predloge za samoupravne odločitve v kolektivu.

VPRAŠANJE: Za prihodnje leto se pripravljajo pomembne spremembe glede sprejemanja programov in vrednotenja dela družbenih dejavnosti. V čem so pravzaprav bistvene novosti?

ODGOVOR: Že ustavna dopolnila, sprejeta leta 1971, predpisujejo, da delavci v organizacijah združenega dela neposredno odločajo o svojem dohodku, torej o dohodku, ki ga namenjajo za svoje in vse družbene potrebe. To določilo pomeni, da v prihodnosti ni več mogoče določati prispevkov s predpisi družbeno-političnih skupnosti, temveč da se naj delavci v temeljnih organizacijah združenega dela neposredno odločajo s sprejemanjem samoupravnih sporazumov, v katerih so določeni programi in sredstva za delo družbenih dejavnosti.

Praktično to pomeni, da je treba za leto 1974 s samoupravnimi sporazumi, ki jih bodo sprejemali delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, sprejeti programe in odločitve o sredstvih za delo družbenih dejavnosti. Okvirno usmeritev na podlagi dokumenta o ekonomski politiki SR Slovenije za leto 1974 bo podal družbeni dogovor v republiki. Na tej osnovi bodo lahko nastajali občinski in medobčinski družbeni dogovori. Razumljivo je, da bo moral ta družbeni dogovor o skupni potrebi uresničevanja posebej prioritete, upoštevajoč posebej sklepe III. konference ZK Slovenije o odpravljanju socialnih razlik, hkrati pa osnovna merila svobodne menjave dela za materialno vrednotenje programov družbenih dejavnosti ter način, kako nadzorovati izvajanje programov.

Zato je predsedstvo republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije sprejelo izhodišča za vrednotenje dela delavcev v družbenih dejavnostih. Ta izhodišča pa so utemeljena z naslednjimi ugotovitvami: z dopolnitvami samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov za posamezne skupine gospodarskih in družbenih dejavnosti in letu 1973 so bili dogovorjeni (ne pa tudi izplačani!) osebni dohodki med gospodarstvom in družbenimi dejavnostmi usklajeni. Sem štejemo tudi dodatna sredstva za delovne izkušnje v samoupravnih sporazumih s področja šolstva, ki so uveljavljena kot dodatek na kalkulativne osebne dohodke. Dogovorjeni osebni dohodki v teh samoupravnih sporazumih uposte-

vajo težavnost različnih delovnih razmer in drugih elementov, relevantnih za vrednotenje dela. Zato so dogovorjeni osebni dohodki izračunani na pogojno nekvificirane delavca v gospodarstvu višji kot v družbenih dejavnostih. To pomeni, da je politika dohodka in osebnih dohodkov v samoupravnih sporazumih gospodarstva in družbenih dejavnosti usklajena. Zato ni mogoče v okviru ekonomske politike za leto 1974 predvideti za družbene dejavnosti drugačnega porasta osebnih dohodkov, kot bo predviden za gospodarstvo. Pri tem naj omenim, da gre za dogovorjene osebne dohodke v samoupravnih sporazumih, ne pa za konkretne osebne dohodke, s katerimi razpolaga posamična ustanova ali delovna organizacija.

VPRAŠANJE: In kaj predlaga republiški odbor oziroma njegovo predsedstvo?

ODGOVOR: Republiški odbor predlaga, naj bi v ekonomski politiki za leto 1974 in v družbenem dogovoru o skupni in splošni porabi določili enotno izhodišče, tako da se odvisno od izpolnitve programa dogovorjeni osebni dohodki v gospodarstvu in družbenih dejavnostih lahko povečajo za enak odstotek in da so samoupravni sporazumi družbenih dejavnosti izhodišče za vrednotenje dela pri kalkulaciji cen storitev ali programov dela. Pri tem samoupravne interesne skupnosti ali funkcije upoštevajo način pridobivanja in oblikovanja dohodka temeljnih organizacij združenega dela družbenih dejavnosti in svoje, torej druge vire dohodka, tako da omogočijo organizacijam združenega dela družbenih dejavnosti uresničitev samoupravnih sporazumov ob najustrenejšem in smotrnem opravljanju delovnih nalog ali uresničitve programa. Razen tega naj bi, če bi prišlo do večjega odstopanja cen in osebnih dohodkov od predvidene ekonomske politike, že sredi leta ustrezno uskladjili osebne dohodke v dejavnostih, kjer bi ti zaostajali.

VPRAŠANJE: Različno naraščajo obremenitve gospodarstva, skratka mnogo hitreje naraščajo obremenitve kot so davki, pogodbene obveznosti, obresti ipd. kot pa obremenitve samih osebnih dohodkov. Kaj to pomeni?

ODGOVOR: Ti trendi pomenijo, da se slabšajo možnosti družbenega standarda in da je relativno vse manj denarja za področje šolstva, zdravstva, kulture in podobnih dejavnosti. Zato obstaja resna nevarnost, da bodo delavci samoupravno odločali o svojih obremenitvah za družbeni standard, medtem ko ne bodo imeli niti pregleda niti vpliva na druge obremenitve. Zato bi morali delavcem predložiti bilanco obremenitve celotnega dohodka ne glede na to, da se bo v letu 1974 odločalo o davkih, pogodbenih obveznostih in podobnem še na star način. Neodtujljiva je namreč pravica delavcev, da so informirani o celotnem dohodku, da izrazijo svoje mnenje in stališča, ki pomenijo obveznost za tiste, ki v sistemu dokončno odločajo. To je naša neodložljiva politična obveznost in če ne bo uresničena, bo sindikatom onemogočeno sodelovanje v tej samoupravni akciji. Predsedstvo je posebej opozorilo na politično dimenzijo problema, saj se tej samoupravni poti izredno močno upirajo tehnokratske in etatiistično-birokratske sile, ki želijo ohraniti oblast nad presežnim delom, ki ga ustvarjajo delavci.

VPRAŠANJE: In kako naj bi prišli pred delavce s temi predlogi?

ODGOVOR: Na vsak način usklajeno. Usklajeno delo vseh samoupravnih interesnih skupnosti in drugih porabnikov je obveznost. Tako bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela imeli v enem do-

kumentu vpogled in pregled vseh programov in potrebnih sredstev ter predloge samoupravnih sporazumov. To pomeni, da morajo samoupravne interesne skupnosti spremeniti dosedanje metodo programiranja in prikazovanja podatkov tako, da bo delavcem jasno, kakšne in kolikšne storitve ter po kakšni ceni bodo prejeli na podlagi sprejetega samoupravnega sporazuma, in naj jim bo tudi omogočeno odločanje o prioritetah zadovoljevanja svojih potreb na posameznem področju.

VPRAŠANJE: Poleg sanacije osebnih dohodkov na področju vzgoje in izobraževanja, ki je delno stekla, obstajajo resni problemi, predvsem glede stanovanjskih vprašanj prosvetnih delavcev. Kaj menite?

ODGOVOR: Da, to je res. Stanovanjska perspektiva, predvsem mlajših družin prosvetnih delavcev se odmika ob vse večji ceni stanovanj. Menim, da bi morali sprejeti v temeljnih in drugih izobraževalnih skupnostih ter občinah odločitve, da se ob šolskih investicijah obenem zagotavlja denar za stanovanje prosvetnih delavcev, ki bodo v teh novih šolah poučevali. Prosvetni delavci morajo sami prek svojih organizacij sodelovati pri snovanju in tudi delu prihodnjih samoupravnih stanovanjskih interesnih skup-

nosti in tam dobiti potrebnujuno mesto.

VPRAŠANJE: Nalog torej malo, roki so kratki, kako bomo opravili?

ODGOVOR: Zaradi zahtevnosti teh nalog, ki jih je treba opraviti v zelo kratkem času, posebno dolžnost samih delavcev družbenih dejavnosti torej tudi vzgoje in izobraževanja, da so neposredno udeleženi v teh procesih in usposobljeni za pravilno in kakovostno seznanjanje delavcev s to problematiko, kot tudi za pripravo programov in samoupravnih sporazumov. Organi upravljanja, vodilni in strokovni delavci so neposredno in osebno odgovorni za strokovnost opvil in organiziranost dela. Organizacijo združenega dela družbenih dejavnosti in delovne skupnosti pa morajo hitreje kot doslej razvijati s tem dohodka in dosegati več učinke pri delu z razpoložljivimi sredstvi. Pri tem naj še posebno poudarim obveznost sindikalnih organizacij na vseh ravneh, da so politično odgovorne za pravočasne pobude akcije, za sodelovanje v njej za to, da bo večina delavcev informirana in sama odločala samoupravnih sporazumih, pa da to delajo vodilne strukture in ožji organi upravljanja delovnih organizacijah.

ZIDOVI NISO RAZTEGLJIVI

Lepa bela Ljubljana, postajališče številnih turistov, vsakoletno prizorišče velikega spektakla kmečke ohceti in reklame za slovenski turizem sprejme vsako leto pod strehe svojih šol in domov tudi zelo veliko mladih ljudi. Ti pa seveda nimajo povsem „prostega vstopa“, saj jih šole sprejmejo ali pa odklonijo — zaradi slabšega učnega uspeha ali največkrat — zaradi prostorske stiske. S to neprijetno zadevo, adaptacijami srednješolskih in domskih prostorov in podobnim se mora vsako leto veliko ukvarjati tudi svet za vzgojo in izobraževanje našega mesta. Njegove prvenstvene naloge naj bi bile sicer vsebinske zvrsti, toda brez strehe nad glavo nista mogoča niti pouk niti učenje.

Udeležili smo se 23. seje sveta za vzgojo in izobraževanje skupščine mesta Ljubljane in zvedeli:

Šola za oblikovanje je pred nedavnim zamenjala — v dogovoru z zavodom Festival — del prostorov v Križankah. Sedaj ima sicer boljše, ne pa še povsem dobre delovne razmere; prostora je še vedno premalo.

Vzgojna posvetovalnica, ki je imela nekaj svoje prostore na Poljanski cesti, se je preselila v Šiško. Sedanji ustanovitelj občina Center, in Šiška — občina, kjer je sedaj posvetovalnica, predlagata, naj bi prevzela ustanoviteljstvo skupščina mesta Ljubljane, ljubljanske občine pa bi prispevale svoj delež pri sofinanciranju izgradnje nove posvetovalnice. Na seji sveta za vzgojo in izobraževanje so se s tem strinjali. Poudarili so, da je široka dejavnost vzgojne posvetovalnice posebno dobrodošla šolam, katerih ustanovitelj je prav mestni svet. Njegovo delo je torej skrbeti za povezavo in usklajevati obveznosti občin, ki morajo prispevati svoje deleže.

Dijaški domovi so sramota naših mest — je rekel Sergej Vošnjak, podpredsednik mestnega sveta Ljubljana, ko so govorili o razmerah, v katerih morajo živeti gojenci in delati njihovi vzgojitelji. Sedaj financira domove republiška izobraževalna skupnost, vprašanje investicijskega vzdrževanja pa bi morali rešiti s posebnim sistemom. Zanimivi so podatki, ki jih je zbral aktiv ravnatelj ljubljanskih domov: ti povedo, da je v domovih kar 1866 kvadratnih metrov površine uporabljene za stanovanja domskih delavcev in tudi drugih. Če bi te prostore izpraznili, jih preuredili in namensko izrabili, bi dobili za pol stare milijarde skoraj toliko prostora, kot če bi zgradili nov dom (za 466 gojencev).

In še podatki iz ankete o gospodarjenju s srednješolskimi prostori, ki jo je pripravila stro-

kovna služba sekcije za vzgojo in izobraževanje:

Šolski center za vzgojo pisarniških kadrov nima svojih prostorov. Z najemodajalci prostorov za osnovno dejavnost imajo urejene pogodbene odnose.

Poklicna šola kovinarstva stroke je prešolala učence nekaterih strok; s tem je pridobila nekaj prostora in tako omogočila boljše možnosti za šolanje sedanjih učencev. Šola je še vedno v dotrajani leseni baraki in torej med prvimi potrebnimi novih prostorov.

Šola za medicinske sestre je vsako leto znova pred istim problemom; prijav za šolanje je več kot prostora. Jasno je, da bi morala imeti svoje prostore ob kliničnem centru, saj je pouk šoli neposredno povezan s praktičnim delom v vseh ljubljanskih bolnišnicah in z delom v domu. Toda, ob načrtovanju tega centra so, žal, pozabili na prihodnje osebe.

Poljanska gimnazija ima dvoje izmenski pouk: v eni izmenici 17, v drugi pa 16 oddelkov. Zato da so se lahko vpisali dijaki, ki so letošnjo jesen proslili za sprejem, so morali mladinsko sobo spremeniti v učilnico; sedaj nimajo niti enega prostora za svobodne dejavnosti.

Za uporabo telovadnic (ne najboljših) v „tujih jiašah“ morajo odšteti ljubljanske srednje šole kar precej denarja. Anketa pa ugotavlja, da je v nekaterih šolah tudi nekaj praznih prostorov, ki bi jih lahko s poceni preureditvijo spravili v red in jih modernizirali. Kljub temu da so stanovanja v šolah že zdavnaj „preživela reč“, pa vendar v teh „ostankih preteklosti“ še vedno stanujejo delavci zavodov.

Vsi ti podatki seveda še zdaleč niso v veselje, povsem v nasprotju pa so z mnenjem tistih, ki so v konceptu razvoja mesta Ljubljane zapisali, da sedanje zmogljivosti ljubljanskih srednjih šol ustrezajo potrebam.

MARJANA KUNEJ

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

Trdne vezi sodelovanja

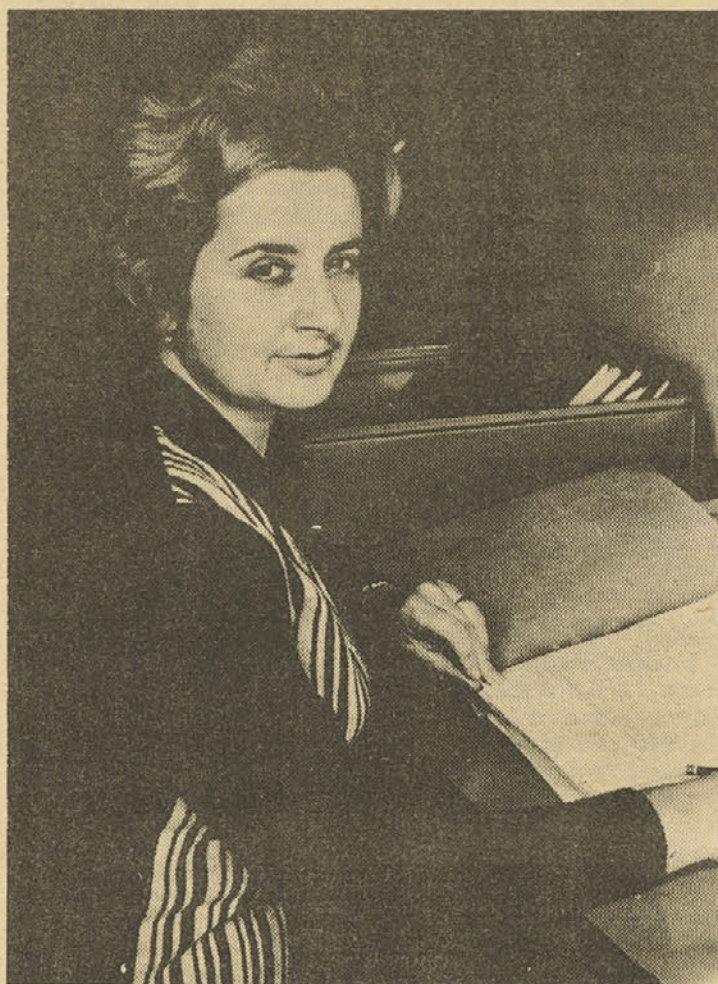
Kljub temu da že od vsega začetka, odkar je začela z delom posebna osnovna šola v Hrastniku, šolski prostori posebne osnovne šole ne ustrezajo svojemu namenu, so učitelji in predavatelji skupaj z učenci na področju vzgoje in izobraževanja dosegli dobre uspehe. V petih oddelkih posebne osnovne

šole je vpisanih letos 31 učenec in učencev iz hrastniške občine, ki se prav te dni pripravljajo na težko pričakovano selitev v nekoliko boljše in ne tako utesnjene prostore, kot so sedanjí.

Naj ponovim že večkrat izrečene besede in misel, da v vzgoji ni odločujoča metoda posameznega učitelja, niti metoda cele šole, temveč organizacija šole, kolektiva in organizacija vzgojnega procesa. To so tisti dejavniki, ki vodijo k uspehu, k uspehu posameznika in tudi šole v celotnem procesu vzgoje in izobraževanja.

Hrastniška posebna osnovna šola že vrsto let uspešno sodeluje s podjetji v občini, kjer se zaposlujejo njihovi absolventi. Posebno dobre in urejene odnose imajo s hrastniško steklarno, kamor pošiljajo svoje učence na prakso, pa tudi pri tehničnem pouku je poudarek na tovrstni industrijski proizvodnji. Sicer pa so tudi do sedaj vsi absolventi posebne osnovne šole našli zaposlitev v domači občini, če že ne v domačem kraju. S tem vračajo družbi denar, ki ga daje za šolanje in poklicno usposabljanje otrok, potrebnih posebnega šolanja. Ta denar se posebno bogato obrestuje tedaj, če se ti otroci po končanem šolanju zaposlijo na tistih delovnih mestih, kjer po svojih psihofizičnih sposobnostih lahko opravljajo določeno delo.

—tu—

„Nova šola na Logu bo rešila marsikatero nevšečnost,“ pravi FRIDA OROŽNOVA. Foto: T. Urbas

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST HRASTNIK Nova šola in pokriti bazen

Občani hrastniške občine so se leta 1971 na referendumu odločili, da bodo pet let plačevali samoprispevek, ki bo namenjen za gradnjo nove šole v Hrastniku in za pokriti bazen v neposredni bližini šole. Dela v novi šoli, ki bodo pravzaprav povezana s sedanjo zgradbo osnovne šole heroja Rajka na Logu, bodo kmalu končana.

„Če bo šlo vse po sedanjih predvidevanjih,“ pravi računovodkinja temeljne izobraževalne skupnosti v Hrastniku FRIDA OROŽNOVA, „bo nova šola za letošnji dan republike že nared. Z novo šolo bomo pridobili 12 novih učilnic. Tako se bodo lahko tudi nižji oddelki osnovne šole v centru preselili v šolo na Log, kjer bodo imeli višji razredi enoizmenski pouk, nižji pa dvoizmenskega.“

— Kdo bo dobil sedanje prostore osnovne šole v centru? —

„Več kot sto učencev nižje glasbene šole se že ves čas stiska v dokaj neprimernih prostorih. Rečeno je bilo, da bo prostore osnovne šole v centru poslej uporabljala za svoje namene nižja glasbena šola. To bi bilo tudi najbolj prav, saj sedanjí prostori glasbene šole že dolgo ne ustrezajo.“

— Starši učencev zelo pogrešajo oddelke podaljšane bivanja v šoli ...

„S težavami podaljšane bivanja smo se srečavali tako rekoč vsak dan. Zaradi pomanjkanja prostorov za redni pouk se nam nikakor ni posrečilo dobiti primernih prostorov za podaljšano bivanje v šoli. V novi šoli bodo tudi prostori za to dejavnost.“

— Na področju vaše temeljne izobraževalne skupnosti imate samo eno centralno osnovno šolo, to je osnovno šolo heroja Rajka, enoto na Dolu pri Hrastniku in le dve podružnični šoli za nižje razrede v Turju in na Kalu. Kako je s prevozi učencev?

„Nekaj več kot sto učenec in učencev se vsak dan vozi v šolo z avtobusi. Iz Podkrajja in Črč se vozijo v osnovno šolo na Log, iz Marnega pa v šolo na Dol. Okoli 12 starih milijonov porabimo vsako leto v te namene. Več kot težav pri pre-

vozu imamo zadreg s prostori v šoli. Komaj smo našli prostor, ki smo ga lahko namenili učencem, da bi laže počakali na avtobus.“

— Ali imate poskrbljeno za malice in kosila?

„Šolska kuhinja v novi šoli bo vsak dan pripravila tudi toplo malico, kar doslej ni bilo mogoče. Mnogi šolarji in predšolski otroci imajo tudi brezplačno malico in kosilo. Kdo je upravičen do brezplačnih malic in kosil, določi vsako leto ob začetku šolskega leta skrbstveni organ pri skupščini občine Hrastnik, seveda v sodelovanju s šolo.“

Samo v osnovni šoli dobiva brezplačno malico 265, brezplačno kosilo pa okoli 50 otrok. Tudi v vzgojno-varstvenem zavodu prejema 19 otrok brezplačne malice, nekaj pa jih plačuje le delno glede na dohodek staršev.“

— Koliko je temeljna izobraževalna skupnost naredila v akciji za brezplačne učbenike?

„Za začetek smo zagotovili vsem učencem prvega, drugega in tretjega razreda vseh osnovnih šol na našem območju brezplačne učbenike in vse pripomočke, ki sodijo k sodobnemu pouku nove matematike.“

— Nam lahko za konec tega pogovora kaj več poveste o delu kadrovske komisije pri temeljni izobraževalni skupnosti Hrastnik?

„Petčlanska kadrovska komisija je začela delati šele lani. Med številnimi vprašanji in nalogami so med drugim obravnavali tudi štipendijsko politiko v občini in sklenili posvetiti večjo pozornost štipendiranju mladih in sposobnih za pedagoške poklice. Še posebno so se zavzemali za štipendiranje nadarjenih kmečkih mladine in ugotavljali, koliko novih kadrov bodo potrebovali. Ker vodijo v Hrastniku celotno štipendijsko politiko, si je kadrovska komisija pri temeljni izobraževalni skupnosti prizadevala, da pri tistih študentih, ki se odločijo za pedagoške poklice, ne bi upoštevali cenzusa. Toda tej želji niso ugodili.“

TONE URBAS

Celoletne male šole

Za organizacijo in uresničitev delovnega programa malih šol v hrastniški občini skrbi že od vsega začetka vzgojno-varstveni zavod. Že pred dvema letoma so se v Hrastniku odločili za celoletno malo šolo. K temu jih je vodila misel in želja, da bi vsem otrokom v občini zagotovili pred vstopom v šolo enake začetne možnosti. To se jim je tudi posrečilo, kajti letošnji začetni in lanski učni uspehi pri otrocih, ki so prvič prestopili šolski prag, so v primerjavi z učnimi uspehi prejšnjih let, ko male šole še ni bilo, nadvse uspešni. To pa je tudi porok, da bodo v Hrastniku s celoletnimi

malimi šolami nadaljevali. Tistih nekaj tisočakov več kot stane celoletna mala šola, v primerjavi z znanjem in nastim hitrejšega prilagajanja prvošolčkov šolskemu življenju prava malenkost.

O vrednosti in pomenu celoletne male šole so se prepričali tudi starši, ki kljub včasnim ugodnemu vremenu in odnosti šole oziroma vzgojno-varstvenega zavoda redno prihajajo vodijo otroke k pouku. Še zadnjih nekaj letih se je le kdaj zgodilo, da predstojnik otrok iz še tako oddaljene ne bi pred vstopom v šolo obiskoval male šole.

ČRNA NA KOROŠKEM:

Šola na višini 1135 m

Pred dnevi se je 33 javorskih otrok preselilo iz stare in dotrajane krajevne šole v novo šolo. Edini prostor nekdanje gostilne, ki so jo imenovali učilnico ali razred, je bil temen, vsa zgradba brez tekoče vode, strop pa močno podprt, sicer bi se zdavnaj zrušil.

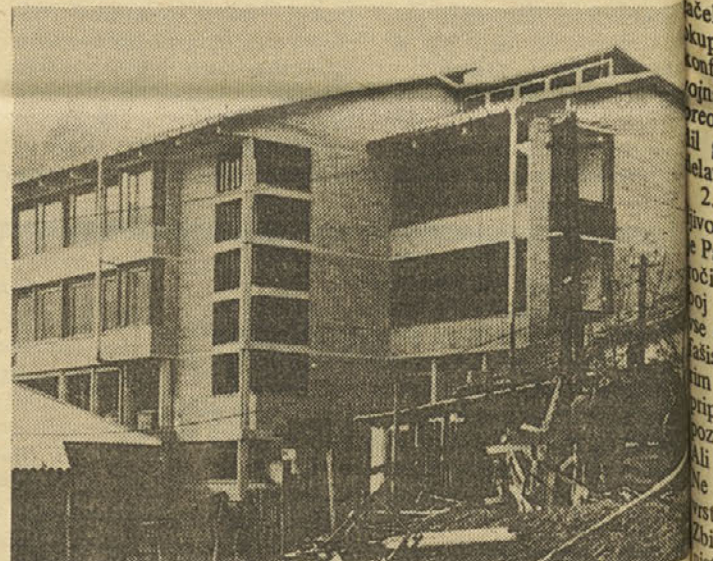
V novi šoli bodo imeli otroci tudi 7,25 metra dolg in 4,5 metra širok dnevni prostor, ki bo predeljen z raztegljivimi vrati. Seveda je v tej šoli tudi prostor še za pisarno in knjižnico, stanovanje za učitelja, sanitarije, kuhinjo in kotlarno. Nova šola na Javorju nad Črno na Koroškem stoji na višini 1153 metrov visoko in je za ta kraj nedvomno zelo pomembna. Šola je stala okoli 950.000 din. Republiška izobraževalna skupnost je v te

namene prispevala 300.000 ostalo pa so prispevali temeljni izobraževalna skupnost izven na Koroškem, skupščina občine Velenje ter domači svojimi delom pri 700 metrogemu vodovodu.

PRESKA:

Štirje oddelki

V 25 oddelkih osnovne Franca Bukovca v Preski je letos vpisanih 705 učencev. Imajo v dveh izmenah. V šoli oddelkih pošolskega bivanja so namenjeni učencem od 1. do 4. razreda, je vključenih 83 učencev. Poleg prebivalcev in razvedrila imajo učenci daljšane bivanje tudi strojno pomoč pri opravljanju skih obveznosti.

Dela pri novi šoli na Logu se že bližajo koncu. Urediti bo treba še okolico in šola bo pripravljena za sprejem hrastniških osnovšolcev. Foto: T. Urbas

HRASTNIK:

Najprej šola, potem bazen

Zdaj ko je nova šola na Logu že skoraj nared, ko v učilnicah sedanje osnovne šole heroja Rajka ne bodo učenci več zmrzovali, saj jih greje nova napeljava centralnega ogrevanja, mislijo tisti, ki skrbijo za uresničevanje nalog ob referendumu, že na gradnjo pokritega bazena. Pokriti bazen bo stal v neposredni bližini sedanje nove šole, tako da ga bodo lahko s pridom uporabljali učenci pri urah telesne vzgoje. Uporabljali ga bodo tudi domačini, saj bo to prvi in edini plavalni bazen v Hrastniku.

NOVO MESTO:

Višje štipendije

Novomeška temeljna izobraževalna skupnost štipendira 58 dijakov in študentov na srednjih, višjih in visokih šolah. Na nedavni seji so med drugim tudi sklenili, da bodo zaradi povečanja življenjskih stroškov pove-

čali štipendije svojim študentom. Tako bodo študenti prvega letnika na višjih in visokih šolah prejeli 670 din, študenti drugega letnika 700 din, tretjega 760 din in četrtega letnika 800 din.

Štipendije srednješolcem povečali za 50 oziroma 100 din; dosedanje štipendije znašale od 328 do 525 din mesečno.

LJUBLJANA:

Svet staršev v šoli

Ta mesec so starši v osnovni šoli Vlada Miklavca na Vrhnici pri Ljubljani na roditeljski seestankih izvolili predstavnikov sveta staršev. Ti bodo v prihodnje sodelovali z razrednimi učitelji pri urejanju izobraževalnih materialnih, vzgojnih in drugih težav. Člani oddelčnih svetov staršev so že na prvem skupnem sestanku izvolili tudi svet staršev šole, prek katerega bodo starši posredno vključeni v delo šole.

Na rob

Več kot 7000 nepismenih!?

Pred dobrim letom sem prebral senzacionalno novico: na Švedskem so našli enega nepismenega! To je bil starejši možakar, ki se je menda le po čudežu izmuznil sicer strogim, predvsem pa natančnim in številnim tovrstnim pregledom. Zdaj si upam trditi, da imajo tudi na Švedskem nepismene, čeprav enega samega. Švedi se torej ne morejo več pohvaliti, da pri njih ni nepismenih!

Tudi mi se lahko pohvalimo. In še kako! V Sloveniji imamo namreč najmanj nepismenih v naši državi. Koliko? O tej številki raje molčimo. Cela armada nepismenih koraka med nami. Starih in mladih, ženskih in moških.

Tovarne delavcem, pravimo. Delavcem pa je treba dati tudi možnosti rednega, izrednega ali dodatnega študija, takega ali drugačnega izobraževanja. V znanju je moč!

In prav pri tem se ne moremo ogniti ugotovitvam, da imamo v treh obalnih občinah: Kopru, Izoli in Piranu, več kot 22.000 zaposlenih delavcev, katerim se ni posrečilo zrniti skozi vrata vseh osmih razredov osnovnih šol. Še bolj zaskrbljujoče pa je to, da nekatere večje delovne organizacije, ki zaposlujejo po tisoč in več delavcev — med te sodijo Tomos, Mehnotehnika, Luka in Delamaris — vse premalo ali pa skoraj nič ne store za izobraževanje svojih delavcev. Ponekod jim zaradi „tumusa“ ali izmenskega dela ne omogočijo niti rednega obiskovanja pouka, ki ga sleherno leto, že vrsto let zapored, organizira obalna delavska univerza.

Skoraj nemogoče pa je, in prej bi verjel, da so uradni podatki neresnični ali celo zlonamerni, da je na naši slovenski obali kar nekaj več kot 7000 občanov nepismenih! Vsak komentar je odveč! Delavsko univerzo čaka torej težko in odgovorno delo, ki ga sama, brez sodelovanja delovnih organizacij ne bo mogla uresničiti. Čokla prizadevnemu delu in razvoju bodo torej delovne organizacije na obali, ki imajo v svojem kolektivu več kot sedemsto (700!) nekvalificiranih delavcev in kaj malo razumevanja za strokovno ali osnovnošolsko izobraževanje.

TONE URBAS

Ure tehničnega pouka so v sleherni posebni osnovni šoli nadvse pomembne, za mnoge učence pa tudi privlačne. Foto: T. Urbas

TRBOVLJE:

V Zasavju za organizirano podaljšano bivanje

V letošnjem šolskem letu deluje v Zasavju že 24 oddelkov za podaljšano bivanje, vanje je vpisanih okoli 650 učencev in dijakov. V trboveljskih oddelkih za podaljšano bivanje starši ne plačujejo ničesar, razen kosil, če se otroci nanje naročijo, v Zagorju ob Savi pa so uvedli le manjše prispevke, ki so odvisni predvsem od osebnih dohodkov staršev.

V Zagorju ob Savi in Trbovljah so večinoma sprejeli v oddelke podaljšane bivanja le učence in dijakke zaposlenih staršev, otroke iz socialno ogroženih družin in dijakke ter učence, ki nekoliko težje obvladajo obvezno učno snov.

DAN REPUBLIKE

Portreti

Tovariš strojnik teče na vrtnarsko zabavo

IDEJNO USPOSABLJANJE PEDAGOŠKIH DELAVCEV

Seminarjema o metodičnih vidikih idejnosti pouka na področju družboslovnih in naravoslovno-matematičnih predmetov, ki ju je zavod za šolstvo SR Slovenije v sodelovanju z marksističnim centrom pri CK ZKS organiziral v aprilu in maju 1973, bodo sledili seminarji o idejnosti pouka pri vzgojno-oblikovalnih predmetih in tujih jezikih.

Tako kot na omenjenih prvih dveh seminarjih se bodo seminaristi tudi v prihodnje uvodoma seznanili s temeljnimi idejno-pedagoškimi temami, nakar bodo obravnavali po predmetnih skupinah metodično-didaktične vidike idejnosti pouka pri določenem predmetu.

Prvi iz vrste teh seminarjev je namenjen učiteljem telesne vzgoje v srednjih šolah. Udeležencem seminarja (22. in 23. novembra) je v uvodnem delu govoril o idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja v samoupravni socialistični družbi Mitja Rotovnik, o nacionalni zavesti kot posebni družbeni kategoriji Tone Svetina, o idejnosti telesne vzgoje na temeljih socialističnega humanizma pa Rado Jan.

Sledil bo seminar, ki bo zajel problematiko idejnosti na področju likovne in glasbene vzgoje, nato pa še seminar za učitelje tujih jezikov.

Na temelju že objavljenega gradiva o marksistični idejnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu se udeleženci seminarjev laže vključijo v razpravo in skupaj s predavatelji razmišljajo o tem, kako bi kar najbolj uspešno uresničevali načela idejnosti o vzgojnem delu nasploh in pri posameznem splošno izobraževalnem predmetu.

DOPOLNILNO PEDAGOŠKO IZOBRAŽEVANJE

Zavod za šolstvo SR Slovenije bo za učitelje in vzgojitelje s srednjo izobrazbo, ki si morajo pridobiti dopolnilno pedagoško izobrazbo, organiziral poseben seminar kot pripravo na izpit od 28. januarja do 2. februarja 1974.

Ker bo to zadnji tovrstni seminar v šolskem letu 1973/74, naj vodstva šol in domov za učence srednjih šol prijavijo tiste učitelje in vzgojitelje, ki se še niso udeležili takšnih seminarjev in si morajo po veljavnih predpisih pridobiti pedagoško izobrazbo.

Na seminarju bodo udeleženci dobili tudi informacijo o študijskem gradivu za predpisano dopolnilno pedagoško izobraževanje kot tudi o načinu opravljanja izpita.

Solam, ki bodo prijavile kandidate, bomo naknadno sporočili, kje bo seminar in jim posredovali vse druge informacije.

Prijave zbira: Zavod za šolstvo SRS, Ljubljana, Poljanska c. 28, Center za strokovno izpopolnjevanje pedagoških delavcev. Rok za prijavo je do 15. decembra 1973.

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

zorec za razredno proslavo v sedmih šolah. 4 recitatorji ali deklamatorji, gramofonske plošče ali posnetek na magnetofonski trak.)

1. Nacistični stroj gazi po Evropi. Pod njim ječijo Češka, Poljska, Danska, Norveška, Nizozemska, Belgija, Francija. Le tri države v Evropi živijo, četudi v negotovosti, ed njimi tudi Jugoslavija.

2. Marca 1941 se Hitlerjevi ukloni tudi jugoslovanska kraljevska vlada. Ljudstvo je na nemški pobudi podpisalo odgovorilo z domovinskega protesta, ki narekujejo pomirljivemu vodji tretjega sveta novo brezglavo odločitev. Ta še slutiti ni, da za valovi protestov odločno stoji ilegalna P. Pesnik Oton Župančič je razvil:

Deklamacija — O. Župančič:

3. April 1941. Fašistične mase z vseh vetrov vdirajo v Jugoslavijo. V desetih dneh jo preplavijo in vsilijo ljudstvu svoje neizprosne zakone, svoj krvavi red. Milijoni so prepuščeni žalu, kakršnega zgodovina ne pozna, nasilju vojaka samoname, slepemu nasilju ognja, črna in uboja. Kaj bo z nami pri? Je svet res s tečajev, je res tako skrušen, da ne dobi iskre razsodnosti? Zadnje, misli iskre upanja? Za žicami grajene Ljubljane so temni, robovni gozdovi. Tja moramo iti pot! Sprejeli nas bodo kot obre, stare znance, postali smo bodo streha, dom, zeleni bunker. Sem ne drže ravne poti, nam bo mirnejša noč, iz njih smo jutri napadali in zmagovali.

Deklamacija — Bor: Jutri gre v napad ...

1. Pod vodstvom KPJ se je začel naš odločen spopad z okupatorjem. Na peti partijski konferenci je bila ustanovljena vojna komisija, ki se je kasneje preobrazila v vojni komite. Vojni ga je Josip Broz — Tito, delavec.

2. Srčnost, pogum, nespravilnost so lastnosti mladih. Zato Partija mladim še posebej naloži: „Mlad se bije poslednji boj z največjim sovražnikom — evropske mlade generacije, s fašističnimi zločinci, proti katerim si se ti, mladina, vedno pripravljena borila, kadar te je pozvala komunistična stranka. Ali moreš zdaj stati ob strani? Ne moreš. Biti moraš v prvih vrstah boja proti zločincem. Zbiraj svoje sile v Zvezi komunistične mladine, da pod vodstvom Komunistične stranke Jugoslavije zavzameš svoje mesto v borbenih vrstah delavkega razreda.“

3. Sredi noči smo vstali, si pogledali v roke in se dogovorili: moramo pregnati fašiste in njihove pomočnike iz naše domovine, ustvariti moramo enotno bratstvo vseh jugoslovanskih narodov, uničiti moramo oblast buržoazije. Tako smo prišli. To prisego smo podpisali s krvjo, ki nam je tekla iz ran in ust. V svet smo jo kričali s kriki ranjencev, z vzdihli osamelih mater, z nepotešljivim jokom osirotelih otrok in z zadnjimi vzdihli talcev.

4. Deklamacija — Kajuh: Pesem talcev

1. Nevsakdanja prisega. Ni bila pisana na belem državniškem papirju, zato je sovražnik ni mogel najti in ne sežgati. Goreli smo v krematorijih Dachaua, Mauthausena, Ravensbruecka, Buchenwalda, Oswiecima, goreli so naši domovi — prisega pa je ostala.

2. Partizan — bорец jo je nosil na vse štiri strani naše dežele, neustavljiv, nepremagljiv, nepodkupljiv. Med sovražnikovimi bojnimi vrstami si je izbojeval prosto pot, fašistični je kleknil obroč je spremenil v svoj bojni okop: da se je lahko branil, napadal, da je skrival ranjene in jim zdravil rane, da je lahko pokopal in objokoval mrtve tovariše.

3. In čas ga je vedno našel budnega. Vedel je, da bo njegova budnost preganjala in do smrti utrčila sovražnika. V svoje srce je zarisoval podobe nove domovine, kakršne ni nihče dotlej niti slutil. S črnim ogljem, ki ga je našel na pogorišču svojega doma, je risal svet v jasnih, mogočnih, drznih črtah.

29. november 1943 — rojstvo nove Jugoslavije. Rojstvo iz naše zemlje, ki jo je že tri leta pojila kri, rojstvo iz tlačanskih stoletij, ki nas dotlej niso klicala po imenu, rojstvo iz teme časa, ki pusti umirati le negodne ptice, sokole pa vzemirja s slutnjo težko pričakovanega jutra. Rojena je bila domovina, o kateri je pisatelj proletarec zapisal:

4. „Jaz, bratje, pa vem za domovino in mi vsi jo slutimo. Kar so nam siloma vzeli, za kar so nas ogoljufali in opeharili, bomo dobili povrnjeno in poplačano s stoterimi obrestmi! Naša domovina je boj in prihodnost; ta domovina je vredna najzlahtnejše krvi in najboljšega življenja. Iz muke trpljenja in suženjstva nešteti milijonov bo zrasla naša domovina: vsa ta lepa zemlja z vsem svojim neizmernim bogastvom. Tedaj bodo le še grenak spomin te gosposke domovine, na suženjstvu zidane, s krvjo in solzami grajene, sramota človeštvu, zasmeh pravici ... Drugačno melodijo bo dobila pesem o „lepi naši domovini“!

(Sledi glasbena spremljava — Kozina: Bela krajina)

2. Na drugem zasedanju AVNOJ v Jajcu je bila tudi 42-članska slovenska delegacija. Na kočevskem zboru ji je bilo v imenu ljudstva naročeno: „Povejte tam, da hočemo Jugoslavijo kot demokratično zvezo delavcev, kmetov in delovne inteligence, da nočemo nikoli več buržuazne oblasti, temveč samo ljudsko oblast in Jugoslavijo kot plamenico šestih republik. In ne pozabite: Slovensko Primorje in Beneška Slovenija morata biti priključena matični domovini. To mora biti sprejeto med sklepi zasedanja. Povejte, da se že od maja borita na Primorskem Gradnikova in Gregorčičeva brigada.“

3. Slovenski partizanski odredi, skupina odredov, četa, bataljoni, brigade! Fašisti in belogardisti jih razbijajo, pa se spet strnejo. Cankarjev bataljon je dal v slavni dražgoški bitki Nemcem vedeti, da se pri nas, v naših vaseh ne bodo nikoli počutili doma. Štajerski bataljon prepreči okupatorju, da bi izseljeval naše ljudi iz Posavja. Primorski bataljon začrta Italijanom meje Ljubljanske province pred vrati Ljubljane. Med roško ofenzivo, v kateri so želeli okupatorji načrtno uničiti partizansko gibanje na Dolenjskem, so bile med najtršiimi boji ustanovljene nove brigade — Matije Gubca, Ivana Cankarja, Ljube Šercerja, kasneje pa na Gorenjskem še Franceta Prešerna in na Štajerskem Slavka Šlandra. In povsod so šle z njimi slovenske pesmi in vedno pred njimi slovenska zastava. Zdaj vihrajoča v boju, zdaj sklonjena v minutah tišine.

4. „Kako čudno lepo je danes moje Pohorje! Ko bom prestregel zadnji strel, bo v teh gozdovih spet mir. In vse bo spet dobro in prav. Sneg ob skopnel in spet bo Pohorje zeleno; žival bo ubita in človek bo spet postal človek.“ Tako neka se je mizlega januarskega dne pred tridesetimi leti pogovarjal hrabri, stari Šarh, vodja pohorskega bataljona, s sabo in s svojimi mrtvimi tovariši.

Tako smo se borili — zaljubljeni v svoje Pohorje, v svoj Kras, v slovenske potoke in trave, jezera in doline, v pašnike in planine, verujoč v svobodo, ki nas je sredi noči zbudila in poklicala k prisegi.

1. Deklamacija — M. Klopčič: Komandantovo vprašanje

2. Rasla je nova Jugoslavija: iz pohoda v pohod, z juriša na juriš. Rasla je v bolečinah in upanju, v strahu in zanosu, v sovraštvu in ljubezni. Hitlerju je bila vedno bolj trn v peti. Zato je vztrajno preizkušal njeno moč v novih in novih ofenzivah, hotel ji je iztrgati srce. — Vrhovni štab s Titom na čelu.

3. Bitka na Neretvi, bitka na Sutjeski! Dve legendi našega boja, ki bosta za vse čase ostali zapisani na prvih straneh naše nove zgodovine. 70.000 nemških vojakov in podkupljene soldateske je februarja 1943 sklenilo obroč pri Neretvi. Dvajset dni so žejni krokarji srepo preletavali zimsko divjino in prežali na plen. Splašili so jih šele mostovi, ki so na lepem zleteli v zrak. Krokarji so se vreščaje razbežali — ranjenci so bili rešeni.

4. Drugo legendo vedo povedati obronki Magliča, Vrhunjaka in Zelengore, še danes jo lahko slišiš v kanjonu Sutjeske. Ta legenda pripoveduje o 1100 junakih, ki so se tod z nadčloveškim uporom ustavljali sovražnikovi sili, dokler niso mrtvi postali seme za novo rast.

2. Ofenziva na Drvar maja 1944 je bila nadvse skrbno pripravljena. Okrepil jo je še zračni desant padalcev, ki naj bi ujeli vrhovnega komandanta. Toda prebivalci Drvarja, skojevci in zaščitne čete so sovražnika zadržali.

1. Kot trlo drevo so se začeli rušiti fašistični režimi in njihove vojske. 20. oktobra 1944 je bil osvobojen Beograd, aprila 1945 so se srečali na Labi sovjetski in anglo-ameriški vojaki. Nemčija je bila razpolovljena, na Reichstagu v Berlinu so zavirale zavezniške zastave. 8. maja 1945 so Nemci podpisali brezpogojno kapitulacijo in 2. septembra 1945, potem ko se je dvignil nad Hirošimo in Nagasaki oblak novega uničevalnega orožja, je morala kapitulirati tudi Japonska.

2. Jugoslavija, prekaljena v bojih, je poslala štiri elitne armade na štiri strani, da postavi vojno mejnike novi, socialistični državnosti. Tri so hitele proti severovzhodu, severu in severozahodu, četrta je šla po davnih naseljenih sledeh na zahod, proti Istri, Reki in Trstu. Ta je osvobodila Reko in Trst ter Gorico, potem pa je neustavljivo prodirala po Soški dolini na Korško. Ob vojvodskem stolu na Gosposvetskem polju je iz najhrabrejših fantov postavila stražo.

3. Umakniti smo morali straže z Gosposvetskega polja, zapustiti smo morali Trst in Gorico. Ker smo okusili sadove vojne, ker smo morali pokopati mrtve. Ker smo morali pospraviti ruševine in posejati polja. Ker smo si morali postaviti streho nad glavo, speljati ceste in železnice, zgraditi mostove, postaviti tovarne. Ker sta nam bila potrebna mir in dobro sosetstvo. Samo zato smo umaknili

svoje prednje straže iz Trsta, iz Gorice, iz Celovca.

1. Vojne je bilo konec, revolucija pa se je nadaljevala. Postavljeni smo bili v neizprosni svet dveh nasprotujočih si blokov, ki sta začela novo, hladno vojno. Postavljeni smo bili pred novo preizkušnjo. Spet smo morali zbrati ves svoj pogum, da nismo tako kot mnogi drugi postali igrača v rokah velesil. Odločili smo se za samostojno, našo pot v socializem. Za pot, ki vodi skozi Tjentište, Jajce, Kočevje in Črnomelj, za pot, ki drži skozi naše kraje k našim ljudem.

2. Ne priznavamo nasilja, ker smo ga tisočletja sami okušali in se v zadnji vojni na življenje in smrt spopadli z njim. Priznavamo le poštene odnose med narodi in državami, ki temeljijo na načelih Ustanovne listine OZN. Smo mlada država in država mladih. Zato ne sprejemamo zvijačnih namer generalov, ki v foteljih razmišljajo o novih vojnih pohodih in požarih. Smo mlada država in država mladih, ki ne drži križem rok, temveč si sami mesijo svoj kruh. Smo mlada država in država mladih, ki pozna politikanstvo in apetite imperialistov, smo mlada država in država mladih, ki ima pravico in dolžnost spodbujati k uporabi vse, ki poskušajo podobno kot mi vtisniti v zgodovino svoj obraz.

3. Smo mlada država in potomci davnih, hrabrih rodov. Skozi stoletja smo nosili njihovo dediščino. Z njo smo kljub biču in psokvam ostali v naših vaseh, v naših mestih, ob našem morju, na grebenih naših planin. In nobena beseda nam nikoli ni pomenila toliko kot beseda „svoboda“. Kajti ta beseda pomeni srečo in kruh. Včasih pozabljamo na to besedo, ker nismo dovolj budni, ker nam tuji, nepoklicani izprienci hinavsko slikajo drugačno srečo, ponujajo drugačen kruh, kot ga daje domovina. Neugnani smo, a sovražnikom se ne damo! Če je treba, znamo takoj spet urediti svoje vrste.

Tito: Riječ i djelo, 5. plošča, 2. stran — „U borbi za socijalističke ciljeve nama je potrebna i kritika, ali ...“

1. Jugoslavija in vsi, ki v njej živimo, delamo, načrtujemo in gospodarimo, uživa v svetu spoštovanja in ugled. Pridobila si ga je zato, ker v njej žive ponosni ljudje, ki znajo ceniti svoje delo, svoj boj in trajne človeške vrednote. Tiste vrednote, ki so nas v boju združile v bratsko skupnost sorodnih narodov. Postali smo svet v malem, toda ne tisti svet, ki se ruši, ki propada, temveč nov — jutrišnji svet, v katerem bo dovolj sonca, prostora, kruha za vsakega človeka, svet, kot ga je zaslužil pesnik S. Kosovel.

4. Deklamacija — S. Kosovel: Ko bo svet kakor vrt cvetoč ... IVO ZRIMŠEK

INŠTITUT ZA DELO PRI PRAVNI FAKULTETI v Ljubljani in **CENTER ZA SAMOUPRAVNO NORMATIVNO DEJAVNOST PRI DOPISNI DELAVSKI UNIVERZI** prireja dne 6. decembra 1973 v LJUBLJANI, v dvorani v Križankah, Trg francoske revolucije 2

posvetovanje o postopku za konstituiranje in vpis v register vzgojno-varstvenih in izobraževalnih organizacij in o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu.

Posvetovanje bo ponovljeno dne 7. decembra 1973 v Mariboru v veliki sejni dvorani Doma družbenih organizacij, Prešernova 17.

Na posvetovanje vabimo vzgojno-varstvene organizacije, osnovne, poklicne in srednje šole, šolske centre in druge prosvetno-kulturne organizacije, ki se morajo ponovno konstituirati in sprejeti ustrezne splošne akte do 31. decembra 1973.

Udeleženci posvetovanja bodo prejeli gradivo na začetku posvetovanja.

Prijave sprejema in daje tudi vsa pojasnila Inštitut za delo pri pravni fakulteti v Ljubljani, Trg revolucije 11, telefon 22-773.

PIŠE:
SILVO TERŠEK

JAJCE — MESTO MLADIH — SPOMENIK SVOBODE!

Mesto stoletij, prizorišče mnogih vojn, zibelka socialistične republike Jugoslavije. Mladim pomeni to mesto spoznavanje pomembnega dela naše zgodovine, starejše navdaja s spomini. Jajce je spomenik svobodi. Tradicija in sedanjost si segata v roke. Kljub vsemu je Jajce mesto mladih. Srečal sem dekleta v dimijah, mladeniče v tradicionalnih opankah. V njih je gorela tradicija. Rekel bi, da se v tem delu Bosne in Hercegovine ni spremenil čas, kot se nista spremenili reki Vardar in Pliva in kot se ni spremenila trdnjava Hrvoje Vukčića-Hrvatinića. Tako bi mislil, ko bi hodil po strmih Majdan sokaku, če bi stopil v džamijo Esme Sultanije, če bi šel na živinski sejem. Toda tudi povsod tam se prepleta tradicija z živo sedanjostjo.

Letnica 1439 opomni turista na prve turške čete, ki so pridivale pred Jajce. Matija Korvin, ki se je zavedal strateškega položaja mesta, je obdal Jajce z mogočnim obzidjem. Leta 1525 je Husref-beg z dvajset tisoč vojakov vdrl v mesto.

Zgodovina niza dogodek za dogodka. Kaj je pomembnejše od pomembnega? Pride okupacija, splošna ljudska vstaja in po tretji osvoboditvi Jajca

29. november 1943. Prebivalci mesta so ponosni na ta dan, na vse, kar se je v dneh drugega zasedanja AVNOJ zgodilo v tem mestu. Jajce je tudi sicer ponosno mesto.

Po cestah drdajo kmečki vozovi, polni žena in mož v tradicionalnih kmečkih oblačilih. Deset, dvajset kilometrov daleč so pripotovali, da bi v mestu nakupili, prodali, zamenjali... Ob reki Plivi, na robu novega naselja — predmestja Jajca, stoji SREDNJEŠOLSKI CENTER. Prav v teh šolskih objektih, ki še niso popolnoma zgrajeni, je začrtana nekakšna meja miselnosti. V prostorih centra srednjih šol ni deklet v dimijah in ni mladeničev v opankah, čeprav se je to še pred leti dogajalo. Dragan Ajder, direktor omenjenega šolskega centra, pravi, da v Jajcu mladost odloča o miselnosti ljudi s tega območja. Med tradicijo in sedanjostjo res ni ostrih prehodov, toda...

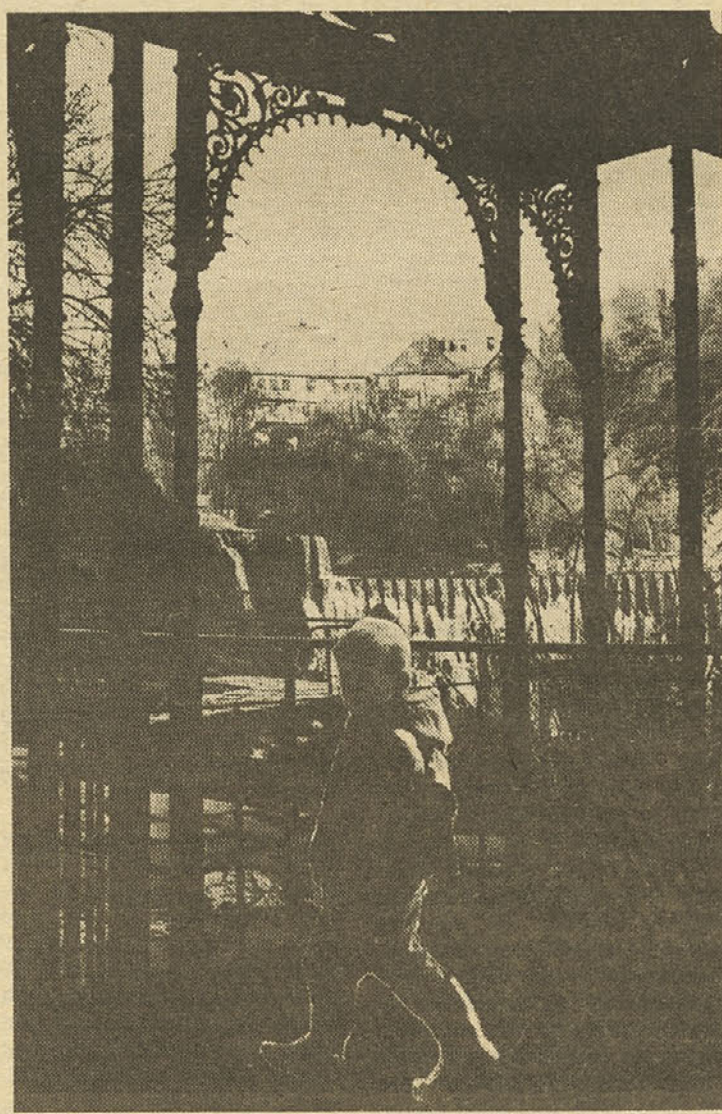
„Prebivalci našega mesta in okolice se zelo radi šolajo. Vsak tretji prebivalec obiskuje to ali ono šolo.“

To ni Bosna, o kakršni govorijo mnogi, ki so precej daleč od teh krajev. Res pa je tudi, da Jajce kljub vsemu še ni mesto, kakršno bi želelo biti. Večji del svojih hotenj je usmerilo v razvoj turizma, čeprav bi rado postalo tudi kulturni, športni in ekonomski center. In šola?

„V teh krajih ni naravnih možnosti za razvoj kmetijstva. Ljudje so spoznali, da jim pot v šolo zagotavlja boljše življenje. Pri nas so težave s šolanjem otrok samo še v osnovni šoli. Tu se večasih spopademo s pogubno tradicijo. Nekaterim staršem se zdi, da je šolanje potrata časa. Toda, učenec, ki uspešno konča osemletno osnovno šolanje, nadaljuje z izobraževanjem v srednji šoli. V zadnjih štirih letih se ni na našem območju niti enkrat zgodilo, da se „absolvent“ osemletke ne bi bil vpisal v srednješolski center. Sicer pa je Jajce mesto s šolsko tradicijo. Šole odpirajo tudi

številni manjši kraji. Zavedamo se: če nekomu vzamemo pravico do šolanja, smo mu vzeli tudi pravico do dela. Če družba ni zgradila državljanu tovarn, če ni naravnih možnosti za obdelovanje zemlje, za živinorejo ali

centri v Bosni in Hercegovini. Razvil se je iz nekdanje tehniške šole in šole za učence v gospodarstvu. Pozneje sta se mu priključili še gimnazija in šola s praktičnim poukom. Z združitvijo šol v šolski center so že

Pogled na Jajce. Foto: S. Teršek.

gozdno gospodarstvo, mu mora drugače omogočiti normalno življenje. Tudi v možnostih šolanja se kaže socialno razlikovanje...“

Center srednjih strokovnih šol v Jajcu je bil ustanovljen leta 1967 med prvimi šolskimi

leti kar najbolj izrabiti šolski prostor, denar in učitelje — zmogljivosti, ki pred tem niso bile povsem izrabljene. Gimnazija je imela 220 učencev in prav toliko jih je bilo tudi v šoli za učence v gospodarstvu. Tehniška šola je imela 320

učencev. Trenutno je na srednješolskem centru 1280 učencev (največ v šoli s praktičnim poukom!), kar ustreza potrebam tamkajšnjega gospodarstva in prebivalstva.

Med omenjenimi dijaki je tristo takih, ki se vozijo v šolo iz Kupresa, Mrkonjić grada, Donjega Vakufa... tudi petdeset kilometrov daleč. Pozimi jim starši v Jajcu najamejo sobe, plačajo prehrano... Ali to zmorejo? Mnogi so zaposleni v tujini. Marke so dvignile tudi dijakovo življenjsko raven. Tako trdi direktor Ajder, čeprav o tem niti sam ni popolnoma prepričan. Ve, da bi njegovi učenci potrebovali dijaški dom, da bi morala biti v Jajcu delavska ali dijaška restavracija. Starši zahtevajo prevoz svojih otrok. Šolski center ima na voljo eno samo „kombi“ vozilo. Potrebje ga za prevoz učiteljev. Šolski center ima dve poslopji, ki sta med seboj oddaljeni dva kilometra.

Kljub vsemu se zdijo omenjene težave prisilec iz ekonomske razvitejšie republike — zmerne. Ali je pričakoval v šolstvu manj urejene razmere?

„Prihodnje leto bomo prešli na kabinetni sistem pouka. Že sedaj imamo dobro opremljene kabinete za kemijo, fiziko, biologijo, osnove elektrotehnike, tehniško risanje in konstrukcije. Razmišljamo o programiranem pouku. Vemo, da bo moral takrat vsak učitelj veliko več delati. „Pravi“ prosvetni delavec bo sprejel tak način dela. Inštitut za testiranje in preverjanje kadrov, ki je v Bosni in Hercegovini že zaživel, je veliko pripomogel k večji zavzetosti (angažiranju) prosvetnih delavcev. Zelim, da pride iz našega centra kar najbolj sposoben delavec in samoupravljaev.“

Šola, ki dobiva veliko učiteljev iz gospodarskih organizacij (inženirje!), ima nam vsem znane težave. Mnogi inženirji,

ki so postali v letih prakse dobri pedagogi, zapuščaj lojna mesta. Vzrok: moro opraviti nekatere izpite iz dagoških predmetov, do študirati in porabiti veliko Sicer pa je sodelovanje srednješolskim centrom in spodarskimi organizacijami dovoljivo. Občinska skupščina je ustanoviteljica centra in jih šol, je ob začetku šolskega leta zagotovila osem učiteljskih stanovanj.

„Če ima prosvetni delavec normalne življenjske in delovne razmere, ga ni težko zadržati v prosvetno-pedagoški službi. Nas zapuščaj delovna mesta samo tisti učitelji, ki so bili brani za delo v občinskih republiških službah. V našem mestu ni prosvetnega delavca, ki bi delal v šoli dve leti, pa ne imel stanovanja. Ker v šolski center tudi veliko nastopi za honorarno delo, mi strpnih pogovorov o osebnih dohodkih. Mentorstvo v zvezi s šolskih aktivnostih nagradjuje posebej.“

Poudariti je treba, da so v novih učnih načrtih več kor samo pomembno v srednješolski centri; bili so silci posameznih učnih programov. Tuzla, kjer je razvita kemična industrija, je prevzela nalogo, da bo izdelala učne načrte za kemijo, elektrotehniko, niški center v Sarajevu pa je delal učne načrte za delo v gramu svoje stroke. Republiški prosvetno-pedagoški zavod omenjene programe samo finaliziral.

Tenkočutje za ohranitev dietije in korak s časom. V šolah v Jajcu obravnavajo vsembrni dogodke, ki so povezani z II. zasedanja AVNOJ. Tudi v pripravah proslavo ob 30-letnici II. zasedanja AVNOJ so mladi iz Jajca prevzeli pomembne naloge svojega in našega mesta so odločili narediti šopek — šop prijateljstva med narodi in rodnostmi Jugoslavije.

Sodobna pota vzgoje in izobraževanja

PIŠE: DR. ANA KRANJC

IZOBRAŽEVATI SE MORAŠ, IZOBRAŽEVANJE POTREBUJEŠ

Če bi ustavili na cesti naše šolarje in jih vprašali, zakaj hodijo v šolo in zakaj se uče, bi nam preprosto odgovorili: „Ker moramo.“ In zato, ker mora, začne otrok prvi razred osnovne šole. Vsi delajo tako, družba nalaga staršem obveznost, kot eno od njihovih dolžnosti, da pošiljajo otroke redno v osnovno šolo. Otrok „mora“ v šolo in v njej „mora“ ostati do 15. leta starosti. In kaj potem?

V raznih srednjih šolah je približno 40 % otrok določene starosti. Če prištejemo še poklicne šole in razne druge oblike šolanja po končani osemletki, potem se ta odstotek dvigne kar na 80 % in več. Srednja šola torej nikoli ne zajame vseh otrok, ker ni več obvezna šola. Če bi se pa spet obrnili na primarni vir informacij in vprašali dijake same, zakaj nadaljujejo šolanje, bi bilo med njimi zelo malo takih, ki bi lahko rekli, da so se odločili za nadaljevanje šolanja zgolj po lastni odločitvi in iz svojih nagibov. Večinoma jih silijo starši ali drugi sorodniki ali pa nanje vplivajo prijateljske skupine, ne da bi sami pravzaprav vedeli, zakaj se še izobražujejo.

V osnovni šoli torej ni časa za pomislanje. Otrok se šola zaradi splošne družbene zahteve, pod pritiskom celotnega

družbenega sistema, njegove specifične organizacije in organizacije konkretnega šolskega sistema. Pritiski, ki silijo mlade, da se še nadalje izobražujejo v srednji šoli, so le v manjši meri odsev splošnih družbenih stremeljenj. K nadaljevanju šolanja jih silijo bolj neposredno ožje socialno okolje: družina, soseska, dobri zgledi v domačem kraju, tovarišja in podobno.

Sele pri visokošolskem izobraževanju in pri raznih oblikah izobraževanja odraslih postane izobraževanje plod nekih neposrednih osebnih ali širših družbenih potreb. Odrasli se ga udeležujejo po svoji izbiri, ker začitijo potrebo, da bi morali iz tega ali onega področja več znati.

Sistem permanentnega izobraževanja združuje vse stopnje izobraževanja v enotno koherentno celoto. Tudi po tej plati in pa zaradi različnih pritiskov in potreb, ki se porajajo, tega izobraževanja ni mogoče več ločiti strogo na posamezne stopnje z bistveno različnimi lastnostmi. Tudi v osnovnošolsko delo se prikradejo razne oblike svobodnih dejavnosti, dela v krožkih, interesnih skupinah, neobvezno učenje v raznih zunajšolskih centrih (npr. likovna vzgoja, balet, učenje tujih jezikov itd. v Pionirskem domu v

Ljubljani). Razne oblike prostovoljnega neformalnega učenja potekajo predvsem zunaj pouka, porajajo pa se predvsem na temelju zavestnih potreb.

Najizraziteje so se strokovnjaki ustavili ob potrebah po izobraževanju pri delu z odraslimi, ne glede na to, kakšno šolo obiskujejo: redne večerne šolske programe za odrasle ali pa številne sklenjene seminarje. Mnogi se celo zatečejo k samoizobraževanju ali učenju na domu. Na splošno ugotavljajo: čim bolj neformalno je izobraževanje odraslih, čim manj je strukturirano in čim bolj neformalno je, tem več energije mora vložiti v svoje izobraževanje posamezen učenec. To pa pomeni, da je potreba po izobraževanju bolj izrazita in jasno izražena. Tisti, ki se hoče izobraževati sam, mora to tudi hoteti. Ko bo naletel na razne težave že pri sestavljanju programa, nato pa pri izbiranju in zbiranju virov za učenje, pa še pri samem učenju, mu bo ta potreba po izobraževanju vir za nadaljnje vzdrževanje motivacije za učenje.

Posameznik ima lahko za izobraževanje zelo samosvojo potrebo, specifično samo zanj. Potreba je zelo konkretna in nevsiljiva za druge. V takih primerih se mora posameznik še posebej osebno angažirati pri nadaljnjem pridobivanju znanja, kajti prav takega izobraževalnega programa, kot bi ga on želel, ne ponuja nobena šola, večerni tečaj ali dopisno izobraževanje. Pripravljen mora biti, da sam kombinira razne vire in tako uspešno nadaljuje svojo pot pridobivanja znanja. V takih primerih govorimo o individualnih potrebah po izobraževanju.

DRUŽBENE POTREBE PO RAZVOJU SODOBNEGA IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Začetki zgodovine sodobnega izobraževanja odraslih segajo tja do preloma tega stoletja in ne mnogo dalj. Skoraj sočasno se je pričelo porajati na raznih koncih sveta. Ker časovno tako sovpadajo, lahko predvidevamo, da se je razvijalo na temelju istih ali pa vsaj zelo podobnih družbenih potreb. Logika našega mišljenja pa bi nas tako privedla do povsem napačnega sklepa. Presenetni nas divergentnost družbenih teženj, ki v posameznih deželah podpirajo razvoj izobraževanja odraslih. Te so tesno povezane z zgodovinskim razvojem, kulturno tradicijo, gospodarskim in družbenim razvojem dežele.

Sovjetska zveza je šele po oktobrski revoluciji začela bolj intenzivno razvijati izobraževanje odraslih. Z revolucijo je razrezala globoke brazde v staro družbo, človeka in narod je bilo treba spremeniti v duhu močnih, novih družbenih sprememb. Začelo se je množično družbenopolitično izobraževanje odraslih. To naj bi spremenilo zavest in miselnost množic. Tako množičnega izobraževanja odraslih, kakršno je bilo takrat v Sovjetski zvezi, zgodovina še dolgo ne bo poznala. Odpravljanje nepismenosti je bilo le stopnička za bistveni del množičnega političnega izobraževanja. Družbene potrebe so bile silovite in tak je bil tudi odmev v praksi.

Malo pred tem se je narodnostno prebujala Danska. Ko je iskala svojo identiteto, je nastala potreba, da jo z izobraževanjem prikljči v zavest vseh

ljudi, ki jim je ta dežela pri srcu. Vneti domoljubi so ustanovili tako imenovane visoke narodne šole. Namenjene so bile ljudstvu in niso bile le na visoki stopnji izobrazbe (tako kot tudi naše delavske univerze ne dajejo univerzitetne izobrazbe, čeprav jih tako imenujemo). Visoke avtoritete, najbolj znani akademiki pa so stopili s svojega Parnasa in izobraževali ljudi tudi na najnižji ravni, kogarkoli, ki je prišel v narodne visoke šole. Vpliv te družbene potrebe se je razširil tudi na sosednje skandinavske dežele.

Zahodno Evropo, še posebno Anglijo, nažirajo problemi hitro razvijajoče se industrije. Osnovna družbena potreba postaja širjenje poklicne izobrazbe in vzgajanje delavca za industrijski način proizvodnje. Ob ustrezno spremenjenih delovnih razmerah vedno bolj cveti strokovno izpopolnjevanje. Prejšnji klasični intelektualni eliti se pridruži nova elita tehnično visoko izobraženih ljudi. Njihov pomen prav nič ne zaostaja za pomenom prejšnjih uglednih izobražencev, ki so v duhu preteklega časa premlevali predvsem latinska besedila in megljeno filozofijo.

Velik premik v populacijskih spremembah na severno ameriški celini neusmiljeno začrta predvsem pragmatično pot izobraževanja odraslih. Priseljence je imel pred očmi en sam jasen smoter za svojo prihodnost: pričakoval je, da bo ekonomsko uspel in se povzdignil. Izobraževanje naj bi ga usposobilo za čim bolj donosno delo. Seveda je moral pri tem premošči tudi nekatere kulturne razlike, naučiti se je moral jezika,

ki so ga govorili v novi deželi. Toda tudi to je ocenjeval skoprizmo čim večje finančne materialne uspešnosti. Tej bi se podredilo vse njegovo obraževanje. Za drugačno obraževanje skoraj ni bilo prostora ne časa. Pojav je tako množičen, da je postala značilnost mlade ameriške družbe. Možnosti za druge oblike izobraževanja so bile skoraj izključene. Suhoparno in obično strokovno izobraževanje spominja na pripravljano množico za lažjo manipulacijo nekaj desetletij pozneje, ko stanejo ljudje družbeno in moralno da tudi v nekem smislu že kot turno otopeli.

Vsaka družbena potreba izobraževanju doživlja nešteto individualnih različic, kot množičen pojav pa je odsev določenega časa in stopnje razvoja kot taka pospeši integracijo sistema izobraževanja odraslih, ko posamezne programe smiselno med seboj povezuje kot celota.

Pri načrtovanju izobraževanja odraslih se nikoli smemo naslanjati le na trenutne potrebe po izobraževanju. To dogaja le v družbah, ki so stale v razvoju. Namen izobraževanja je tudi, da odpira potrebe po znanju, bodisi razvija povsem nova ali pa naša iz drugih družb tiste, ki se že tam razvile. Vsaka družba je po svoje le enostransko urenila svoje izobraževalno poslanstvo. Več družb skupaj odpira bolj celostno podoben izobraževanje. Vsi mi naj bi se učili na svojih izkušnjah in primerjali z drugimi, da bi naša delo čim bolj bogati.

OSNUTEK TEZE

ZA SAMOUPRAVNI SPORAZUM O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

Dopolnila k ustavi SFRJ (XXI. in XXX.) določajo, da delavci v temeljni organizaciji združenega dela neposredno in enakopravno urejajo medsebojna razmerja pri delu. Zato je nujno, da je tudi ta, izredno pomembni del interne zakonodaje v vsaki organizaciji združenega dela prilagojen ustavnim dopolnilom.

V želji, da bi pomagali delovnim skupnostim osnovnih šol pri pripravi nove interne zakonodaje, objavljamo TEZE samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu za osnovne šole. Te teze so le skelet in izhodišča, pripomoček pri izdelavi osnutka samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev za posamezno šolo; zato tudi ne zajemajo vseh tistih določil, ki jih lahko opredeli vsaka organizacija združenega dela posebej.

Vse osnovne šole obveščamo in opozarjamo, da bo treba ustrezna določila samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v osnovni šoli uskladiti z republiškim zakonom o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in z noveliranim zakonom o osnovni šoli, ki bosta v kratkem sprejeta.

Na podlagi 4. in 5. člena zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu (Uradni list SFRJ, št. 22/73) in ... člena statuta ... sprejetega dne ... so delavci na zboru dne ... na podlagi sprejetega predloga ugotovili, da sta 2/3 delavcev dali pismene izjave dne ... in tako sprejeli naslednji

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

I. SPLOŠNE DOLOČBE

... člen

S tem sporazumom urejajo in uresničujejo delavci v delovni organizaciji (delavci šole) pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij v združenem delu v skladu z ustavo, zakonom, ratificiranimi mednarodnimi sporazumi ter družbenimi dogovori, samoupravnimi sporazumi, ki jih sklene ali pa k njim pristopi delovna organizacija — šola, in statutom šole.

... člen

S tem samoupravnim sporazumom urejajo delavci šole tele pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij v združenem delu:

- način in možnosti pridobivanja lastnosti delavca v združenem delu
- razporeditev na delovno mesto ali delo
- temeljno pravico do izpolnjevanja in razvijanja delovnih sposobnosti ali pravice in obveznosti do usposabljanja
- razporeditev, začetek in konec delovnega časa
- odmor, počitek, dopust in odsotnost
- temeljne pravice in obveznosti iz varstva delavcev
- posebno varstvo žensk, mladine in invalidov
- temeljno pravico do osebnega dohodka
- odgovornost delavcev
- prenehanje lastnosti delavca
- varstvo pravic delavcev.

Druge pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij delavcev se urejajo v naslednjih samoupravnih sporazumih ali pravilnikih:

- samoupravni sporazum (pravilnik) o sistemizaciji delovnih mest
- samoupravni sporazum (pravilnik) o delitvi dohodka in osebnih dohodkov
- pravilnik o življenju in delu šole
- pravilnik o delitvi stanovanj
- pravilnik o splošnem ljudskem odporu
- pravilnik o knjigovodstvu
- pravilnik o volitvah in odpoklicu delegatov organov samoupravljanja
- pravilnik o nadomestilu potnih in drugih stroškov (lahko tudi še drugi pravilniki).

... člen

Pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij v združenem delu, ki se urejajo s tem sporazumom, veljajo:

- za delavce šole, ki so pismeno izjavili na način, kot ga določa ta samoupravni sporazum, da se strinjajo s temi pravicami in obveznostmi;

— za delavce, ki pismene izjave niso dali, pa v roku 30 dni od uveljavitve samoupravnega sporazuma niso pismeno izjavili svoje volje, da jim preneha lastnost delavca v združenem delu;

— za delavce, ki pridobe lastnost delavca v delovni organizaciji po uveljavitvi tega sporazuma po postopku, ki ga ta sporazum določa.

II. TEMELJNE PRAVICE IN OBVEZNOSTI DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

1. Pridobitev lastnosti delavca v delovni organizaciji

... člen

Vsak, kdor je dopolnil 15 let starosti in izpolnjuje splošne zdravstvene pogoje ter posebne pogoje za prosto delovno mesto, ki ga želi šola izpolniti, lahko pridobi lastnost delavca v združenem delu v temeljni organizaciji v skladu z ustreznim družbenim dogovorom in samoupravnim sporazumom o zaposlovanju in po postopku, ki ga določa ta sporazum.

... člen

Po določilih tega sporazuma je prosto delovno mesto tisto na novo uvedeno delovno mesto, delo ali izpraznjeno delovno mesto, ki ga delavci temeljne organizacije ne žele zasedati z razporeditvijo delavcev, ki so že združili delo v tej organizaciji; to delovno mesto ali delo tudi ni namenjeno pripravnikom ali štipendistom, za katere so se delavci že prej zavzeli, da bodo stopili v združeno delo z njimi.

Na podlagi predloga (ustreznega organa) sprejme pristojni organ sklep o zasedbi prostega delovnega mesta.

... člen

Šola je praviloma vedno dolžna razpisati delovno mesto za posamezne učne predmete ali skupine učnih predmetov. Pri razpisovanju delovnih mest upošteva učno obveznost, določeno z zakonom (zakon o osnovni šoli) tako, da mora razpisati delovno mesto, če je nezasedenih 16 ur pri petdnevem delovnem tednu.

... člen

Vsa prosta delovna mesta pedagoških delavcev, pomočnika ravnatelja, delovna mesta šolskih svetovalnih služb, tajnika in računovodje kot tudi druga delovna mesta, za katera je tako določeno v pravilniku o sistemizaciji delovnih mest, se zasedajo po javnem razpisu.

Za vodilna delovna mesta se štejejo: (novi zakon?)

(Naštetje delovna mesta in pogoje, kot je že določeno v statutu.)

Delovna mesta razpiše ustrezeni organ — delovna skupnost šole, razpis pa opravi tričlanska razpisna komisija, ki jo imenuje delovna skupnost šole.

... člen

Na temelju sklepa (ustreznega organa — delovne skupnosti šole) o javnem razpisu prostega delovnega mesta se objavi javni razpis.

Objava razpisa mora vsebovati:

- ime šole;
- naziv delovnega mesta in ali bo delavec združil delo za nedoločen ali določen čas s polnim ali manj kot polnim delovnim časom;
- posebne delovne pogoje za delovno mesto, ki so določeni s sistemizacijo delovnih mest (tudi za poskusno delo) z zahtevo, da kandidat predloži dokaze o zahtevanih pogojih;
- rok za prijavo kandidatov, ki ne sme biti daljši kot 30 dni in ne krajši kot 15 dni;
- rok, v katerem morajo biti kandidati obveščeni o izidu razpisa;
- način prijavljanja.

Razpisi delovnih mest pedagoških delavcev so redni (v času od 1. do 18. aprila), naknadni (v času od 1. do 15. julija) in izredni. Redni in naknadni razpis delovnih mest pošlje razpisna komisija do 20. marca oziroma 20. junija republiškemu sekretariatu za prosveto in kulturo, ki ga objavi.

Izredni razpisi in razpisi ostalih delovnih mest se objavljajo v dnevnem časopisu.

... člen

Ko preteče rok za prijavo na razpisano prosto delovno mesto, izdela razpisna komisija poročilo o poteku razpisnega postopka do izbire kandidata.

Poročilo mora vsebovati:

- podatke o vseh prijavljenih kandidatih
- opis postopka v zvezi s pogovori in med postopkom sprejetimi odločitvami
- obrazložen predlog za kandidata, ki po mnenju razpisne komisije najbolj ustreza razpisnim pogojem.

... člen

Če prijavljeni kandidati izpolnjujejo pogoje iz javnega razpisa, mora delovna skupnost šole sprejeti sklep o izbiri med prijavljenimi kandidati v 20. dneh od dneva, ko je potekel rok za razpis. Če izpolnjuje pogoje javnega razpisa en sam kandidat, ga mora delovna skupnost šole s sklepom izbrati za razpisano delovno mesto.

O izbiri odloča delovna skupnost šole s sklepom, ki ga sprejme na podlagi javnega ali tajnega glasovanja z večino glasov vseh članov.

... člen

Če prijavljeni kandidat ne izpolnjuje pogojev iz javnega razpisa ali če se nanj nihče ne prijavi, sprejme delovna skupnost šole sklep, da se razpis ponovi.

Začasno, vendar ne dalj kot za eno šolsko leto (1. 9. do 31. 8.), lahko izbere za razpisano delovno mesto delovna skupnost šole prijavljenega kandidata, ki ne izpolnjuje pogojev.

... člen

Razpisna komisija seznani vse prijavljene kandidate pismeno s sklepom o izbiri, in sicer v 8 dneh potem, ko je delovna skupnost šole odločala o izbiri.

Pismeno obvestilo vsem prijavljenim kandidatom mora vsebovati:

- izrek sklepa o izbiri med prijavljenimi kandidati
- način vpogleda v razpisno gradivo
- organ, na katerega lahko naslove neizbrani kandidati zahtevo za varstvo svojih pravic, in rok, v katerem lahko vložijo zahtevo.

Vsak, ki se je potegoval za razpisano mesto, pa misli, da je kršen razpisni postopek in da je ta kršitev bistveno vplivala na izbiro kandidata ali da sprejeti kandidat ne izpolnjuje z razpisom določenih pogojev, ima v 8 dneh od sprejetega sklepa o izbiri kandidata pravico zahtevati ponoven preizkus. Zahteva za ponovni preizkus zadrži izvršitev sklepa.

... člen

Kandidata, ki je bil izbran izmed prijavljenih kandidatov, seznani s sklepom o izbiri razpisna komisija s pismenim obvestilom, ki mora vsebovati:

- izrek sklepa o izbiri;
- dan, ko naj izbrani kandidat podpiše pismeno izjavo o tem, da se strinja s pravicami in obveznostmi, ki jih določa samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih;
- dan, ko je izbrani kandidat dolžan začeti delo v organizaciji (šoli).

S pismenim obvestilom o izbiri se vroči izbranemu kandidatu tudi samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih ter druge sporazume, ki urejajo pravice in obveznosti delavcev v organizaciji.

Po vročitvi pismenega obvestila o sklepu o izbiri delovna skupnost šole ne more preklicati sklepa o izbiri.

... člen

Pismeno obvestilo o sklepu o izbiri ter vročeni samoupravni sporazum pomenita pravno podlago za dokončno odločitev izbrane kandidata, če želi združiti svoje delo v organizaciji ali za podpis pismene izjave, da se strinja s pravicami in obveznostmi, ki jih določa samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih.

S podpisom pismene izjave iz prvega odstavka tega člena pridobi izbrani kandidat lastnost delavca v združenem delu.

... člen

Pedagoški delavec, ki opravlja vzgojno-izobraževalno delo v razredu, pa kandidira na razpis delovnega mesta v drugi organizaciji, mora najpozneje v 8 dneh po prejemu obvestila o izidu razpisa pismeno obvestiti delovno skupnost šole, kjer dela, da je sprejel drugo razpisano delovno mesto.

OSNUTEK TEZ

ZA SAMOUPRAVNI SPORAZUM O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

... člen

Prosta delovna mesta tehničnih in pomožnih delavcev se objavijo v javnih informacijskih sredstvih.
(Glede objavnega postopka se analogno uporabljajo določila o javnem razpisu.)

... člen

Za administrativno tehnične ali pomožne delavce, ki želijo pridobiti lastnost delavca v združenem delu v delovni skupnosti, se lahko določi v pravilniku o sistemizaciji delovnih mest poskusno dobo, ki pa mora biti objavljena v objavi ali razpisu prostega delovnega mesta.

Če delavec poskusnega dela ne opravi uspešno, mu preneha lastnost delavca v 15 dneh po vročitvi pismenega obvestila o prenehanju lastnosti delavca, če ne vloži zahteve za ponovni preizkus. Če vloži zahtevo za ponovni preizkus, pa zahtevi ni ugodeno, preneha lastnost delavca z dnem vročitve obvestila o zavrnitvi zahteve.

... člen

Ustrezni organ obvesti delavca o uvedbi poskusnega dela, začetku le-tega, o nalogah in trajanju, hkrati s pismenim obvestilom o sklepu o izbiri.

... člen

Ko podpiše izbrani kandidat pismeno izjavo o tem, da se strinja s pravicami in obveznostmi, ki jih ureja samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih, pridobi lastnost delavca v združenem delu.

Z dnem, ko začne delati v organizaciji (šoli), pridobi delavec pravice in prevzame obveznosti iz združenega dela v tej organizaciji (šoli).

... člen

Če delavec, ki je pridobil lastnost delavca v združenem delu, brez upravičenega razloga ne začne delati določenega dne, izgubi lastnost delavca v združenem delu v tej organizaciji (šoli).

Izgubo lastnosti delavca po prvem odstavku tega člena ugotavlja pristojni organ, ki vrača delavcu ustrezno odločbo. Če se delavec ne strinja z vročeno odločbo, lahko vloži v 8 dneh od vročitve zahtevo za ponovni preizkus pri organu, ki je sklepal o izbiri.

... člen

Delavec združuje svoje delo praviloma za nedoločen čas. Za določen čas lahko združuje delavec svoje delo le, če gre za nadomeščanje zaradi:

- porodniškega dopusta
- odslužitve ali doslužitve vojaškega roka
- daljše obotlosti
- opravljanja javnih dolžnosti
- strokovnega izpopolnjevanja
- začasnega povečanja obsega dela
- prenehanja lastnosti delavca v združenem delu med šolskim letom.

Delavec združi svoje delo za določen čas na enak način kot za nedoločen čas in ima vse pravice in obveznosti delavca, ki je združil svoje delo za nedoločen čas.

... člen

Glede na naravo nekaterih del se v pravilniku o sistemizaciji določi, da delajo delavci na svojih delovnih mestih manj kot polni delovni čas.

Svoje delo z nepolnim delovnim časom združijo na način, ki ga določata zakon in ta sporazum.

2. Razporejanje delavcev na delovna mesta

... člen

Delavec začne delo v šoli na delovnem mestu ali pri delu, za katero je bil izbran.

Ravnatelj šole je dolžan seznaniti delavca, ki je začel delati v šoli, z nalogami na delovnem mestu, s pogoji, pod katerimi se delo opravlja, z načinom dela in s sodelavci.

... člen

Delavec ima pravico, da se ga ob nastopu dela in med delom (prerazporeditev, napredovanje) v organizaciji razporeja na delovna mesta, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi določenega poklica in drugim njegovim delovnim sposobnostim.

V izrednih okoliščinah, kot je na primer nadomeščanje delavca zaradi bolezni, porodniškega dopusta, orožnih vaj, strokovnega usposabljanja, opravljanja strokovnega izpita itd., se delavec lahko izjemoma začasno, toda največ za dobo treh mesecev razporedi na delo, ki ne ustreza njegovi strokovni usposobljenosti. V takem primeru pripada delavcu osebni dohodek, ki bi ga prejemal na prejšnjem delovnem mestu, če je to zanj ugodnejše.

... člen

Predlog za razporeditev delavca na drugo delovno mesto da ravnatelj šole. O predlogu sklepa delovna skupnost šole ali drugi po statutu šole za to pristojni organ, odločbo pa izda ravnatelj.

... člen

Delavec, ki je razporejen na drugo delovno mesto v skladu z določbami prejšnjega člena, je dolžan delati na tem delovnem mestu. Če brez upravičenega razloga odkloni delo na drugem delovnem mestu, huje krši delovno obveznost.

... člen

Delavčeva pravica in dolžnost je, da v skladu s potrebami, ki jih zahteva delovno mesto, izpopolnjuje svoje strokovne in delovne sposobnosti.

Delovna skupnost šole zagotavlja izpopolnjevanje in razvijanje delovnih sposobnosti v skladu s prvim odstavkom tega člena, še posebno z:

- organiziranjem strokovnih sestankov in posvetov delavcev
- pošiljanjem delavcev na dodatno šolanje in izpopolnjevanje

— primernimi oblikami obveščanja delavcev o najnovejših strokovnih in družbenih dogajanjih.

... člen

Delavec, ki po končani srednji, višji ali visoki šoli prvič pridobi lastnost delavca v združenem delu, si pridobiva izkušnje za samostojno delo na podlagi svoje izobrazbe z delom na ustreznih delovnih mestih kot pripravnik.

Delavec—pripravnik ima med pripravniško dobo enake pravice in enake obveznosti kot drugi delavci.

Pripravniška doba za pedagoškega delavca traja dve šolski leti. Med pripravniško dobo mora pripravnik voditi delovni dnevnik. Za nadzor nad delom in strokovno vodstvo pri pripravnikovem delu določi ravnatelj šole starejšega sodelavca (mentorja), ki pomaga pripravniku z nasveti. Mentor mora hospitirati pri pripravniku in mu pripraviti vsaj štiri vzorne šolske ure v šolskem letu.

Strokovni izpit učiteljev in vzgojiteljev se opravi po določbah pravilnika o opravljanju strokovnega izpita učiteljev in vzgojiteljev (Uradni list SRS, št. 24/68).

... člen

Povračilo stroškov in nadomestilo osebnega dohodka in odsotnosti z dela, za čas strokovnega izobraževanja in splošnega izpopolnjevanja urejajo posebni pravilniki.

3. Delovni čas

... člen

Delovni čas na šoli traja 42 ur tedensko. Ta čas pa se pri pedagoških delavcih deli v čas opravljanja učne obveznosti, čas za priprave in čas za opravljanje drugih zunajučnih aktivnosti; ta traja za pedagoške delavce, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo v oddelku 20 ur po 45 minut tedensko; za pedagoške delavce, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo v oddelku za podaljšano bivanje učencev 26 ur po 60 minut ali toliko, kolikor predpiše ustanovitelj ali temeljna izobraževalna skupnost.

Za druge zunajučne delovne obveznosti se štejejo: razredništvo, popravljanje nalog, dežurstvo, šolske konference, izpiti za redne učence, delo s skupnostjo učencev, roditeljski sestanki, skrb za knjižnico, kabinete, delavnice in telovadnice; mentorstvo pri izvajanju prostovoljnih dejavnosti, individualni stiki s starši in drugimi osebami v zvezi z vzgojno-izobraževalnim delom, obvezno strokovno izpopolnjevanje, vodstvo šolskih kuhinj ter drugo delo v zvezi z vzgojno-izobraževalno dejavnostjo šole.

Čas za druge zunajučne delovne obveznosti sme za posameznika znašati toliko, kolikor je razlika med celotnim delovnim časom in učno obveznostjo ter časom za priprave.

Sporazum o normativih delovnih obveznosti pedagoških delavcev je sestavni del tega sporazuma.

... člen

Delovni čas pedagoških delavcev je podrobno določen z urnikom, ki ga sprejme delovna skupnost šole ali drugi s statutom za to pristojni organ na ravnateljev predlog. Urnik mora biti v skladu z določbami prejšnjega člena tega sporazuma.

... člen

Delovni čas za delavce na šoli je:

1. za pedagoške delavce po urniku;
2. za vse druge delavce pa po vnaprej določenem razporedu, ki ga sprejme delovna skupnost šole oziroma drug po statutu šole za to pristojni organ na ravnateljev predlog za vsako šolsko leto posebej.

... člen

Pod pogoji, določenimi s tem sporazumom, se učna obveznost pedagoškega delavca oziroma delovna obveznost delavca v izjemnih primerih lahko podaljša nad polni delovni čas za največ 6 ur tedensko. Taka daljša učna obveznost se delavcu lahko določi samo za čas, dokler je to potrebno.

Delavčeva delovna obveznost je mogoče podaljšati nad polnim delovnim časom, in sicer:

- za pedagoške delavce: ob nenadni delavčevi odsotnosti, ki zahteva zaradi nemotenega nadaljevanja pouka nadomeščanje odsotnega; krajši odsotnosti zaradi strokovnega izpopolnjevanja; dodatnem in dopolnilnem pouku v razredu, kjer poučuje; pouku v naravi; smučarskih tečajih; v krožkih interesnih dejavnosti; ob izrednih dopustih; ob organizaciji pouka in ustreznih strokovni zasedbi pedagoških ur;
- za delavce strokovnih služb in upravno-administrativne delavce: ob tekočem opravljanju njihovega dela in delu v raznih komisijah in dežurstvu, če je potrebno;
- za tehnično pomožne delavce: ob dodatnem urejanju in čiščenju po končanem opravi raznih adaptacijskih ter obrtniških del, čiščenju snega, raznih neodložljivih opravilih in dežurstvu, če je potrebno.

... člen

Delavec, ki brez upravičenega razloga odkloni določeno daljšo učno obveznost oziroma delovno obveznost, s tem huje krši delovno dolžnost.

Delo v podaljšanem delovnem času se obračunava po samoupravnem sporazumu o delitvi osebnih dohodkov, upošteva pa se tudi kot poseben pogoj pri odmerjanju letnega dopusta.

... člen

Na delovnih mestih, kjer se opravlja delo samo za določen čas, in na delovnih mestih, ki so določena v tem sporazumu, je delovna obveznost lahko tudi krajša od polnega delovnega časa.

Takšna delovna mesta morajo biti določena tudi v aktu o sistemizaciji. Na delovna mesta, kjer se opravlja delo z nepolnim delovnim časom, so lahko sprejeti tudi delavci, ki opravljajo podobna dela z nepolnim delovnim časom že v neki drugi delovni organizaciji, prvenstveno pa nezaposleni delavci.

... člen

Daljšo delovno ali učno obveznost določa delovna skupnost šole ali drug po statutu za to pristojni organ na predlog ravnatelja šole. Delovna skupnost šole ali drug po statutu šole za to pristojni organ določa tudi razpored na delovna mesta, kadar je treba začasno nadomestiti za več kot 5 delovnih dni odsotnega delavca na šoli. Pri nenadnih odsotnostih do 5 delovnih dni odloča o razporeditvi ravnatelj šole.

4. Dopusti in odsotnost

... člen

Letni dopust pedagoških delavcev se praviloma ujema z letnimi šolskimi počitnicami in traja največ 30 delovnih dni po naslednjem razporeditvi:

(Treba je vstaviti tabelo glede na delovne razmere — težavnost dela, zahtevnost dela, vpliv dela in delovne okolice na delavca, telesno in duševno napetost pri delu idr. — delavčeva delovna doba in za druga obdobja, ki so še po zakonu izenačena z delovno dobo.)

Med šolskimi počitnicami so lahko delavci poklicani na tečaje strokovno izpopolnitev in na delo za dopolnilni pouk. O času tečajev morajo biti obveščeni najmanj mesec dni pred nastopom letnega dopusta. Letni dopust traja praviloma do 25. avgusta, ko se začne popravnih izpiti in druge priprave za začetek šolskega leta.

Tudi drugi delavci na šoli morajo praviloma izrabiti letni dopust med letnimi šolskimi počitnicami.

Če pedagoški delavec ne more izrabiti letnega dopusta med šolskimi počitnicami, traja letni dopust največ 30 delovnih dni, njegova dolžina pa se odmeri po merilih iz 1. odstavka tega člena.

Upravno administrativnim in tehnično pomožnim delavcem se odmeri letni dopust po naslednjih merilih:

(Vstaviti je treba tabelo glede na delovne razmere in delovno dobo, kot je navedeno za pedagoške delavce; pri tem je treba upoštevati, da sme znašati letni dopust najmanj 18 delovnih dni.)

Delavcu, ki je delal v podaljšanem delovnem času ali se mu razpored delovnega časa med letom pogosto spreminjal, invalidom materam z otroki, starimi do 7 let ipd. (navesti je treba še druge primere) se podaljša v prejšnjem odstavku določeni letni dopust za 4 delovne dni v mejah do 30 delovnih dni.

Razpored letnih dopustov sprejme delovna skupnost šole ali po statutu šole za to pristojni organ na predlog ravnatelja šole, skladu z organizacijo dela na šoli v letnih počitnicah pa tudi zunaj letnih počitnic — pri tem je treba upoštevati želje posameznih članov delovne skupnosti.

... člen

Delavec ima pravico izrabiti svoj letni dopust brez prekinitve; na njegovo zahtevo ali z njegovo privolitvijo se mu sme odobriti, da ga izrabí v dveh delih. En del dopusta mora trajati brez presledka najmanj dva delovna tedna t. j. 12 delovnih dni.

... člen

Časa kakršnekoli odsotnosti z dela, ki se priznava v delovni dobi, ni mogoče odbiti od letnega dopusta.

Če delavec med izrabo letnega dopusta zbolí, se mu čas dovoljenjenega bolezenskega dopusta ne všteje v letni dopust.

... člen

Delavec je lahko odsoten z dela do 7 delovnih dni v posameznem koledarskem letu v naslednjih primerih:

(Treba je navesti primere in število dni odsotnosti, npr.:
za opravljanje izpitov na redni šoli 1 dan
za opravljanje strokovnega izpita 5 dni
za opravljanje diplome na višji ali visoki šoli do 7 dni
ob poroki, smrti v ožji družini, rojstvu, selitvi 3 dni
udeležba na kongresih, seminarjih, strokovnih predavanjih itd. 7 dni)

Ne glede na vzrok odsotnosti z dela smejo trajati vse odsotnosti z dela v koledarskem letu največ 7 delovnih dni.

Ob taki odsotnosti ima delavec pravico do nadomestila osebnega dohodka skladno z določbami tega sporazuma.

Tako odsotnost dovoljuje delovna skupnost šole ali drug po statutu šole za to pristojni organ.

Če napoti delovna skupnost delavca na strokovno izobraževanje ali izpopolnjevanje ali na opravljanje določenih nalog delovne skupnosti zunaj šole, ima tak delavec med tako odsotnostjo pravico do nadomestila osebnega dohodka, določenega s tem sporazumom.

Delovna skupnost ali za to po statutu šole pristojni organ pa lahko odobri delavcu na njegovo željo odsotnost z dela za do ... (npr. enega leta) brez pravice do nadomestila osebnega dohodka v primerih, ko gre za dopolnilni študij, na katerega ga ni napotila delovna skupnost šole. Potem ko taka odsotnost z dela poteče, se lahko delavec vrne na prejšnje delovno mesto. Njegove pravice in obveznosti, ki se pridobivajo po delu in iz dela, mirujejo.

5. Varstvo delavcev, žena, mladine in invalidov

... člen

Zaradi ugotovitve zdravstvenih in psihofizičnih sposobnosti za varno opravljanje dela na določenem delovnem mestu se mora dati delavec zdravstveno pregledati.

... člen

Več kot polni delovni čas ali ponoči ne sme delati delavka med nosečnostjo ali če ima otroka, starega najmanj do enega leta.

... člen

Med nosečnostjo in porodom ima delavka pravico do 105 koledarskih dni dopusta; od tega lahko izrabí 28 dni pred porodom, ostalega pa po porodu. Na svojo željo in na podlagi zdravniškega izvida lahko nastopi delavka porodniški dopust 45 dni pred porodom.

OSNUTEK TEZ

ZA SAMOUPRAVNI SPORAZUM O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

... člen

Ko preteče porodniški dopust iz prejšnjega člena, ima delavka pravico:

1. še nadalje izrabiti porodniški dopust do šest mesecev, računajoč od dneva, ko delavka nastopi ta dopust ali

2. delati štiri ure na dan do osmega meseca otrokove starosti, če to zahteva.

Ta skrajšani delovni čas, ki znaša za nepedagoško delavko 4 ure dnevno, se za pedagoško delavko skrajša sorazmerno glede na učno obveznost, določeno z urnikom, priprave in druge zunajučne delovne obveznosti. Delavka, ki izrabí porodniški dopust do šest mesecev, ima pravico do nadomestila osebnega dohodka po predpisih o zdravstvenem zavarovanju.

Delavka s skrajšanim delovnim časom ima pravico do udeležbe pri delitvi sredstev za osebne dohodke za štiri ure na dan, za delovni čas nad štiri ure na dan pa pravico nadomestila osebnega dohodka po predpisih o zdravstvenem zavarovanju. Skrajšani delovni čas se šteje kot polni delovni čas pri obračunavanju delovne dobe kakor tudi pri ugotavljanju in določanju vseh pravic iz dela, razen pravic do osebnega dohodka. Pravica do osebnega dohodka je urejena z določbami tega sporazuma.

... člen

Delavcu, ki še ni star osemnajst let, se mora zagotoviti letni dopust po osnovah in merilih ... člena tega sporazuma, povečan za sedem delovnih dni.

... člen

Delavec, pri katerem nastopi invalidnost, ima pravico delati na svojem ali drugem ustreznem delovnem mestu, če more glede na preostalo delovno možnost brez poklicne rehabilitacije delati na tem delovnem mestu.

Delavcu, ki mu pristojni zdravstveni organ zaradi invalidnosti glede na preostalo delovno možnost določi krajši delovni čas od polnega delovnega časa, se tako določen delovni čas ne sme povečati.

6. Osebni dohodek

(Delovna skupnost šole mora glede na osnutek republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu itd. določiti osnove in merila za delitev sredstev za osnovne dohodke kakor tudi način obračunavanja in izplačevanja osebnih dohodkov po samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih v skladu s samoupravnim sporazumom in družbenim dogovorom o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke.)

Glede na to je treba v to poglavje vnesti določbe iz dosedanjih pravilnikov ali drugih aktov o delitvi sredstev za osebne dohodke.)

7. Odgovornost

... člen

Delavec je dolžan opravljati obveznosti, ki izhajajo iz združenega dela in ki mu jih nalagajo zakon, samoupravni sporazum in drugi splošni akti.

Obveznosti delavca v združenem delu so zlasti:

- da opravlja svoje delo skrbno in vestno z vsem svojim znanjem in delovno sposobnostjo, v skladu z naravo dela, ki ga opravlja;
- da ne izostaja z dela brez opravičenih razlogov in da ne zamujaja dela;
- da pazljivo ravna z družbenimi sredstvi;
- da skrbi za tovariške odnose do delavcev, s katerimi združuje svoje delo;
- da izpolnjuje druge dolžnosti, ki izvirajo iz dela in ki po tem sporazumu ne pomenijo kršitve delovnih dolžnosti.

... člen

Delavec je odgovoren za neizpolnitev svojih vnaprej določenih obveznosti ter za druge kršitve ter obveznosti, ki jih stori ali opusti po svoji krivdi.

Kršitve obveznosti iz združenega dela so lažje in hujše.

... člen

Lažje kršitve obveznosti iz združenega dela so:

.....

... člen

Hujše kršitve obveznosti iz združenega dela so:

.....

... člen

Ukrepi za kršitve obveznosti iz združenega dela so:

- opomin
- javni opomin
- zadnji javni opomin
- odstavitev delavca z vodilnega delovnega mesta in razporeditev na drugo delovno mesto.

... člen

Delavec mora povrniti organizaciji materialno škodo, ki jo povzroči na delu ali v zvezi z delom namerno ali iz skrajne malomarnosti.

... člen

Postopek za ugotavljanje kršitev predpisanih obveznosti, ugotavljanje povzročenih materialnih škod, organe za začetek in vodenje postopka, organe za izrekanje ukrepov, roke zastaranja začetka in vodenja postopka, zastaranje roka za izvršitev ukrepov ter druge pogoje in način za uresničevanje pravic in obveznosti v zvezi z odgovornostjo urejajo delavci s posebnim ustreznim splošnim aktom.

8. Odstranitev z delovnega mesta in iz šole

... člen

Delavec se lahko odstrani z delovnega mesta v naslednjih primerih:

- če je proti njemu uveden kazenski postopek za dejanje, ki ga je storil na svojem delovnem mestu v zvezi z delom;
 - če bi s svojo navzočnostjo na delovnem mestu motil delo ali uničeval dokumentacijo, proti njemu pa je uveden postopek zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti.
- Delavec se lahko odstrani iz šole:
- če je proti njemu uveden kazenski postopek zaradi kaznivih dejanj, za katere je predvidena kazen nad tri mesece zapora;
 - če je zaloten pri hujši kršitvi delovne obveznosti ali kaznivem dejanju iz prejšnje alinee;

... člen

Sklep o odstranitvi z dela sprejme (pristojni organ). Sklep o odstranitvi iz šole sprejme (pristojni organ). Zahteva za varstvo pravic zaradi odstranitve ne zadrži njene izvršitve.

... člen

Med odstranitvijo z delovnega mesta ima delavec pravico do osebnega dohodka na novem delovnem mestu, med odstranitvijo iz šole pa ima delavec pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini polovice povprečne mesečne akontacije osebnega dohodka, ki jo je imel v preteklih treh mesecih.

9. Odškodninska odgovornost

... člen

Delavec, ki namenoma ali iz velike nepazljivosti povzroči šoli materialno škodo — na delu ali v zvezi z delom, mora to škodo povrniti.

... člen

Če se ugotovi, da je delavec povzročil šoli materialno škodo s kršitvijo obveznosti in je zoper njega uveden postopek za ugotavljanje kršitev obveznosti, se delavčeva odškodninska odgovornost ugotavlja v tem postopku.

... člen

O delavčevi dolžnosti, kdaj je treba povrniti materialno škodo, odloči delovna skupnost s sklepom.

Zoper odločitev o plačilu odškodnine ima delavec pravico zahtevati ponoven preizkus varstva svoje pravice.

10. Prenehanje dela

... člen

Delavcu lahko preneha lastnost delavca v delovni skupnosti šole:

- 1) če izjavi, da ne želi delati na šoli;
- 2) na podlagi pismenega sporazuma z drugimi delavci na šoli;
- 3) kadar se delovna skupnost šole odloči, da preneha delavcu lastnost delavca v delovni skupnosti šole zato, ker je dopolnil pokojninsko dobo 40 let (moški) oziroma 35 let (ženska);
- 4) v primerih, ki jih določa 56. člen ZMRD (Uradni list SFRJ, št. 22/73). V primerih iz 1. in 3. točke tega člena mora delavec ostati na delu še naslednji čas:

(V lestvico je treba vnesti čas, ki ne sme biti manjši od 30 dni in ne daljši od šest mesecev, in to glede na delovne pogoje, pomen delovnih mest, delovno dobo in druge okoliščine, pomembne za delo na posameznih delovnih mestih.)

... člen

Delavcu lahko preneha lastnost delavca v delovni skupnosti šole, če je ob njeni pridobitvi zamočal ali dal neresnične podatke glede pogojev, določenih za delo na določenem delovnem mestu, in so ti podatki vplivali na pridobitev lastnosti delavca v delovni skupnosti šole.

... člen

Delavcu lahko preneha lastnost delavca v delovni skupnosti šole, če ne izpolnjuje svojih obveznosti na šoli in s tem huje krši skupne interese drugih delavcev ali šole (hujša kršitev obveznosti).

... člen

Pismeno in obrazloženo odločbo o prenehanju dela izda po sklepu delovne skupnosti ravnatelj šole. Odločba mora vsebovati zlasti rok, do katerega mora delavec še ostati na šoli, pravni poduk, da delavec lahko sklep o prenehanju izpodbija, in poduk, v katerem času se mora prigrisati zavodu za zaposlovanje, da bi mogel uveljaviti ustrezne pravice med brezposelnostjo.

11. Varstvo pravic delavcev

... člen

Delavec ima pravico, da je navzoč na vsakem sestanku, kadar se odloča o njegovih obveznostih in pravicah. Ravnatelj šole ga mora v 8 dneh obvestiti, kdaj je sestanek, da se ga bo lahko udeležil.

Vabila, obvestila, odločbe in druga pisma v zvezi z varstvom pravic in obveznosti iz dela se dostavljajo delavcu tako, da se mu vročijo neposredno ali s priporočenim pismom na zadnji naslov, ki ga je dal delavec šoli. Če pa delavec tega noče sprejeti ali če naslov ni znan, je treba izobesiti taka obvestila na vidnem mestu. Vročitev velja za izvršeno, če preteče 8 dni od dneva, ko je bila tako opravljena.

... člen

Sklep delovne skupnosti šole je po opravljenem ponovnem preizkusu dokončen in izvršljiv takoj, ko delavec prejme o tem odločbo.

Rok za zahtevo o ponovnem preizkusu je 15 dni od prejema odločbe, če v tem sporazumu v posameznih primerih ni določen drugačen rok.

Delovna skupnost šole ali drug za to pristojen organ mora o zahtevi za ponovni preizkus odločiti v 30 dneh. Če v tem roku ne odloči, se šteje, da je o zahtevi za ponovni preizkus odločeno negativno.

12. Dolžnosti delavcev v zvezi s splošnim ljudskim odporom

... člen

Delavci šol so dolžni, da ob pripravah za vojno ali v vojni nadaljujejo z delom in da se v skladu z vojnim in razvojnim načrtom šol pripravljajo ali prevzemajo nove obveznosti in dolžnosti, ki jim jih določa ta načrt.

... člen

Delavci šol so dolžni čuvati kot tajnost podatke, ki so pomembni za splošni ljudski odpor. Podatki, pomembni za splošni ljudski odpor, so: delovno področje po vojnem in razvojnem načrtu in vojna lokacija šol.

... člen

Delavec, ki je po sistemizaciji šole zadolžen za splošni ljudski odpor, mora podatke, ki so s prejšnjim členom tega sporazuma določeni kot tajni, čuvati in varovati v železni blagajni. Dokumenti po prejšnjem členu morajo biti zapečateni in jih lahko pregledujejo samo pooblaščen osebe.

... člen

Kot tajnost morajo delavci šole čuvati tudi podatke, ki so pomembni za splošni ljudski odpor in ki jih določajo za tajne tudi zakon o splošnem ljudskem odporu in drugi predpisi s področja splošnega ljudskega odpora.

... člen

Delavci so dolžni, da se strokovno izobražujejo in obiskujejo pouk o splošnem ljudskem odporu zunaj rednega delovnega časa.

... člen

Delavec, ki je vojaški obveznik, je dolžan, da se na poziv vojaških organov takoj odzove vabilu. Delavca šole, ki se izmika vojaški obveznosti, mora ravnatelj naznaniti občinskemu organu v skladu z določili zakona o vojaški obveznosti.

... člen

Delavec, ki je zadolžen za zadeve splošnega ljudskega odpora je dolžan, da da pristojnemu občinskemu upravnemu organu po določenih zakona o vojaški obveznosti podatke o vojaških obveznikih.

... člen

Delavec, ki je zadolžen za zadeve splošnega ljudskega odpora, je dolžan, da da pristojnemu občinskemu upravnemu organu podatke o vojaških obveznikih glede določitve rodu, službe in posameznih dolžnosti v JLA.

... člen

Nabornik obveznik in oseba v rezervnem sestavu sta dolžna v osmih dneh od nastanka spremembe prijaviti pristojnemu občinskemu upravnemu organu, pri katerem sta vpisana v vojaško evidenco: spremembo stanovanja (novi naslov), spremembo stalnega bivališča, začasno več kot 60 dni trajajočo odsotnost iz stalnega bivališča, odhod v tujino za vselej ali za več kot 60 dni in vrnitev iz tujine, pridobitev šolskih in strokovnih kvalifikacij, vrnitev od vojakov in izgubo vojaške listine.

Ženske — vojaški obvezniki, ki so v vojaški evidenci, morajo prijaviti spremembo iz prvega odstavka tega člena, poleg tega pa tudi spremembo v družinskem življenju, ki vpliva na vojaške obveznosti.

Delavci šol izpolnjujejo svoje dolžnosti iz 1. in 2. odstavka tega člena tako, da spremembe, ki so navedene v tem členu, sporočijo osebi, ki je na šoli zadolžena za zadeve splošnega ljudskega odpora. Ta oseba je dolžna, da te spremembe najkasneje v 8 dneh sporoči pristojnemu občinskemu upravnemu organu.

... člen

Delavec, ki je zadolžen za zadeve splošnega ljudskega odpora, je dolžan, da takoj, najpozneje pa v 8 dneh prijavi pristojnemu organu družbeno-politične skupnosti odsotnost nabornika obveznika ter osebe v rezervnem sestavu, če je bil iz neznanega vzroka več kot 15 dni odsoten z dela.

OSNUTEK TEZ

ZA SAMOUPRAVNI SPORAZUM

O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU

13. Prehodne in končne določbe

... člen

Delovna skupnost šole ali drug po statutu šole pristojni organ mora najkasneje v 30 dneh od dneva veljavnosti tega sporazuma sprejeti v tem sporazumu navedene splošne akte.

... člen

Ta sporazum je sklenjen, kadar 2/3 vseh delavcev delovne skupnosti šole pisмено izjavita, da se strinjata s pravicami in obveznostmi, ki so v njem določene.

Delovna skupnost šole ugotovi, da sta podali 2/3 delavcev

pismente izjave in objavi sporazum tako, da ga prejmejo vsi delavci šole.

... člen

Ta sporazum začne veljati z dnem objave.

Uporabljeni viri:

- Zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu
- Prečiščeno besedilo temeljnega zakona o delovnih razmerjih (določila TZDR, ki še niso prenehala veljati)
- Sporazum o delovnih razmerjih osnovnih šol v Ljubljani
- Priročnik za pripravo samoupravnih normativnih aktov s komentarjem (samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih) — izdala Dopolna delavska univerza v Ljubljani

Smešno ime ni vsem smešno

Kako vzgajati učence, kaj bo v učni uri tisto, kar bo učence tudi kultiviralo, jih osebnostno oblikovalo in izoblikovalo v ljudi? Vsak učitelj se pri pripravi učne ure pogosto sprašuje prav to. Naloge poučevanja so poleg stvarno-predmetnih in formalno funkcionalnih tudi vzgojne. In prav okoli teh vzgojnih nalog je veliko nedorečenega, nejasnega in mogoče preveč spekulativnega. Nelateri poudarjajo, da vzgaja že sama učna snov, če je stvarno-logično pravilna, drugi posebej poudarjajo dobro organizacijo dela med poukom, tretji pa velik vzgojni vpliv učiteljeve osebnosti. Izkušnje, ugotovitve in raziskave kažejo, da je učiteljev vpliv, njegov odnos do šolskega dela, do učencev in njegovih kolegov na učence zelo močan. Nikakor ne pretiravamo, če modificiramo Makarenka, ki je dejal staršem, da ne vzgajajo otrok samo tedaj, ko jih vlečejo za lase ali postavljajo v kot, pač pa tudi takrat, ko sede za mizo, jedo, berejo časopis, skratka, vedno; prav tako je z učiteljem, saj ne vzgaja samo v razredu, pač pa tudi na hodniku, vzgaja, ko gre po vasi ali ulici in ga otroci natančno opazujejo. Središče otrokovega življenja in mišljenja je šola in v večini otrok je želja, postati dober človek.

Zanimivo je, da se sam nikoli nisem povsem dobro zavedal, kako močan vpliv na vsakega učenca naredi izrečena misel, pohvala, graja, kazni, ko sem še delal neposredno z učenci. Ob obilici razrednega in šolskega dela, zlasti pa še ob misli na uresničenje učnega načrta, sem verjetno nehoti storil kateremu učenec krivico, na videz majhno in nepomembno, toda za otroka dovolj veliko. Kako velik vpliv ima učitelj na učence, sem spoznaval šele, ko sem delal z učenci posredno, kot šolski pedagog in psiholog. Vsakršna, lahko tudi mimogrede storjena krivica, se globoko zareže v učenca in ga vznemirja in kako težko je zanj, če se mu ne posreči zopet najti poti do učitelja. Kako težko je učenecem, ko že vnaprej vedo, da bodo pri posameznem učitelju doživeli samo neuspeh, da bo učitelj ob njihovem delu samo razočaran.

Pa ne mislim govoriti o raziskavah Kurta Lewina, o ugotovitvah dr. Tolčiča in dr. Colanovičeve, zapisanih v knjigi Psihologija otroka in mladostnika ali o sijajno opisanih vtisih dr. Šegulove, ki jih je napisala v Sodobni pedagogiki leta 1950 kot šolska inšpektorica. Ne, pač pa sem o vsem prej navedenem razmišljal, ko sem poslušal kratko radijsko oddajo iz cikla Ne navadni pogovori z naslovom Tovariši najde za vsakega smešno ime.

Kako je bila oddaja življenjska, brez nepotrebnega pretiravanja sila pronicljiva in doživljiva! Prav gotovo so takšni učitelji, ki hote ali nehoti pri svojem vsakdanjem delu v razredu žalijo učence. Včasih so neučakani, včasih hočejo biti zabavni, včasih jim ni do resnega dela ipd. Tako je tudi učitelj v tej oddaji imenoval nekatere učence s smešnimi imeni, kot „bunka bunkasta“ in „škilasti medved“, pa verjetno ne s kakšnimi slabimi nameni, am-

pak kar tako, mimogrede. Kako so sošolci sprejeli ti smešni imeni in kako globoko kot krivica in razočaranje sta se zarežali v duševnost obeh otrok! Nista se več počutila enakovredna in enakovredna, zato sta hotela to pridobiti z odporom.

V oddaji je bilo zelo lepo prikazano, da so tudi učenci že osebnosti in da jih ne smemo obravnavati kot objekt brez lastnega mišljenja in vrednotenja. Kako velik vpliv imajo učitelji na vedenje in čustveni svet otroka ter na njegov odnos do dela, je bilo prikazano povsem naravno. Kaj doživljajo učenci, kako se v svoji duševnosti bojujejo s krivicami in kašne reakcije so lahko tipične za takšno situacijo, je bilo povedano doživeto in plastično. To kaže, da je potrebno pri pedagoškem delu mnogo bolj upoštevati psihološki ali še natančneje mentalno-higienski vidik. Vzgojno in izobraževalno delo mora upoštevati tudi potrebe učenca kot človeka s svojo vrednostjo, s perspektivo, da se bo lahko aktivno vključil v družbo.

Naj opozorimo tudi na to, da ima pojem „potreba“ v pedagoškem smislu različen pomen. Ta izraz se najpogosteje uporablja kot nagnjenje ali želja, ki prihaja do izraza pri človeku. Če se te potrebe zadovoljijo, ima človek občutek zadovoljstva, v nasprotnem primeru pa imamo občutek neprijetnosti, ki včasih deluje kot izvor negativnih reakcij. S takšnim načinom dela pri obravnavi določene teme (sklanjatev samostalnika je gotovo delovala na učence kot tenzija in prisila) in z neprimernim odnosom do učencev lahko učitelj pripomore do neprijetnih frustracij v učencih. Raziskave v ZDA so pokazale, da prav nezadovoljevanje učenčevih potreb v šoli vodi do odklonilnega stališča učencev. Ugotovili so namreč, da je pri 75 % učencev prav to

vzrok, da ne nadaljujejo šolanja na srednji stopnji.

Oddaja je tudi pokazala, kakšno moč in vrednost ima radio kot komunikacijski medij in kakšno pridobitev pomeni ta ciklus oddaj v obsegu drugih vzgojno-izobraževalnih oddaj, ki jih pripravlja uredništvo pri mladinski redakciji. To in podobne oddaje bi lahko še posebno dobro izrabili pri pouku o temeljih socialistične morale, pri vodenih učiteljskih skupinah pri strokovnem izpopolnjevanju na šoli ali v aktivih ali v drugih skupinah ter pri strokovnem izobraževanju prihod-

njih pedagoških delavcev. Poleg uredništva in redakcije (za kakovostno usmeritev in izbor tematike) velja še posebej pohvaliti avtorje oddaje: Evelino Kajzer, dr. Anico Kos-Mikuš in režiserko Rosando Sajko, saj je bila realizacija še posebno kakovostna. Zdi se mi namreč, da smo še vse premalo pozorni do vrednosti in dosežkov našega radia na tem področju in da prav ti kakovostni dosežki, ki so rezultat dolgoletnega vztrajnega dela, silijo, da bolj upoštevamo ta medij pri našem vzgojno-izobraževalnem delu.

MILAN ADAMIČ

PROBLEMI IZOBRAŽEVANJA KADROV ZA BLAGOVNI PROMET

(IX. občni zbor skupnosti šolskih centrov za blagovni promet)

Tradicionalno so se tudi letos zbrali predavatelji šolskih centrov za blagovni promet pred začetkom novega šolskega leta na občnem zboru Skupnosti šolskih centrov za blagovni promet SR Slovenije. Za letošnji IX. občni zbor so se zbrali v Novi Gorici.

Iz poročila predsednika upravnega odbora Ludvika Rebeuška je bilo razvidno, da je obseg vzgojno-izobraževalne dejavnosti za potrebe blagovnega prometa v zadnjih letih izredno narasel. V preteklem šolskem letu se je namreč šolalo v teh šolah več kot 8 tisoč učencev in slušateljev. Tolikšno povečanje pa je v nesorazmerju z razpoložljivimi šolskimi zmogljivostmi ustanov, ki so bile zgrajene pred dobrimi 15 leti. Začeli so graditi nove prostore v Celju in Slovenj Gradcu, kljub temu pa bo še vedno premalo prostora za učence te stroke.

Na občnem zboru so podrobneje obravnavali vrsto aktualnih vprašanj, med njimi mrežo šolskih centrov za blagovni promet, še tesnejše sodelovanje z gospodarstvom, možnosti ustanovitve posebne izobraževalne skupnosti, samoupravni spora-

zum za področje srednjega šolstva, preveliko učno obremenitev učencev, problematiko učbenikov, razširitev obsega medšolskega tekmovanja itd. Že pred občnim zborom so razpravljali v posameznih delovnih skupnostih o vsebini študije razvoja šolske mreže za potrebe blagovnega prometa v Sloveniji, občni zbor pa je to študijo potrdil. Študija naj bi bila temelj za nadaljnji razvoj šolskih centrov za blagovni promet, stanje in perspektivni razvoj trgovine v Sloveniji. Udeleženci občnega zbora so zato protestirali proti vsem posegom, ki ovirajo nadaljnji razvoj tega šolstva in zanjajo potrebe te gospodarske panoge (kot na primer v Murski Soboti).

Več kot 150 udeležencev občnega zbora je v predmetnih aktivih podrobno obravnavalo izkušnje preteklega šolskega leta in nato plenum seznanilo s posameznimi predlogi za izboljšanje in dopolnitev učnih programov.

Domačini so pripravili krajši izlet v Slovensko Benečijo, s postankom v Čedadu.

lr

SLOVENSKIM ŠOLSKIM PISATELJEM

V sedanjem času splošnega napredka ima skoro vsak stan svoj časnik, vsaj po naprednejših državah in deželah... Pred 15. leti je na priliko začel izhajati „Učiteljski Tovariš“ in pred 3 leti „Slovenski učitelj“. Pa pustimo zgodovino učiteljskih časopisov ter govorimo važnejšo besedo. Kdo si ne želi dobrih časnikov? Kateri slovenski učitelj si ne želi dobrega šolskega časnika v svojem jeziku? Gotovo vsak! Toda vsak pričakuje to le od urednika, nekoliko tudi po pravici. Urednik pa sam ne more čudežev delati, to je, sam ne more vsega spisovati in vsega

urediti; in ako bi to storil, bi bil časnik po enem kopitu spisan, ter bi bil dolgočasen. Torej treba, da pri časniku več močij sodeluje, da se bero v njem razne misli, razni nazori, mnogoteri nasveti, različne novice. Le potem zadobi list večjo vrednost in veljavo. Po vrednosti organa, ki zastopa in zagovarja interese tega ali onega stanu, sklepa se tudi na vrednost njega samega. Skerbite torej, slovenski učitelji, vsak po svoji moči, tudi s peresom, da bodo Vaši organi — polni dobrega gradiva Vam in narodu na korist!

SLOVENSKI UČITELJ 1875

VEDNO BOLJE

TUDI MI SE UČIMO SAMI

Predmet: Spoznavanje narave in družbe

Učna enota: PRAZNIK REPUBLIKE

Razred: tretji

Avtor: Marica Fras, učiteljica osnovne šole Slava Klavora v Mariboru

NAVODILA ZA UČENCE

Bral si že nekaj partizanskih zgodb in si ogledal diafilm „Sovetski vojak v naši domovini“. Danes boš o naši domovini med drugim zvedel še več.

Učil se boš sam. Za samostojno učenje pa potrebuješ učbenik „Svet pred domačim pragom“ in delovni zvezek. V razredu pa se na voljo: Titova slika, slika mesta Jajce ter državni grb.

Dobil si liste z vprašanji in odgovori.

Na vsakem listu pazljivo preberi vprašanje, nato pa odgovor označen s številko, ki jo ima vprašanje, vpiši v zvezek!

Na naslednjem listu preveri, če si pravilno odgovoril! Če nisi popravil!

Zapomni si pravilne odgovore, da boš po končanem delu učno snov obvladal!

1. Odpri učbenik „Svet pred domačim pragom“ na strani 136. Preberi 5. odstavek in zapiši datum tistega rojstnega dne, ki bomo vsi praznovali!

Odgovor na 1. vprašanje:

29. november.

2. Preberi 8. odstavek! Ugotovi, kdo bo imel 29. novembra rojstni dan?

Odgovor na 2. vprašanje:

Rojstni dan bo imela naša republika.

3. Kako je naši republiki ime?

Preberi Slavičin odgovor pri številki 10, pa boš znal tudi odgovoriti!

Zapiši ime tudi s kraticami!

Odgovor na 3. vprašanje:

Ime ji je Socialistična federativna republika Jugoslavija — SFRJ.

4. Beri dalje! Odgovori: kdaj in kje je bila rojena ali ustanovljena SFRJ? Oglej si sliko tega mesta!

Odgovor na 4. vprašanje:

Ustanovljena je bila 29. XI. 1943 v mestu Jajce

5. Oglej si učne pripomočke v razredu in odgovori: Kje je bil pisan ta važen datum?

Odgovor na 5. vprašanje:

Datum je zapisan na državnem grbu.

6. Pazljivo preberi prve tri stavke pri številki 11 in odgovori!

A) Kaj je bilo v tistem času pri nas?

B) Kaj so med vojno sovražniki počeli v naši domovini?

Odgovor na 6. vprašanje:

a) Bila je vojna.

b) Sovražniki so ropali, pobijali ljudi, požigali domove.

7. Odstavek preberi do konca!

Kaj so storili vsi poštjeni ljudje naše domovine?

Odgovor na 7. vprašanje:

Ljudje so se združili kot bratje. Z orožjem so se uprli sovražnikom in domačim izdajalcem.

8. Oglej si naslovno sliko in preberi 12. odstavek!

a) Kako se je imenovala naša vojska?

b) Kdo jo je vodil?

Odgovor na 8. vprašanje:

a) Imenovala se partizanska vojska.

b) Vodil jo je tovariš Tito.

9. Preberi 13. odstavek!

Kakšen naslov so 29. XI. 1943 podelili Titu v mestu Jajcu?

Odgovor na 9. vprašanje:

Titu so podelili naslov maršal Jugoslavije.

10. Preberi 15. odstavek v celoti! Posebno pazljivo pa prvi odstavek!

Kdo je tovarišu Titu podelil naslov maršal?

Odgovor na 10. vprašanje:

Naslov so podelili zastopniki vseh jugoslovanskih narodov.

11. Preberi v 18. odstavku drugi in tretji stavek! Pomisli na odkritosrčno odgovori: Kaj si želiš drugi otroci, kaj si želiš ti? Kaj voščiš domovini ob njenem prazniku?

Odgovor na 11. vprašanje:

Želimo mirno, svobodno in srečno življenje. (Če si odgovoril tako, se pridružujem tvojemu voščilu.)

DODATNA ZAPOSILITEV ZA UČENCE, KI HITREJE USPEŠNO KONČAJO Z DELOM (ALI DOPOLNJEVANJE UČNE SNOVI NASLEDNJI UČNI URI)

Marljivo si delal. Čestitam!

Sposoben si, zato si oglej še sliko na strani 129!

Opazuj jo in poskušaj odgovoriti:

1. Kod je vodila pot zastopnike slovenskih partizanov v mesto Jajce?

2. Zakaj je bila pot slovenskih zastopnikov v mesto Jajce pomembna in nevarna?

NAVODILA ZA UČITELJE

1. Priprava učencev za samostojno delo v prejšnjih učnih urah — ogled diafilma „Sovražnik je vdrl v našo domovino“ ali povedovanje primerne zgodbe iz NOB;

2. Priprava učnih pripomočkov: — učbenik „Svet pred domačim pragom“, delovni zvezek; — državni grb;

— Titova slika;

— slika mesta Jajce.

3. Učenci si v učbeniku na strani 136 oštevilčijo odstavke str. 136 in Slavičinemu dvogovoru (primer: 1 — Stric ..., 2 — Slava ..., 3 — Stric ..., — odstavkov je 18).

4. Odgovori na listih naj bodo v rdeči ali drugi barvi. Po dogovoru lahko učenci odgovarjajo ali v celih stavkih ali samo z ustreznimi besedami.

5. Iz postavljenih vprašanj te učne snovi izberi primerna vprašanja za ustno ali pismono preverjanje!

KUPITE — PREBERITE

RADIO IN ŠOLA

NAŠI OTROCI IZ TUJINE PIŠEJO

Pred nedavnim je naše mladinsko uredništvo Radia povabilo tovarišice iz slovenskih šol na tujem in njihove učence, da bi se tu in tam oglasili s svojimi pismi in nam sporočili, kako v tujini živijo, kako se učijo, kaj delajo in s čim se ukvarjajo v prostem času. Kmalu smo dobili kopico pism iz oddelkov slovenske šole v Stuttgartu in sosednjih krajih, kjer poučuje tovarišica Dragica Nuncič. Teh pism je bilo preveč, da bi jih lahko objavili v celoti. Nekaj smo jih objavili v Pionirskem tedniku, kjer nameravamo uvesti rubriko „Naši otroci iz tujine pišejo“. To pravzaprav ne bo nova rubrika, kajti že sedaj objavljamo v tej naši oddaji številna pisma otrok, ki nam pišejo iz vse Slovenije. Otroci, ki živijo s svojimi starši na tujem in hodijo tam tudi v šolo, bodo tako naš Pionirski tednik samo še popestrili. Prav gotovo pa bomo iz teh njihovih pism zvedeli tudi marsikaj zanimivega. V prvih pismih, ki smo jih dobili v uredništvo, nam pišejo še o počitnicah, ki so jih preživeli v domovini. Vsak jih je preživljal po svoje, vsak je ohranil v spominu kak dogodek, ob katerem mu je še zdaj prijetno.

Morda bo tudi bralce „Prosvetnega delavca“ zanimalo, kako se naši otroci v tujini spominjajo počitnic v domovini. Objavljamo samo najbolj značilne odlomke iz posameznih pism:

Roteja Mihelič iz slovenske šole v Reutlingenu:
V Jugoslavijo smo prišli sre-

no. Stara mama je bila vesela, ko me je po dolgem času spet videla. K starim mami sta prišla na počitnice tudi bratranec Tomaž in Mitko. Tja je prišla tudi moja prijateljica Nataša. Potem sva se z Natašo in njeno punčko igrali po vse dneve.

Bojan Črnc iz slovenske šole v Sindelfingu:
Na morju smo se vozili s čolnom, veliko smo plavali in lovili školjke. Pri tem sem imel jaz največ sreče. Našel sem morske zvezde, rakove klešče in školjke. Počitnice v domovini so kmalu minile. Nekega dne me je oče zgodaj zjutraj zbudil in mi ukazal, naj mu pomagam pripraviti prtljago. Vprašal sem ga, zakaj to delamo. Oče je odgovoril, da sybomo odpeljali nazaj v Nemčijo. Bil sem žalosten.

Marija Knavs iz slovenske šole v Calwu:
Zelo smo bili veseli, ko smo prišli čez slovensko mejo. Doma so nas že nestrpno pričakovali stara mama, stari oče, tete, strici in drugi sorodniki. Ko smo prišli, se je stara mama od veselja razjokala. Drugi dan smo šli pomagat stari mami na njivo kosit deteljo.

Miran Greiner iz slovenske šole v Sindelfingu:
Ko sem bil pri stari mami na počitnicah, sem krmil prašiče. Za to sem dobil od stare mame 100 dinarjev. Ko smo se morali vrniti v Nemčijo, sem bil zelo slabe volje.

Jožica Čuš iz slovenske šole v Calwu:
Doma sem plezala po drevmu,

nabirala gobe in jedla hruške ter slive. Bila sem srečna. Škoda, da smo se morali vrniti nazaj v Nemčijo. Doma je bilo zelo lepo.

Borut Žekš iz slovenske šole v Sindelfingu:
Ko sem prišel domov, sem šel najprej pogledat v hlev k prašičkom. Na vsem lepem je nekaj reklo „šumpf“ in že sem bil v luži. Prašički so gledali, jaz pa sem se moral smejeti. Doma sem tudi jahal. S prijatelji sem igral ping-pong in se kopal v potoku. Ko smo se vrnili v Nemčijo, mi je bilo zelo hudo.

Marijana Cerovšek iz slovenske šole v Sindelfingu:
Moja babica ima velik travnik. Na tem travniku smo se lovili in igrali. Z dedkom sem šla večkrat na polje, kjer sem pomagala pri delu. Škoda, da smo se morali vrniti v Nemčijo. Ko smo odhajali, sta babica in dedek jokala.

Daniilo Knavs iz slovenske šole v Calwu:
Moj atek je kupil stari mami kosilnico. S to kosilnico sem tudi jaz pomagal stari mami kositi deteljo in travo.

Rezika Šušteršič iz slovenske šole v Reutlingenu:
Ko smo bili pri stari mami, sem se igrala z mucki in z zajčki. Bila sem tudi na morju. Tam sem se sončila in igrala v mivki. V Mednem, kjer sem doma, pa je ta čas moj očka zidal hišo. Naša hiša ima že streho in okna.

Jožek Tkalcich iz slovenske šole v Vaihingenu:
Ko sem bil v Sloveniji na počitnicah, so prišli vsi moji prijatelji k meni. Naredili smo

zmaja in ga spuščali. Hodili smo se tudi kopat v toplice.

Nevenka Gostečnik iz slovenske šole v Calwu:
Ko sem bila doma, sem pomagala kopati krompir in trgati fižol. Hodila sem tudi v trgovino po kruh. Potem je prišel čas, ko je bilo treba nazaj v Nemčijo. Jaz bi pa tako rada ostala še v Jugoslaviji.

Leon Kokol iz slovenske šole v Ravensburgu:
Ko sem bil doma, sem pomagal babici obirati jabolka. Jaz sem jih pobiral po tleh in jih dajal v košaro. Ko je bila košara polna, sem nesel jabolka v klet. Sadje sem zlagal v zaboj. Babica me je pohvalila, da sem priden. Pri moji babici je tako lepo!

Erika Planko:
Ko sem bila na počitnicah na morju in v Kranju, smo imeli lepo vreme. Pri moji teti imajo kužka. Z njim sem se igrala. Škoda, da je dopust tako hitro minil. Najraje bi ostala kar pri tetah v domovini. Tete so jokane, ko smo odhajali. Obljubile so mi kužka.

Tomaž Modic iz slovenske šole v Degerlochu:
Ko sem bil doma, sva šla z mamo na sprehod v Tivoli. Tam sem videl neverice, ki so skakljale po drevmu. Z mamo sva šla tudi v živalski vrt.

Sabina Cilenšek iz slovenske šole v Calwu:
Ko smo bili s kolonijo na morju, smo šli na izlet v Trst, Koper in v Lipico. V Lipici smo videli lepe konje in sploh je bilo v Sloveniji zelo lepo.

Foto: J. Šobjan

VESELI TOBOGAN

Vabimo vas, dragi bralci Prosvetnega delavca, da v nedeljo, 2. decembra, ob 8.05 prisluhnete Veselemu toboganu, ki smo ga posneli v Porabju med tamkajšnjimi slovenskimi otroki. Oddaja je bila sicer na sporedu že konec avgusta. Menimo pa, da je takrat veliko ljudi zaradi dopustov ni slišalo. Ker so nam jo pomagali pripraviti otroci in njihovi učitelji v deželi, kjer že stoletja in stoletja ohranjajo v izjemnih okoliščinah slovenski jezik, slovenske pesmi in slovenske običaje, smo menili, da bi jo bilo treba dati še enkrat na spored. Slovenci v Porabju, okrog pet, šest tisoč jih živi v nekaj vaseh, govorijo podobno narečje, kot ga govorijo na Goriškem in Prekmurju. V svojem jeziku in svojih običajih so ohranili marsikatero starinskost. Upamo, da smo s tem Veselim toboganom vsaj malo prikazali, kako in kaj je ohranila peščica Slovencev, ki ni imela nikoli sreče, da bi živela skupaj s svojim narodom v matični domovini.

OBRAMBA IN ZAŠČITA — CELOSTNA VZGOJA OBRAMBNE SPOSOBNOSTI MLADEGA RODU ENOTNA HOTENJA

Tokrat sem obiskal center strokovnih šol v Ljubljani in prosil direktorja, tovariša Janca Železnika — pedagoga v pravem pomenu besede, ki je vse svoje poklicno življenje posvetil mlademu rodu in še diplomiral kot politolog, ter učitelja predmeta obramba in zaščita Jožeta Simšiča in Vinka Klemenčiča, oba rezervna podpolkovnika, naj mi pojasnijo, kako vzgajajo in poučujejo učence svojega centra, ko gre za usposabljanje v vojaških spretnostih. Tovariši so radi ustregli prošnji, saj je organizacija vsega, kar sodi v obrambo in zaščito, v centru na ugledni višini. To je posebno pohvalno zato, ker na poklicnih šolah, ki jih v letošnjem letu obiskuje v Sloveniji kar 22.000 učencev, poučujejo omenjeni predmet komaj tri leta. Pri učnem programu seveda ni razlik med temi in drugimi srednjimi šolami, če iz vzamemo težavo, ki nastaja zato, ker so učenci pri teoretičnem pouku le pol šolskega leta v vsakem letniku. Učitelji morajo obravnavati predpisani program bolj intenzivno. Vendar v centru strokovnih šol zaradi tega ne dosežajo nič manjših uspehov; prej bi lahko trdili, da celo večje kot v šolah, kjer imajo učenci za pouk na voljo vse šolsko leto. V nekem smislu so učenci centra celo na boljšem kot njihovi vrstniki, saj jih delovne organizacije, v katerih opravljajo obvezno delovno prakso, vključujejo v svoje oblike organiziranja splošnega ljudskega odpora. Torej neposredno združevanje teorije in prakse, tako pri usposabljanju za poklic kot za obrambo.

Ko so se pri centru pred tremi leti začeli pripravljati na poučevanje predmeta obramba in zaščita, so se lotili dela na pravem koncu. Kabinet so opremili s potrebnimi pripomočki, zlasti z orožjem in si zagotovili, kar je najbolj pomembno, odlične učitelje. To niso samo ljudje, ki se na svojo stroko zares spoznajo, so tudi bojovníki, ki so šli skozi vojno obdobje naše revolucije in so aktivno skrbeli za varnost domovine še po končanem narodnoosvobodilnem boju, ko je bilo nujno potrebno zatreti delovanje premaganega, toda še ne pomirjenega sovražnika. Za uspešen start v uvajanje novega predmeta in tudi pozneje je centru izdatno pomagala Uprava za narodno obrambo pri skupščini mesta Ljubljane. Odlični učitelji in dobra oprema, to je temelj — ni pa še vse. Tega pa se v centru že od začetka dobro zavedajo. Zato druge predmete najtesneje povezujejo z obrambo in zaščito. Zvezo vzpostavljajo, ko poučujejo družbeno ureditev Jugoslavije, ob razmišljanjih o ustavnosti in ustavnih spremembah, pri splošni zgodovini in zgodovini narodnoosvobodilnega boja, pri pouku slovenskega jezika, pri geografiji, pri telesni vzgoji in drugod.

Dvoje je zelo pomembno: učenci ob pomoči svojih profesorjev spoznavajo zvezo med notranjopolitičnim življenjem v državi in obrambo ter zunanje-političnimi dogajanjem in obveznostjo krepitve obrambne sposobnosti dežele. Tako na primer povezujejo s predmetom zadnja dogajanja na Bližnjem vzhodu,

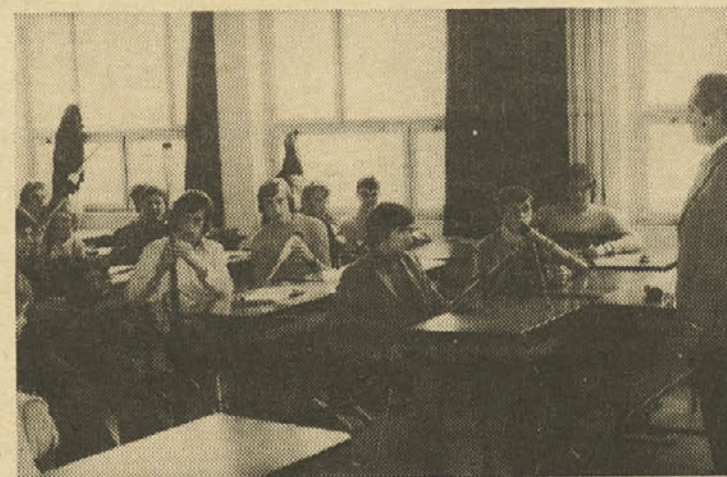
vendar ne le z vojaškega, temveč tudi z družbenega in zgodovinskega vidika. Povedati moram, da ni tako preprosto doseči enotnega vpliva na vse učence v centru. Vedeti moramo, da združuje le-ta 7 poklicnih šol, ki pripravljajo 1370 mladih ljudi za 16 različnih poklicev. Učiteljski kolektiv šteje približno 100 članov, ki se za enotno delo dogovarjajo na pedagoških konferencah zavoda. Razen tega so vključeni v organizacijo splošnega ljudskega odpora, kjer sami preizkušajo svoje sposobnosti in se nadalje usposabljaajo, hkrati pa tudi po tej poti vplivajo na učence, saj jih pripravljajo na neposredno obrambo. Seznanjajo jih z bojnimi načrti, predavajo jim, kako je treba ravnati, če pride do napada, vadijo jih v streljanju. Tako se ni bati, da bi bile med vojaki centra ob vojnem izbruhu kakršne koli razlike. Ne bi bilo profesorja — vojaka in učenca — vojaka, vsi bi bili eno. Najbolj značilen primer pripravljenosti označuje vaja, ki so jo uprizorili po seminarju za vzgojno osebo. Ob znaku za preplah je center usklajeno začel akcijo. Odbijal je sovražnika, sanitetne skupine so reševale ranjence, gasilci so dušili požar. Razlik med dekleti in fanti ni bilo, prav tako, to naj poudarim še enkrat, tudi ne med učitelji in učenci.

Obrambna vzgoja se seveda ne omejuje samo na center. Kadar koli se zunaj zavoda pojavi priložnost za poglobljanje te pripravljenosti, jo kolektiv zavoda izrabí. Ko je prišel na spored film „Sutjeska“, so učitelji učencem najprej poglobljeno pojasnili — torej zunaj rednega poučevanja — kaj sploh Sutjeska pomeni za jugoslovanske narode. Povedali so jim tudi, kaj je velika epopeja, ki

nosi ime po mali rečici, pomenila v vojaškem smislu (v razvoju dogodkov doma in po svetu) v celostni zgodovini druge svetovne vojne. Nato so si film skupinsko ogledali in se po končanem predvajanju pogovarjali o njem.

KROŽNA POT

Metoda dela, ki so jo uporabili v tem primeru, je sicer na sploh značilna pri delu kolektiva. Vzemimo ekskurzije. Značilna je tale: Ljubljana, Turjak, Kočevje, Kočevski rog, Žužemberk, Ljubljana. Nabržbo to postala stalna oblika

Učenci se pod vodstvom učitelja obrambe in zaščite Jožeta Simšiča-Jelena seznanjajo z orožjem

ekskurzije, saj ima izreden zgodovinsko-patriotično-borbeni značaj. Doslej je bila organizirana dvakrat. Najprej so učenci na Turjaku spoznali pomen nekdanje belogardistične postojanke, ki so jo partizani uničili. Pripovedoval je partizan — udeleženec bitke. V Kočevju so si ogledali Šeškov dom, v katerem je bil zbor odposlancev slovenskega naroda, nato bivališče voditeljev narodnoosvobodilnega boja na Slovenskem — Bazo

20 in bolnišnico v Kočevskem rogu. Pri zadnji ekskurziji so na Bazi 20 slovesno podelili knjižice Zveze komunistov štirim nanovo sprejetim učencem ter dve odlikovanji učiteljsma.

Pripravili so tudi demonstracijo vojaškega spopada med partizansko enoto in sovražnikom. Deževalo je na vso moč. Toda to ni motilo nikogar, še najmanj učence, ki so bili bodisi aktivno bodisi le kot gledalci vključeni v spopad. V Žužemberku so učenci spoznali del narodnoosvobodilnega boja, ki je potekal na tamkajšnjem območju. Pred vsako ekskurzijo seznanijo

vedujejo o požigu vasi ter drugih zločinih nemškega okupatorja, Urh, kjer spoznavajo krutost domačih izdajalcev, in drugi, manj znani kraji. Na Goričanih si ogledujejo prostor, kjer je bila četrta konferenca Komunistične partije Jugoslavije. Zadnja ekskurzija, ki jo je organiziral center, je bila najbolj veličastna. Vsi učenci so se s posebnim vlakom, imel je dvajset vagonov, odpeljali v Kumrovec. V Kumrovcu so jih poleg drugih domačinov sprejeli tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Učenci so doživeli slovesno zborovanje, udeležili so se športnih iger, predvsem pa so si ogledali rojstno hišo tovariša Tita ter muzej. Vse ekskurzije so pripravljene, o njih pa se še dolgo po vrnitvi pogovarjajo in obujajo spomine. Tudi opisujejo jih in fotografirajo. Pri vsem tem je najpomembnejše, da učenci niso samo objekt, temveč subjekt ekskurzij, saj se nanje pripravljajo tudi prek takih oblik samoupravljanja, kakršne so razredne skupnosti.

Kolektiv centra strokovnih šol misli tudi na utrjevanje obrambne sposobnosti Jugoslavije v širšem smislu. Učence z dobrimi učnimi uspehi ter moralno-političnimi kvalitetaami predlaga pri Upravi za narodno obrambo kot kandidate za rezervne oficirje.

Naj s tem podatkom končam svoj sestavek in ponovim ugotovljeno dejstvo: Center strokovnih šol v Ljubljani celostno pripravlja svoje učence na obrambo in zaščito domovine. To se mu tudi posreči zaradi enotnih hotenj.

Če ne bi delali tako, gotovo ne bi dosegli uspehov, saj gre za izredno heterogeno skupino učiteljev in učencev.

ČESA SE JE SPOMINJAL ŠOLNIK BIMBEL, KO JE ŠTUDIRAL ZA ŠOFERSKI IZPIT (V NADALJEVANJIH)

Nimaš prednosti

Ta prometni znak Bimblu ni delal težav. Sploh se je privadil že vseh geometrijskih oblik — trikotnika, kroga, pravokotnika. Kot šolar je zaradi njih dobival cveke, a njihova simbolika v službi prometa ga je očarala. Krog in v njem STOP, pa ve cel svet, da se je treba ustaviti. Prednost, ki ti jo prometna znanost zbije na ničlo, pa je trikotne oblike.

Za Bimbla nič bolj jasnega kot to, da nima prednosti. Iz razreda se prvi usujejo otroci, on mora počakati (če hoče, da ostane živ). Kadar nje zavija v trebuhu, jim mora opravičiti izostanek, sam pa vseh šest ur vztrajati v dostojanstveni formi, ne glede na to, da ga kolje protin. Na izletih se mu mulci nacejajo s pivom in likerčki, on pa mora zaradi zgleda piti jupi. Direktor je deset let mlajši, a ker ima svojo pisarno in ker je šef, mora biti Bimbel tiho. Kolegice so kar naprej prehlajene, on pa mora nadomeščati. Enkrat samkrat je poskušal zboleti, pa so zagnale tak vrišč, da je scagal. Kristešmarija je rekla Tina, če boš še ti ležal, bomo šolo zaprli.

Bimbel je strašno urno kapiral prometne znake, ker so bili v taki živi povezavi z življenjem domače prosvete. Zato ni mogel razumeti, da je tovariš Hečko, ki je na šoli pet let učil prometno vzgojo, pri teoriji padel. Kako je mogoče? Kakšno krivo prometno vero je moral razširjati med mladino, če se nagnkrat izkaže, da ne pozna cestno-prometnih predpisov. Ali pa Čarli, ki je pogrnil pri praktičnem, četudi je znano, da zna dobro računati. Nesla ga je pa varnostna razdalja. Ali pa Čuki, ki se je pred tržnico s fičkom zaletaval v sejmarje. Pri šahu pa vedno ve, kdo je kmet in kdo kraljica. In oni pravišči inšpektor. Sam od sebe mu je povedal, da je pogrnil in se mu ponujal v tolažbo, čes, Bimbo, ne obupaj! Da bi zaradi neke potencialne možnosti že kar obupaval, to pa ne! Prometna znanost mu je sama ležla v glavo. Celo tovariš iz moto-mota je nekajkrat rekel: Ja, tovariš, tako je.

Bimbel ga je imel vsako uro rajši. Ob njem je doživel stimulacijo, saj ga je enkrat pred vsemi pohvalil: Vi pa po nareku najbolj hitro pišete, kot bi bili kak učitelj!

Bimbel je sklenil, da ga bo ob koncu študija povabil na kavico.

Bimbel

IZ NAJSTAREJŠIH SLOVENSKEH LISTOV

KAJ SE TIRJA OD VSAKEGA UČITELJA

Učitelj mora pred vsemi drugimi čednostmi, ki jih je treba v učiteljskem stanu, imeti ljubezen do mladine in sploh do učiteljskega stana. Če učitelj mladine ne ljubi, nikoli ne more zvesto spolnovati svojih imenitnih dolžnosti. Zatorej naj vsaki, preden si izvoli učiteljski stan, dobro premisli in prevdari, če je pregret s to nebeško iskro; in ako se čuti merzlega do tega stana, naj nikar ne bode učitelj bolje je, da gre drugam kruha iskat. — Da pa si učitelj pri otrocih ljubezen pridobi, se naj ogiba dveh poglavitnih pogrškov, namreč: mehklatosti in jeze. Učitelj se more vedno premagovati, da je popolni gospodar svojih občutkov. Večkrat mora se vnanje resen in oster kazati, akoravno se smeja v ser-

cu; kakor skerbni oče naj se pogovarja z otroci, jih hvali, opominja in tudi kaznuje, če je treba. Učitelj, ki opravlja svojo službo le z avtoriteto, je enak najetemu delavcu in dni-narju, ki stori le toliko, kolikor je vredno plačilo, ki ga prejema. Učitelj pa ne sme misliti, če more termaste učence kaj kaznovati, da ga potem učenci ne ljubijo. Tudi šiba je lahko ljubljiva. Prava ljubezen ne mehklatosti in strahovati. Učiteljski tovarš 1864, str. 317 do 318

PEDAGOGIČNI POGOVORI

Mnogokrat slišimo tožiti starše: naši otroci so tako razposajeni, tako neobgljivi, tako

divji, če ravno jim dajemo toliko lepih nauk. Dragi starši! To je jako lepo od vas, da dajete otrokom lepe nauke, kako se imajo obnašati, kako imajo ravnati in česa ne smejo storiti. Ali je to napačno od vas, da jim dajete mnogokrat preveliko, da celo preveč lepih nauk. Česar je preveč, to ni nikdar dobro. Ako kdo povzije preveč hrane, si preobloži želodec, in postane bolan; tako tudi s preveč lepimi nauki preobložena otrokova glava ne more biti zdrava. Če ste pa zmedli otroku glavo s temi večnimi pridigami, s temi prevelikimi lepimi nauki, kako morete od njega pričakovati, da bo ravnal po vaših naukih. Posebno matere imate to napako, da rade preveč govorite. Ženske so že tako preveč jezične, posebno pa matere, ki hočejo vedno, da bi bili njihovi otroci mnogo popolnejši in boljši kot drugi. Ako tedaj kako napako

pri otroku vgledate, precej mu začnete očitati in ga zmerjati. ter ga s prevelikimi besedami hočete pripeljati na pravo pot. Otroci se znabiti do sedaj ni vedel, da je ravnal napačno, nihče mu morda še prej ni povedal, da ni prav, ako stori kaj takega. In zdaj se mu očita njegova napaka s tako neizmerno množico besed. Najprej je potreba dati otroku jasnemu pojmu o tem, kaj ni prav. Ni treba čakati, da bi otrok storil kaj nepravilnega, da bi se mu potem povedalo to. Poduk o tem, kaj ni prav, naj se mu da prav na kratko, s par besedami. Kajti, ako otrok še ni pokvarjen, bode gotovo pri vsakem dejanju vprašal starše, ako sme to storiti? In potem se mu kar kratko reče: „Tega ne smeš, jaz ti prepovem.“ Vse daljše razlaganje o škodljivosti je nepotrebno, celo škodljivo. . .

Učiteljski tovarš 1877

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

MI HOČEMO ŽIVLJENJA

Bila je to prva šolska proslava za vso vas. Prva v mojem učiteljevanju. Je kaj čudnega, če sem bila živčna? Pa še otroci so bili tako čudni: oči se jim kar niso hotele svetiti od sreče, da smejo nastopati. Profesorji pa so me — posebno pri metodiki in pedagogiki — učili, kako bodo otroci žareli od sreče, ko jih bom učila nove stvari. Čudni otroci! Sploh niso po meri in pravilih naših pedagoških knjig! Največji v razredu, Marko, ki sem mu namenila v lepem prizorčku vlogo partizanskega komandanta, se je celo uprl, da ne bo nastopal. Ata ne pusti! Ne bo in ne bo nastopal za dan republike. Strašno! Kolektivna kazen — polurno nepremično stanje v klopih — je zalegla: pod vzdih, prošnji in grožnji sošolcev je Marko klonil.

Potem je bila tu še Cirila. Ne, ta se ni upirala. Zanosno in divje glasno je deklamirala pesem „Mi hočemo živeti“. Ko je prišla do vrstic „Ne smrt samo, mi hočemo življenja!“ je kar zavpila „mi hočemo življenja!“ Besnela sem, vpila in hlipala od žalosti zavoljo tega „življenja“ — a samo nekajkrat se mi je posrečilo, da je rekla „življenja“.

„Cirila, potrudi se, prosim te! Vsaj za oder se potrudi! Glej, iz vse vasi in okolice bodo prišli ljudje na proslavo. Poslušali te bodo. Vse vas bodo poslušali, zato govorite čim lepše in čim bolj dozi-

veto. Boste?“ sem jih rotila. Kimali so mi, kot bi me tolažili. V njihovih očeh pa je bil čuden mir. Nič ognja. Joj, strašni otroci.

„Ne bodite žalostni, tovarišica, saj se bomo potrudili,“ je v imenu vseh obljubil najmanjši, Jure, ki ni imel druge naloge, kot da bo tiho sedel ob partizanskem ognju.

Tako je napočil slovesen dan. Vsa šola — no, saj nas ni bilo veliko, bila je enorazrednica — se je že dobro uro pred predstavo pomikala proti neometanemu združnemu domu. Še enkrat moramo ponoviti na odrčku — drugače nam je bil združni dom vedno zaprt zaradi pomembnih zadev: tam so razdeljevali umetna gnojila ali pa odkupovali pridelke. Tudi cepljenje psov je bilo v združnem domu — še sreča, da ga je vasica imela!

Zdaj pa je bil ključ od dvoranice v mojih rokah. Odklenem, odprem vrata, prižgem luči: pred nami se zasveti blede rumenilo sušnega ognja. Stoli so stali na vsaki strani ob stenah, vsa tla pa so bila prekrita z ovsom. Naslonila sem se na podboje, da bi ne bila padla. Kaj me res hočejo uničiti? Mene, solo in proslavo? Kdo? Ključ mi je dal sam občinski tajnik.

„Tovarišica, sli bomo po grablje in metle. Za nekaj vrst stolov bomo že lahko odglenili ovs. Več ljudi pa tako ne bo,“ je modro in pokroviteljsko predlagal uporni Marko. Bil je pač največji in tudi najstarejši. Menda je tako najbolje dojel mojo strahotno stisko.

Ničesar več nisem ukazala, ne svetovala. Eden od otrok mi je prinesel stol in sedela sem se ob odrčku. Otroci pa so prinesli grablje in metle, očedili prostor pred odrom, postavili dve vrsti stolov, pripravili partizanski ogenj na odr — vse, kar je bilo treba.

Potem se je nakapalo nekaj ljudi. Ne, niti tisti dve vrsti nista bili povsem zasedeni. Otroci so bili čisto mirni: ne začuden ne razočarani. Ko sem rekla, da je prišla ura, so začeli s sporedom. Parti-

„Zlasti pa poudarimo vpliv kulture na pedagoški proces! Pogled vso to plažo, ki preplavlja mlade duše. Kultura je rešilni pas, polnjen z močjo, ne pa z zrakom. Zato si bomo v tem mesecu ogledali japonsko razstavo, Moderno galerijo, Sutjesko, sestala bo kulturna komisija za domsko glasilo, pripravili bomo proslavo za najsvetlejši dan v letu, uredili bomo knjižnico ...“ „Tovarišice, kje bomo imeli učne ure?“ plaho vpade glava pri vratih. Govorilnih oči jo prepodi.

„Če bomo uspeli v judo ligi, gremo v kvalifikacije. Iz Šiske pride dve ekipi, iz Maribora tri, ping-pong bo v sredo, odbojka četrtke, v petek učencev ni, v ponedeljek bomo šli v boj za memorial Franca Mimohoda, v torek ...“

„Če kolega dovoli: tu je seznam predavanj. Naše osnovne šole nimajo v programu spolne vzgoje, dati jim moramo osnove iz temeljev samoupravljanja, Delavska univerza je poslala dopis o seminarjih za mladinsko organizacijo, psiholog Omega bo imel predavanje o patoloških motivacijskih procesih v različnih okoljih procesa učenja, s posebnim poudarkom na različne socialne strukture v naših šolah ...“

„Če kolegica dovoli: klub OZN mora spregovoriti o perečih problemih sveta, o zatiranih in ponižanih narodih, o domovinskih pravicah in našem odnosu do dogodkov. Povabili smo študente iz Konga, Libije in Kuwaita, sročenje z ljudmi iz vsega sveta je vedno bolj prepričljivo kot deklaracije in gore knjig ...“

„Če kolegica dovoli: razstava umetniške fotografije bo januarja pripravili smo fotografski tečaj za začetnike, uredili smo novo temnico, črno-belo sledimo dnevnim dogodkom, oko kamere počiva, čez nekaj let bo vsaka generacija videla svoj razvoj na celovitem loidnem traku. Pravkar je razstava aktualnosti, potem bo ...“

„Če kolegi dovolijo, bi uvedli redne diskusijske ure za posredno mezna področja. Vsaka sekcija naj zase sledi razvoju, nato pa bomo te izkušnje tematsko povezali. Sestanemo se enkrat letno ...“

Pri vratih se pojavi snažilka. „Prosim, naj gre dežurni z menoj pričati. V prvem nadstropju so razbili straniščno školjko. Jaz te umazanje ne bom čistila! V drugem nadstropju je nekdo razbil lončke z rožami. Naj se naredi zapisnik!“ In dežurni treščijo sveženj papirja predse in odvihra s snažilko.

„Tovariši pedagogi! Dobil sem razpis aktiva, dobil sem predlog učnega načrta za letošnje leto, dobil sem urnik strokovnih seminarjev za to leto, dobil sem predlog za sestavo delovne komisije, ki bi proučila lanske delo in na osnovi izkušenj deklarativno izpolnila vzgojni načrt. Smernice so bile nakazane že lani, letos pa jih bomo le še poglobili in primerno definirali. Imenujem komisijo, ki bo sestavila okvirno besedilo o vzgojnih smotrih in načinih obravnav mladega človeka. Prosim, da predlagate tovariše, ki so na tem področju izvedenci in so že delali v podobnih komisijah. Besedilo bomo nato skupaj popravili, preverili, dopolnili in skrajšali. Kar ostane, je jedro ...“

„Tovarišica, ali lahko dobim dovolilnico?“ Kopja motenih oči se sovražno zapčijo v individuum, ki si drzne motiti pedagoško OLIMP. Izzigne.

Pridrvi vratar: „Skupina gostov iz vseh krajev je prišla, če bomo lahko prenočili pri nas. Jutri imajo zbor mentorjev.“ In dvanajst velikih vodij skupin si oddahne. Končno bodo videli svoje učence.

IVAN CIMERMAN

Primorske hiše, akvarel, akademski slikar in likovni pedagog Lojze Zavolovšek iz Velenja

zanskemu komandantu se je zatikalo, a prizor je le stekel do srečnega konca, ko se partizani rešijo iz belogardijske zasede. Potem je prišla na vrsto Cirila: govorila je kot vedno — divje zanosno — stolom, stenam in ovsu „Ne smrt samo, mi hočemo življenja!“

„Prav ima,“ je napol revsknil nekdo od odprtih vrat sem. Upognjen, zgaran kmet s planine je po naključju prišel po oves za svoje konje.

Proslava se je končala. Maloštevilni gledalci in otroci so se mirno razšli na svoje dolge poti domov. Mene pa je žrlo. Ob prvi priložnosti sem potožila šolskemu nadzorniku.

„Oh, dekle, dekle — ali ne bi ti malo pozabila na svoje zvezke — in se pozanimala za življenje na vasi, za starše otrok? Tu živijo le od krompirja, pa od ovc in od dela v gozdu. Še oves za konje so morali kupiti drugje — bil je pač vlažen in so ga razgnili po združni dvorani, preder ga prodajo kmetom. Pa še nekaj: živnik je bil — mogoče je tudi sedanj — najmodrejši mož v vasi. Poslušali so ga. Brat tega tvojega upornega Marka, sedemnajstleten fant, je padel pri beli gardi. Prav nad vasjo je bil spopad. Padlo je še več domačinov, tudi civilistov, ki so v strahu pred granatami in streli begali v gozd. No, ne žri se. Obzirno povprašaj — otroci so izročeni tebi. Otroci so — kot vsi otroci na svetu. Poslušaj jih — ne samo podučuj.“

Kot pripev nadzornikovim mirnim besedam sem vedno spet in spet zaslišala Cirilin napol divji glas „Ne smrt samo, mi hočemo življenja!“

Lenka Zalesnik

»Dobro slikanico otroku v roke«

Široka kulturna akcija, ki jo je organizirano začela Zveza prijateljev mladine Slovenije v povezavi z zavodom za šolstvo SRS za to, da bi dobra domača slikanica postala last našega otroka, se nadaljuje. Pred nedavnim so se zbrali v Pionirski knjižnici v Ljubljani pisatelji, ilustratorji, slavisti, založniki in drugi družbeni delavci, da bi v zavzeti razpravi poiskali najustrežnejšo pot, kako uveljaviti dobro domačo slikanico.

Kot smo že prejšnji mesec poročali, se bo letos Zveza prijateljev mladine Slovenije zavzela za slikanice Mladinske knjige, Partizanske knjige in še za zbirko POJTE Z NAMI pri Državni založbi Slovenije.

Ko so govorili o tem, kako poteka kulturna akcija, so menili, da dosednji način delovanja (udeležba pisateljev na seminarjih za učitelje, kjer naj bi v polumi informaciji predstavili slikanico) ni najbolj posrečen. Pozornost seminaristov — učiteljev je — razumljivo — usmerjena povsem drugam, zato izzvenci kratka informacija o slikanici v akviziterstvo in se razvrednoti. Menili so, da so ti obiski bolj v prid pisatelju kot pa sami slikanici. Predlagali so, naj bi en seminaristi dan posvetili slikanici. Ta tema naj bi bila tudi strokovno obdelana glede na uporabo slikanice pri pouku. Potrebna bi bila boljša povezava s knjižnicami, starši in otroki.

Veliko primerneje bi bilo, so menili razpravljavci, da bi bila samostojna tema o slikanici ena od tem na seminarjih slovenskega jezika in likovnega pouka, saj se pri slikanici sočasno pojavljata literarno in likovno izražanje. Le tako bi se lahko učitelji bolj poglobili v gradivo in se sproti seznanili z novostmi. Pri tem naj bi sodelovali avtorji, založniški delavci in seveda — svetovalci oziroma vodje seminarja. Pogovor o slikanici naj bi bil ob seminarjih za modernizacijo slovenskega jezika v prvem razredu osnovne šole, kjer naj bi to temo tudi metodično obravnavali. O tem se bodo dogovorili z zavodom za šolstvo SRS in z vodji seminarjev.

Zvedeli smo, da je zavod za šolstvo prek vzgojno-varstvenih zavodov začel akcijo „knjižne police“, ki naj bi otroku približala vse vire informacij, slikanice, dnevno časopisje in revije. Knjige in slikanice bi si lahko izposojali tudi starši in otroci, ki sicer niso v vzgojno-varstvenem zavodu.

Slisali smo, da pripravljajo založba Mladinske knjige informativne slikanice, kjer bodo domači avtorji opisali pojave iz otrokove okolice (prometna sredstva, živali, rastline, idr.), ki smo jih doslej zelo pogrešali.

„Naša temeljna napaka je, da je knjiga nasploh skrita. Nikjer je ni: ne v šolskih hodnikih ne v

razredih. Ne storimo dovolj, da bi že zgodaj oblikovali pri otroku odnos do knjige,“ so menili v živahni razpravi.

Menili so, da bi morale založbe dobiti za slikanice večjo finančno pomoč. Subvencije kulturne skupnosti v ta namen so le kaplja v morje: slikanica je še vedno draga in zato tudi nedostopna otroku.

Udeleženci sestanka so ostro obsodili poplavo kiča v naših trgovinah. Kot kaže, postaja invazija slabih slikanic posebnost jugoslovanskega knjižnega trga. Kar 27 naslovov slikanic, največ koprodukcijskih, ni primernih za naše otroke, saj je slaba kakovost njihovo edino priporočilo. Slikanice, ki jih pošiljajo na naš trg podjetja Jugoreklam, Orbital, Progres — serije: Marinka, Andersen, Mulder, Jogi in druge lahko imenujemo kar čisti šund.

Nekaj teh „cvetk“ je v prodaji, žal, celo pri Partizanski knjižnici. Ali se sploh zavedamo, kako zelo škodujemo s tem dobri domači slikanici? Tak način „ponujanja pod pulptom“ zasluži najostrejšo javno kritiko.

Kulturni delavci so zahtevali, da je treba poslati sezname nezazelenega kiča vsem šolskim vodstvom in poklicati na odgovornost trgovce in založnike, ki ta kič posredujejo. (Popoln seznam slabih slikanic bomo objavili v prihodnji številki našega lista.)

Kot možna oblika za uveljavljanje dobre slikanice bi bil tridnevni seminar, kakršnega je pred dvema letoma pripravil Pionirski dom z naslovom „Ure pravljic“.

V razpravi so predlagali, naj bi kulturni delavci posredovali delavskim univerzam dobre teme za njihove izobraževalne programe, ki sedaj niso vedno najboljše. Ena taka tema bi lahko bila posvečena domači slikanici, pripravi za novo leto ipd.

Založbe naj bi delale povezano, po skupnem programu. Morda bi bilo dobro organizirati ob izidu slikanice pogovore na šolah z učitelji in učenci.

Kulturni delavci so poudarili potrebo po sodelovanju in povezavi z vsemi javnimi sredstvi obveščanja, ki naj bi redno enkrat mesečno poročala o akciji za dobro domačo slikanico. V to akcijo naj bi se vključila tudi radio in televizija, morda s stalnimi petminutnimi oddajami. Dogovorili so se, da bo vsak na svojem področju opozarjal javnost na pomen knjige v sodobni šoli.

Vse te ustvarjalne predloge bo pomagala uresničiti komisija pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije ob prizadevanju vseh kulturnih delavcev, ki želijo podpreti dobro domačo slikanico.

TEA DOMINKO

Boj za staro pravdo, Mlakar Ivan, osnovna šola Leskovec pri Krškem. Reprodukcijska grafika je s III. grafičnega bienala jugoslovanskih pionirjev v Kostanjevici na Krki, na temo „Le vkup, le vkup uboga gmajna...“ Razstavo je slavnostno odprl pokrovitelj Krsto Hegedusič. Ob tej priliki je v domu kulture v Kostanjevici nastopilo primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice z dramo španskega pesnika revolucije Garcia Lorce: Dom Bernarde Albe

Aktualno o današnji umetnosti

PONIŽEVALNO

S prastarih grbov in fresk razberemo, da so bile ptice pomembne človekove spremljevalke. Tako kot v vsem živem svetu imamo tudi med njimi krotke in napadalne, golobe in sokole. S prvimi človek že tradicionalno simbolizira mir, z drugimi pa se pobrati, kadar gre na lov in v boj. Starejši ljudje se še živo spominjajo raznih ptic, pritrjenih vrh različnih zastav in vtisnjenih v različne grbe. Oblastniki in vodje so jih postavljali na konice zastavnih drogov zato, da bi z njimi oznanjali polet neke organizacije, naprednost na novo ustanovljenega društva ali pa ponos ob praznovanju pomembnih obletnic.

Tudi cinaste ptice na naši sliki so na vrhu drogov. Če pa natančneje pogledamo, so ti drogovi podaljšane človekove roke, ki z grabečimi prsti stiskajo ptice za vrat. Te ptice pa prav gotovo ne obetajo poleta v svobodo.

Italijanski kipar Valeriano Trubbiani je verjetno dobil ustvarjalno zamisel ob številnih procesijah, sprevedih in pohodih veteranov iz prve in druge svetovne vojne. Udeleženci, ozaljšani z medaljami, kažejo vsaj simbolično borbenost nekdanih dni. Ptice v iztegnjenih človeških rokah opozarjajo na zasužnjevanje, na to, da bo odvzeta svoboda vsemu tistemu, kar bi se po naravi lahko sprostito in poletelo brez togih, strunskih in krčevito iztegnjenih rok dogmatičnega človeka. Videti je, da so vsi poskusi iztrgati se iz človeških rok, zama. V stisnjenih pesteh davljeni golobji vratovi kažejo na nič kaj častno človekovo poslanstvo: človek mnogokrat zavestno jemlje naravi njeno bistvo — svobodo. Visoko v nebes je posegel in ponižal naravo v nehumanost, grozljivost. V mislih imam tisoče bombardiranj v drugi svetovni vojni, stotisoče ujetnikov v taboriščih. Kolikokrat se je že človek dvignil visoko, toda kako nizkotno je vselej izrabil nove iznajdbe, nove energije in s tem podrl toliko opevani humanizem. V takih težkih trenutkih se človek zateka k izrazilom umetnosti.

Kako pretresljive so te vertikale, ki silijo kvišku. Kako lahko misleni bi bil tisti, ki bi verjel vzgonu in ne videl grabečih rok, ki hlastajo po višavah, da bi vse to ponižale v statiko brezkrvnega, brezbarvnega, v svinčeno vsakdanjost. Človek ve, da ni ptič, toda vsaj njegove želje poletijo včasih visoko. Kakšno razočaranje pa doživi, ko mu prav človeška roka ugrabi vsak smisel. Tal: je običaj divjih, nepravilnih lovcev. Ujetost v polnem poletu je hujša kot poizkus prvega letenja. Te roke se pošastno dvigajo v nebo. Roke, ki dajejo tudi življenje, so v tem primeru znanilke ujetosti, prepovedanega, zabranjenih višav. Italijanski avtor se zaveda, da ti ponosni simboli žal oznanjajo simbole zasužnjevanja. Kaj vse je izpovedal v dani situaciji, pa nam ni težko razvozlati. Verjetno pričakuje, da se bodo te krčevito stisnjene roke razprle, pustile pticam svoboden polet in se odprle sočloveku v prijateljski stisk.

IGOR PLEŠKO

Ptice — cink, aluminij, 1972, Valeriano Trubbiani, Italija

MAVRIČNI GEJZIR

Jaki v Moderni galeriji od 12. novembra do 2. decembra

Joža Horvat-Jaki je samostojni ali bolje — fenomen med samostojniki, ki se je po trnovi poti uveljavil med izsolanimi umetniki. Utrdil si je mesto, ki mu pripada in ki mu ga je tujina že zdavnaj priznala.

Njegovo izredno plodno, lahko bi rekli divje ustvarjanje, je v hudourniški strugi nešteti ciklusov zapustilo doslej več kot 6000 del. Slikanje je umetniku nujna oziroma edini možni način obstajanja.

Jakija ne moremo ukleniti v filozofijo, saj nam je ne ponuja, ne moremo ga meriti z običajnimi umetniškimi merili. Vsak teoretični model bi bil zanj neprimeren.

Ali lahko gejzir, ki plane visoko pod nebo in se razprši v tisoče mavričnih kapljic, stisnemo in utesnimo? To bi bilo isto, kot če bi poizkusili ukleniti neukrotljivost narave same. Narava preprosto je. Prav tako je z Jakijevimi umetnostjo. Ne moremo je zanikati, zaježiti ali ustaviti: moramo jo sprejeti.

V umetniškem ustvarjanju ni nič statičnega, vse je gibanje in neukročena vitalnost. Razstavlja zato, da bi sestavil, zavriska od sreče, da bi zaježal od žalosti. Nih med resničnostjo in sanjami, med pametjo in norostjo. Pokaže nam neraziskan svet podzvesti z vsem močvirjem seksualnosti. Odkriva nam čudne, temne, labirinte notranjosti, ki jih nosi v sebi vsak izmed nas, čeprav jih nerad priznava ali se jih ne zaveda.

Umetnik nam nič ne skriva in nič ne vsiljuje. Njegova okrutnost ima skoraj vedno priokus žalosti, včasih nam zbujajo grozo ali nas prestraši s svojo brutalnostjo, da bi nas zopet presenetil s prefinjenostjo, nesluteno nežnostjo. Njegova dela so mogočna simfonija življenju, življenje samo.

Zareči kontrasti zametnih olj so zdaj radostne zdravice rojstvu novega, zdaj kriki groze pred razpadanjem in smrtjo ali pa celo filigransko prefinjena govornica.

Slap luči in teme hkrati. Okrutna prepričljivost resnice, to je Jakijeva umetnost in on sam.

TEA DOMINKO

MLADINSKO GLEDALIŠČE TUDI ZA SREDNJEŠOLCE

Nekoliko izjemna kombinacija Burke o jezičnem dohtarju neznanega francoskega avtorja in Plešaste pevke Eugena Ionesca — to je bila letošnja druga premiera v Mladinskem gledališču v Ljubljani. Spored tega gledališča obeta v sezoni 1973/74 vse najboljše, posebno za srednješolsko mladino, ki doslej v naših gledališčih ni imela možnosti videti zanj posebej pripravljenih predstav. Vodstvo Mladinskega gledališča pa meni, da je dolžno ta primanjkljaj po svojih močeh zmanjševati. Pred Mladinskim gledališčem je torej pomembna preizkušnja. Glede na dosedanje kvalitete in prizadevnost gledališkega ansambla pa verjamemo, da bo začrtano delo uspešno izvedeno.

Tokrat, na drugi premieri, je bilo na odru in v dvorani enako živahno, večina občinstva pa so bili srednješolci.

Prva — Burke o jezičnem dohtarju je bila srečanje z neznanim francoskim avtorjem iz srednjega veka, srečanje s spretnimi goljuji, s triom premetencev (jezičnega dohtarja je odigral Jože Mraz, suknarja Božo Vovk, ovčarja pa Niko Goršič), med katerimi zmaga najverjetneje pa tudi najbolj prebrisan — ovčar. Besedilo v verzih, ki sta ga prevedla Kristina Brenkova in Emil Smasek, je ponekod narečno obarvano in popestrjeno s folklornimi elementi naše dežele. To je bil razposajen, divji spektakel, ob katerem se je zazdelo občinstvo na odru, ki je s smehom komentiralo dogodke, nekako odveč. Zmešnjava na odru namreč že sama po sebi potegne gledalce z dinamično igro, prešernostjo in ognjemotom humorja. Razrase se v burko, bogato okrašeno s situacijsko komiko.

Druga burka — za modernejši okus — Plešasta pevka, delo znamenitega romunskega avtorja Eugena Ionesca, je „antidrama“.

polna nesmislov, ki jih nenadzorovano izgovarjajo poneumljeni moderni ljudje. Ti nesmisli, ki ob razmišljanju ubijajo dušo, saj pomenijo razsestvenost osebnosti, pa so v predstavi podkrepljeni s številnimi komičnimi situacijami. Igralci Alja Tkačeva, Brane Ivanc, Majolka Šukljeta, Sandi Pavlin, Milena Grnova in Pavle Rakovec nam predstavijo ljudi, ki so v resnici brez krvi, brez volje do življenja. To so ljudje civiliziranega sveta, osiromašene lutke, ki manifestirajo revščino in praznoto ljudi, spremenjenih v avtomate.

Obe igri je režiral Dušan Jovanovič, ki je zasnoval tudi sceno in kostume.

MARJANA KUNEJ

Na letošnjem Borštnikovem srečanju v Mariboru je doseglo Mladinsko gledališče iz Ljubljane izjemen uspeh. Prva od uprizoritev v tej sezoni — A. Harris igre Androkles in Lev je prejela od Združenja dramskih umetnikov Slovenije

nagrado za najboljšo predstavo BORŠTNIKOVEGA SREČANJA 73

član ansambla Silvij Božič je prejel nagrado publike na BS 73, za kreacijo vloge Androkla v omenjeni igri

režiser Mile Korun pa Borštnikovo nagrado za režijo te gledališke predstave.

PODOBA SVETA?

Mladi ljudje — predvsem na prehodu v puberteto — hočejo zajeti bolj ali manj popolno podobo sveta, najti svoje mesto v človeški družbi ter svojo vlogo v prihodnosti.

Samo začetek šolanja (prvi in drugi razred) je celota — potem pa se spoznanja o svetu razbijejo na šolske predmete; te navadno poučujejo različni učitelji. Iz posameznih kupčkov znanja si mlad človek le redko zmore sam ustvariti predstavo o celoti. Potrebuje pa jo. Hoče jo! V to željo in hotenje mladih ljudi se uspešno vpleta cerkev s svojim naukom o svetu in človekovem življenju.

Naša šola pa boleha za pozitivizmom, vsa je obrnjena v preteklost. Dijak se lovi in izgublja med vsemi mogočimi vojami zgodovinskih obdobij — če kdo vpraša, kateri sistemi so vsedanjih evropskih državah, pa bi komajda vedel odgovoriti. Vreje in spopade v današnjem svetu, vlogo naše družbene ureditve je treba prikazati in na-

učiti svobodno misliti, primerjati, sklepati.

Člani marksističnega centra pri CK ZK Slovenije menijo, naj bi marksizem ne bil samo metoda podajanja posameznih predmetov in vodilo pri vzgoji, pač pa tudi celostno spoznanje o svetu. Ne gre za ime novega šolskega predmeta, ne za ure, ki jih bo pobral — pač pa za način, kako posredovati mladim ljudem celostno marksistično spoznanje o svetu in človeški družbi ter — kdo bo to posredoval in kako. Na vzgojno-izobraževalnem področju dela premalo ljudi.

Ali bo v novi ustavi bolj jasno opredeljena potreba po marksistični vzgoji? Ali bo vse prepuščeno bolj ali manj posameznikom, pisnim dokumentom in naključnim posegom? Vsako praznino — tudi duhovno prejši slej nekaj zapolni. Mi pa raje očitamo — kot da ne bi hoteli delati in vzgajati, ali pa kot da nam je to dvoje pretežko.

N. M.

— Naša najšibkejša točka je, da naredimo programe in jih pozneje zavestno ignoriramo z izjavami, da ničesar ne sme biti tabu.

— Ob vsem razpravljanju si še vedno nismo na jasnem, kako naj se opredeli vpliv delovnih ljudi na šolstvo.

— Družba premalo skrbi za vzgojo in izobraževanje. Z neurejenim dotokom denarja se zmanjšuje kakovost šole.

— Prelahko smo šli prek zahteve po načrtovanju vzgoje in izobraževanja.

— Ne za kadrovanje ne za učne načrte se nismo menili — zdaj pa zahtevamo kakovostno šolo!

To so nekatere misli s seje komisije za družbeno-politična in idejna vprašanja znanosti, prosvete in idejnopolično usposabljanje komunistov pri CK ZK Slovenije. Sicer pa so na seji razpravljali ob brošurici, ki je pripravljena za X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije in ima naslov „Osnove idejne platforme reforme vaspitanja i obrazovanja i program njenog ostvarivanja“. To je prvič, da partijski kongres sprejema poseben dokument o vzgoji in izobraževanju. Računamo lahko, da se bo s tem znatno povečala skrb vse družbe za to področje.

Dokument je odsev stanja v razvoju jugoslovanskega šolstva. Po sprejetju bo treba čimprej izdelati republiški dokument. Pri tem je treba jasno opredeliti dolžnosti in pravice republik. Osnov se bo treba držati v treh jasnih težnjah:

— marksistična usmeritev vzgoje in izobraževanja;

— odstraniti je treba socialne neenakosti;

— razviti moramo vse oblike izobraževanja: strnjeno, ob delu in prehajanje iz dela nazaj v šole.

Naša družba stremi k čimbolj množičnemu srednješolskemu izobraževanju. Tudi v višje in

KDO NAM JAMČI?

visoke šole bi radi vključili čim več ljudi. Toda družba ne bo ekonomsko zmogla silno dragega in dolgotrajnega množičnega izobraževanja. Tisti mladi ljudje, ki so zmogni redno in pridno študirati do najvišje ravni, morajo čutiti do družbe odgovornost, kot jo čuti delavec. Sicer pa so člani komisije menili, da je treba vse srednje, višje in visoko šolstvo načrtovati, tako da se bo mogoče kadarkoli vključiti v poklic — in se potem vrniti k študiju. Tako imenovani „povratni študij“ obstaja zdaj pretežno za delavce in kmete — administracija in izobraženstvo poizkušata šolati svoje otroke nepretrgano. To ni dobro v primerih, ko mladina ne študira resno. Slaba stran: mladina ni rentabilna in drugo — dozoreva dosti prej, kot pa se vključuje v družbeno-gospodarski proces. Moči trošijo v prazno — in pogosto celo sebi in družbi v škodo.

Kadar govorimo o povratnem izobraževanju, so tako imenovane „enake možnosti“ pravzaprav diskriminacija tistih, ki prihajajo iz prakse. Naše izobraževanje — do najvišjega — se še vedno opira predvsem na verbalno znanje. Izkušenj ob delu ne preverjamo in jih torej ne

vključujemo v izobraževalni sistem. In to bi bilo nujno: za vse, ki nadaljujejo študij na temelju prakse, bi morali veljati posebni pogoji, ki bi jim omogočali uporabljanje njihovega praktičnega znanja. Naše visoko šolstvo glasno zahteva reformo — saj ni mogoče, da je prav pri nas 3/4 študentov lenih ali pa nesposobnih za študij (osip je do 80 %). Delavec in kmet — tema se vsak škart ali nedelavnost takoj in strogo maščuje — tega sploh ne moreta razumeti.

Poglavja o vzgoji vse premalo poudarjajo, da se vzgoja ne začne šele z vstopom v šolo. Materam bi morali omogočiti, da prvo leto življenja ostanejo z otrokom, potem pa pripravijo dovolj vzgojno-varstvenih zavodov in vzgojiteljev! Od tretjega leta naprej mora družba načrtno organizirati vzgojo mladih ljudi — pa bo manj težav v srednjih in visokih šolah.

Med pomanjkljivosti dokumenta za X. kongres ZK Jugoslavije lahko štejemo tudi naslednje: besedilo gradi na osnovi „razvitega načrtovanja“ v našem šolstvu — torej na osnovi nečesa, česar ni. Pogosto predeležujemo, izpopolnjujemo učne načrte — premalo pa jih usklajujemo z našim družbenim in gospodarskim razvojem. Vloga šole v današnjem sistemu ni

jasno opredeljena, načrtovanje in gospodarsko utrjena. In vendar dajejo zanjo denar naši delovni ljudje, ki so celo s samimi prispevki pripravljali reševanja, kar družba prepušča na ključju. Šolstvo ni trgovina, najdljivost in špekulacija — to naložba družbe v njen gospodarski in kulturni razvoj. Vzgojo in izobraževanje je treba odvajati večji delež narodnega dohodka, hkrati pa je treba iskati še nove vire financiranja. KOLIKOR JE NAJVEČ MOŽNO, MORAMO TUDI V PARTIJSKEM DOKUMENTU UTRDITI MATERIALNE TEMELJE VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA.

Poglavje o vzgoji so na seji dopolnili z mislijo, da vzgojo vse preveč izstopa kot funkcija šole — in vendar vzgaja tudi dom, vzgajajo vsa javna občila, krajevna skupnost, pa tudi država in politične organizacije. Nikomur ni mogoče na čelo pilepiti take ali drugačne vzgojne nalepke — mladega človeka vzgaja in mu določa smer razvoja celotno življenje družbe, katere član je. Zato je pomembno, da se tudi Zveza komunistov zaveda, da je poklicana sprejeti na tem področju določene smernice — in tudi obveznosti.

NEŽA MAUREC

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

OB 70-LETNICI DOLFETA PREŠERNA

V Domžalah sem obiskal uglednega domačinskega in slovenskega pedagoga Dolfeta Prešerna, ki je letos slavil svojo sedemdesetletnico.

Rojen je bil v Trstu, kjer sta se srečala v boju za kruhom mati, doma iz Planine pri Raketu, ter oče, doma iz Motnika. V družini je bilo več otrok, a ko so postali godni za šolo, je izbruhnila I. svetovna vojna. Ostali so brez šole, kot begunci so morali zapustiti tržaško območje. Dolfce se je tedaj šele vpisal v šolo, tako da je opravil diplomski izpit na ljubljanskem učiteljskišću komaj leta 1926.

Po maturi so ga namestili na enooddelčno šolo v vasi Kuželj blizu Broda na Kolpi, kjer je bil pet let šolski upravitelj in učitelj. Taki odročni kraji so omogočili marsikateremu slovenskemu učitelju, da se je poglobljal v literaturo in študij psiholoških, pedagoških in socioloških problemov, ki so v dobi med obema vojnama pritegnili slovensko učiteljsko in sprožili kasnejše gibanje mlajšega učiteljskega zveza z imenom „Učiteljski pokret“. Takrat se je pojavila tudi zahteva po visokošolski izobrazbi slovenskega učitelja, težnja, ki postaja danes zopet aktualna. Nadaljnjih pet let je služboval v Banji Loki.

Dolfce Prešeren je bil priljubljen predavatelj tudi v učiteljskem društvu. Šolska praksa, podprta s teorijo iz strokovnih knjig, mu je omogočila široko razgledanost, posebno iz metodike, v katero se je še posebno poglobljal. Vrsta odličnih strokovnih predavanj v učiteljski organizaciji mu je ustvarila tudi med tovariši ugled, kakršnega je že užival med mladino in starši. Od časa do časa je prijel tudi za pero in poročal o domačem življenju v dnevne liste ter pošiljal strokovne članke v „Učiteljskega tovariša“. Najpomembnim, da k izobraževalnim akcijam slovenskega učiteljskega med obema vojnoma ni prispevala družba niti dinarja in da je bil naš učitelj kljub ne preveč visokim dohodkom in čisto zelo težkim življenjskim razmeram na podeželju — ni bilo avtobusnih zvez med kraji, elektrike, dodatkov za težje življenjske in delovne razmere itd. —

naročnik vseh slovenskih književnih revij, kupec slovenske beletristike, vsak organiziran član učiteljskega društva je prejemal tudi stanovski list „Učiteljski tovariš“, bil je naročnik Slovenske šolske matice, pa tudi vseh publikacij, ki so obravnavale slovenske šolske in kulturno-prosvetne probleme.

Nadaljnjih pet let je služboval v Vrhu nad Laškimi (nekdanjem Sv. Lenartu).

Iz tiste dobe zasledimo mnoge Dolfetove članke stanovske vsebine v „Učiteljskem tovarišu“, svoje sociološke ugotovitve je razvijal v prilogi UT „Prosveti“, pedagoške razprave pa v pedagoški reviji „Popotnik“, v katerem je objavil predvsem spise pedagoško-metodičnega značaja iz šolske prakse.

Takoj po prihodu nacistov na Spodnje Štajersko v Muelltroffu na Bavarskem je v trpljenju in pomanjkanju daleč od domačih in brez podpore od doma preživel težke čase do osvoboditve; nato se je vrnil domov — sicer izčrpan in bolan — vendar poln volje, da bo sodeloval pri obnovi šolstva v upuščenih slovenskih domovini.

Dobre šolske organizatorje so tedaj zelo potrebovali; zato je takratno ministrstvo za prosveto narodne vlade Slovenije v Ljubljani poslalo Dolfeta Prešerna kot šolskega nadzornika na domačsko in kamniško območje, kjer je sodeloval pri obnovi šolstva, predvsem pri strokovnih pripravah učiteljskega šolskega dela v novih družbenih razmerah. Učiteljem je pomagal na konferencah in v razredih pri strokovnem izpopolnjevanju v pedagogiki, metodiki, psihologiji in sociologiji ter pisal referate in prispevke v „Prosvetnega delavca“.

Medtem je potreba po učiteljskih kadrih rodila III. osnovni pedagoški tečaj v Celju (bil je v š. l. 1946/47 zaradi pomanjkanja prostora v Arji vasi in v Žalcu). Ker je manjkalo ustreznih predavateljev, je ministrstvo za prosveto v Ljubljani poslalo v ta tečaj kot profesorja pedagogike in metodike Dolfeta Prešerna, ki je svojo nalogo odlično opravil kot predavatelj in tudi sodelavec v vodstvu tečaja. Po koncu tečaja je Dolfce Pre-

šeren prevzel mesto predmetnega učitelja slovenskega jezika na osemletki v Domžalah. V mladih je zbujal ljubezen do

ŽIVLJENJSKI JUBILEJ NEKDANJE UČITELJICE

V tišini skromne sobe doma upokojevcev in oskrbovancev v Poljčanah je letos slavila devetdesetletnico upokojena učiteljica Pavla Bregantova, roj. Majcen.

Rojena je bila 1. 6. 1883 v Slivnici na Pohorju. Študij jo je povedel v Gradec, Trst in nato v Maribor, kjer je končala učiteljsko.

Najprej je službovala v Lehnju na Pohorju. Na Pohorju se je tudi poročila z učiteljem Bregantom, ki je pozneje postal šolski upravitelj.

Ko se je odselila iz pohorskih krajev, je dobila službo v Blancu, kjer sta živela z možem do začetka druge vojne.

Po vojni sta se preselila v Maribor, kjer je mož postal pedagoški vodja, ona pa je bila dokončno upokojena.

Leta 1960 je ovdovela. Živela je v učiteljskem domu, ki so ga med obema vojnoma začeli graditi tudi na pobudo njene moža.

Do visoke starosti je sama urejala svoje majhno gospodinjstvo. Dolga desetletja ji je zdravje dobro služilo. Prav bolna ni bila nikoli. Šele ko se je pred nedavnim oglasila starost s svojimi težavami, je šla za nekaj časa v bolnišnico. Po okrevanju je hčerka Juga želela, naj bi mati prišla k njej v Portorož,

MED NARAVO, ATELJEJEM IN ŠOLO

Pred nedavnim je praznoval življenjski jubilej, šestdesetletij življenja, akademski kipar in slikar GABRIJEL KOLBIČ, ki sicer poučuje učence osnovne šole Ivan Cankar v Mariboru. Poučuje že od leta 1947, izdal pa je tudi dve pesniški zbirki.

Ko sem ga obiskal in mu čestital ob jubileju, sva takole pokramljala:

„Obletnice, kakršnekoli že, so pomembne, nekdo dopolni pol stoletja, drugi sklene svoj umetniški opus. Včasih se ne zavedamo, koliko je dal umetnik domovini, ne zavedamo se

materinščine, do slovenske domovine in jih vzgajal v socialistične občane.

ALBIN PODJAVORŠEK

kjer živi. Toda učiteljica Pavla nekako ne more zapustiti svoje ljubljene Štajerske. Odločila se je, da bo odšla v dom dr. Jožeta Potrca.

Svoje dni preživlja v postelji. Še vedno je vedra in živahna. Ko smo jo obiskali, je kar kmalu utonila v spomine na dolga leta svojega učiteljevanja.

Zahvaljevala se je za obisk in čestitke tov. Marjani, predsednici Rdečega križa in tov. Potrku, ki ji je kot predstavnica krajevnega odbora Poljčan zaželela še mnogo let.

Posebno pa so jo razveselili šolarji petega razreda, ki so ji pod vodstvom učiteljice Kmeclove zaigrali igrice Otroci in vojna.

Z velikim zanimanjem je sledila malim igralcem. Učenci četrtega razreda so zapeli in recitali pod vodstvom tov. Frankejeve nekaj pesmi. Slavljenska je z malimi pevci celo zapela.

Zazdelo se nam je, da se je ob šolarjih prestavila nazaj za dolga desetletja, v čas, ko je tudi ona živela med otroki.

Ko smo ji zaželeli, naj preživi še mnogo rojstnih dni, so nas njene oči ošinile prav živahno in hudomušno je pomežiknila: „Kaj mnogo rojstnih dni! Še na stoletnico vas povabim.“

ERNA STAROVANSK

njegove koristnosti za narod, za kulturo, zato pa bi mu bilo treba dati toplino. Prav moji stanovski kolegi na osnovni šoli pa so mi pripravili prijetno presenečenje ob moji obletnici. Hvaležen sem jim.“

O čem trenutno razmišljate, ob šestdesetletnici?

„Kot vsak umetnik, imam tudi jaz razne načrte. Zdi se mi, da še nisem dozorel do končne umetniškega izraza. Moje ustvarjalno umetniško delo še ni končano. Za umetnika, ki bi bil rad ves dan ob svojem delu, ki bi rad eksperimentalen in se

poglobljal v dovršenost, sta šola in pedagoška služba velika osebnostna žrtev.

Kritiki mnogokrat trde, da se umetnik ne razvija dovolj, da je uklenjen v akademsko okvirje. Pogrešam več sodelovanja med umetniki, ki so razbiti na skupine in prepuščeni sebi.“

PROFESOR VENČESLAV ČOPIČ OSEMDESETLETNIK

Letos praznuje 80-letnico rojstva po vsej Sloveniji in zunaj nje znani pedagog prof. Venčeslav Čopič, ki je s svojim osebnim stikom in delom med šolsko mladino, dijaki in učitelji, s številnimi spisi, razpravami in učbeniki ustvaril veliko pedagoških vrednot, da je njegova osebnost zelo zelo spoštovana.

Rodil se je leta 1893 v Lokavcu pri Ajdovščini, končal učiteljsko v Gorici in učiteljeval že pred prvo svetovno vojno v Povirju pri Sežani in Štjaku. Prišla je prva svetovna vojna. V novembru leta 1918 so ga Italijani pregnali; prišel je v Jugoslavijo, kjer je služboval v raznih krajih še kot učitelj. V Zagrebu je študiral psihologijo, pedagogiko in matematiko in bil potem profesor na učiteljskišću v Ljubljani od leta 1924—1942. V drugi svetovni vojni je delal kot vnet aktivist OF na terenu v Ljubljani, leta 1942 pa so ga odpeljali v zapore in v internacijo, kjer je bil do leta 1945.

Kot odličan pedagog in pisec aktualnih pedagoških razprav in knjig je bil zaposlen od leta 1945 na ministrstvu za prosveto kot vodja izpitnih komisij za učiteljsko, predsednik pedagoškega sveta in komisije za učne načrte.

Bil je med najaktivnejšimi organizatorji dijaških in roditeljskih svetov. Kot tajnik Zveze društev „Šola in dom“ je vodil izdajanje pomožnih učnih knjig za srbohrvatski, nemški in francoski jezik, izdal je mladinsko revijo Srednješolec in urejal publikacije Pedagoškega centra v Ljubljani. Že leta 1938 je ustanovil Pedagoško društvo v Ljubljani, ki še vedno opravlja pomembno pedagoško funkcijo. Njegove napredne članke najdemo v Roditeljskem listu, Popotniku, Sodobni pedago-

Zelo radi zahajate v naravo med vaše Slovenske gorice, saj ste domačin iz Velke?

„Da, v naravo zahajam rad ob vsaki priložnosti — z mapo in barvami. Rad imam ta sveži ljudi v njem, saj sam izhajam iz njega. Tukaj iščem motive. Pripravljam razstavo“

FRANCI KRŽAN

giki, Učiteljskem tovarišu in Prosvetnem delavcu.

Še po upokojitvi leta 1951 je v goriskem in krškem okraju vodil seminarje in tečaje, opravljal inšpektorske posle, spisal vrsto razprav in predlogov za učne načrte in organizacijo šolske mreže. Odlično prakso pouka v osnovnih šolah je pokazal pri učiteljskih usposobljenostnih izpitih, ki so bili na matičnih šolah kandidatov, kjer so učitelji po svojih učnih nastopih dobili veliko metodičnih navodil za pouk vseh predmetov, posebno domoznanstva. Na temelju teh izkustev je napisal Priročnik za pouk domoznanstva, priročnik Pisanje v osnovni šoli ter razpravo Učiteljski strokovni izpit.

Učitelji se še sedaj čudijo njegovemu sijajnemu spomnu na letnice, številke v zgodovinskem razvoju našega šolstva, sposobnosti za reševanje najbolj kočljivih metodičnih in psiholoških vprašanj. Na vse znataj, razumljivo in trdno preizkušeno odgovoriti. V knjigi Osnovna šola na Slovenskem 1869—1969 je opisal razvoj pouka matematike in zemljepisa v osnovni šoli. Njegovo najnoveše delo pa je Zbornik ob 100-letnici učiteljskega v Ljubljani.

Za njegovo delo ga je ljudska oblast dvakrat odlikovala z redom zasluge za narod, mu izročila medaljo za zasluge za izgradnjo socializma, leta 1966 pa ga je imenovala za pedagoškega svetnika.

Ob tej njegovi obletnici mu želimo, da nam iz svojega bogatega izkustva in predanosti vzgojnemu poklicu napiše ter osvetli še številna vprašanja vzgoje našega mladega rodu!

DRAGO VONČINA

V skladu z določili pravilnika za potrjevanje učbenikov za osnovne in srednje šole (Uradni list SRS, 20/70)

RAZPISUJE ZAVOD ZA ŠOLSTVO SR SLOVENIJE

NATEČAJ

za avtorje učbenikov, delovnih zvezkov in priročnikov:

OSNOVNE ŠOLE

1. Zemljepis za 6. razred
2. Zemljepis za 7. razred
3. Zemljepis za 8. razred
4. Priročnik za učitelje zemljepisa na osnovnih šolah

SREDNJE ŠOLE

1. Biologija I. za gimnazije
2. Biologija II. za gimnazije
3. Biologija III. za gimnazije
4. Fizika za II. razred gimnazije
5. Fizika za III. razred gimnazije
6. Fizika za IV. razred gimnazije
7. Kemija I. za gimnazije
8. Kemija II. za gimnazije
9. Kemija III. za gimnazije
10. Geografija I. za gimnazije
11. Geografija II. za gimnazije
12. Geografija III. za gimnazije
13. Geografija IV. za gimnazije
14. Zgodovina I. za gimnazije
15. Zgodovina II. za gimnazije
16. Zgodovina III. za gimnazije
17. Zgodovina IV. za gimnazije
18. Zbirka zgodovinskih virov za gimnazije
19. Gradivo za poklicne gradbene šole
20. Gradbeni elementi za poklicne gradbene šole
21. Strojstvo za tehniške elektro šole
22. Tehnologija elektromateriala za tehniške elektro šole (jaki in šibki tok)
23. Elektronski elementi za tehniške elektro šole (šibki tok)
24. Ojačevalniki za tehniške elektro šole (šibki tok)
25. Enciklopedija jakega toka za tehniške elektro šole (šibki tok)
26. Električna merjenja za tehniške elektro šole (jaki in šibki tok)
27. Laboratorijske vaje za tehniške elektro šole (jaki in šibki tok)
28. Električne napeljave za tehniške elektro šole (jaki tok)
29. Enciklopedija elektrozvez za tehniške elektro šole (jaki tok)
30. Angleščina za šole za prodajalce
31. Angleščina za šole za prodajalce, priročnik za učitelje
32. Nemščina III. za srednje šole
33. Nemščina IV. za srednje šole
34. Nemščina III. za srednje šole, priročnik za učitelje
35. Nemščina IV. za srednje šole, priročnik za učitelje

Avtorji naj se prijavijo pisмено do 10. decembra 1973 sektorju za učbenike in učila Zavoda za šolstvo SR Slovenije, Ljubljana, Poljanska cesta 28. Vsi prijavljeni bodo prejeli ustrezna navodila.

Rokopis učbenika je treba predložiti v treh izvodih. Namesto rokopisa lahko avtorji predložijo tudi že obstoječa skripta. Avtor in zavod bosta rok za oddajo rokopisa določila sporazumno. Za učbenike in priročnike, ki bodo sprejeti, prejmejo avtorji običajni avtorski honorar, razen tega pa Zavod za šolstvo SR Slovenije podeljuje posebne avtorske nagrade od 2000 do 7000 din. Nagrado lahko prejme tudi avtor rokopisa, ki ne bo potrjen za natis.

ZAVOD ZA ŠOLSTVO SR SLOVENIJE
LJUBLJANA, Poljanska cesta 28

GLASBENA ŠOLA TRBOVLJE

razpisuje prosta delovna mesta:

- učitelja za klavir, P ali PRU za določen čas s polnim delovnim časom;
- učitelja za harmoniko, P ali PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom;
- učitelja za harmoniko, P ali PRU, za določen čas s polnim delovnim časom;
- učitelja za kitaro, P ali PRU, za določen čas s skrajšanim delovnim časom;
- učitelja za klarinet, P ali PRU, za določen čas s skrajšanim delovnim časom;
- učitelja za balet, PRU, za določen čas s skrajšanim delovnim časom;
- učitelja za nauk o glasbi, P ali PRU, za nedoločen čas s polnim delovnim časom

Osební dohodki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov Glasbene šole Trbovlje. Stanovanj ni.

Vzgojno-varstvene organizacija, šole, šolske centre in vse druge vzgojno-izobraževalne organizacije obveščamo, da bo Center za samoupravno normativno dejavnost pri Dopisni delavski univerzi izdal

PRIROČNIK ZA PRIPRAVO SAMOUPRAVNIH NORMATIVNIH AKTOV ZA IZOBRAŽEVALNE ORGANIZACIJE

ki bo vseboval naslednje osnutke normativnih aktov:

1. Statut izobraževalne organizacije
2. Samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu
3. Samoupravni sporazum o obveznosti delavcev v združenem delu
4. Pravilnik o nadomestilih osebnega dohodka zaradi držanosti od dela
5. Pravilnik o nadomestilih potnih in drugih stroškov
6. Pravilnik o uporabi sredstev sklada skupne porabe
7. Pravilnik o volitvah in odpoklicu organov upravljanja in njihovem delu
8. Pravilnik o organizaciji in vodenju knjigovodstva
9. Pravilnik o delavskem nadzorstvu
10. Pravilnik o splošnem ljudskem odporu
11. Strokovno navodilo o pisarniškem poslovanju

Cena v prednaročilu 360,00 din

Sočasno tudi opozarjamo vse vzgojno-izobraževalne organizacije, da je v naši založbi izšel priročnik:

POSTOPEK ZA KONSTITUIRANJE IN VPIS V REGISTER ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA (avtorja dr. Polič in Vidmar)

Do 31. decembra 1973 se morajo tudi vse vzgojno-izobraževalne organizacije ponovno konstituirati. V tem priročniku boste našli vrsto koristnih napotkov, kako je treba izvesti priprave, kakšne so naloge samoupravnih organov in strokovnih služb, kaj mora vsebovati prigrasitev za konstituiranje. Vsebuje tudi vrsto obrazcev, ki naj pripomorejo oziroma olajšajo izobraževalnim organizacijam izvedbo postopka in registracijo pri gospodarskem sodišču.

Cena 75,00 din

Naročila sprejema:
DOPISNA DELAVSKA UNIVERZA
LJUBLJANA, Parmova 39, p. p. 106

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA SKUPŠČINE OBČINE GORNJA RADGONA

razpisuje delovno mesto

ravnatelja vzgojno-varstvenega zavoda Radenci

Pogoji: po členu 13 zakona o vzgojno-varstveni dejavnosti za predšolske otroke

Kandidati, ki izpolnjujejo poleg splošnih pogojev tudi pogoje iz tega razpisa, naj se prigrasijo na razpisano delovno mesto v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:

Komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Gornja Radgona.

O rezultatih razpisa bodo kandidati obveščeni v 60 dneh po poteku razpisnega roka.

RAVNATELJSTVO POSEBNE OSNOVNE ŠOLE VELENJE

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za razredni pouk za določen čas od 1. 2. 1974 do 30. 6. 1974

Pogoj za zasedbo delovnega mesta je: ortopedagog ali učitelj s prakso.

OSNOVNA ŠOLA IZLAKE

razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja razrednega pouka na podružnični šoli Šentgotard, za določen čas

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

VZGOJNO-VARSTVENI ZAVOD IZOLA

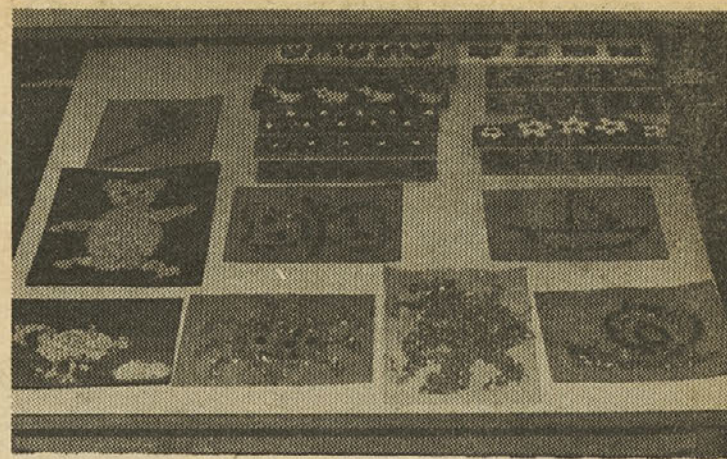
razpisuje za nedoločen čas prosta delovna mesta:

- dveh vzgojiteljic — na voljo sta samski stanovanji
- otroške sestre — nastop službe 1. 1. 1974

Pogoj: ustrezna šolska izobrazba.

Prošnje z življenjepisem in končnim spričevalom pošljite v 15 dneh upravi zavoda.

Vzgojiteljici lahko nastopita službo takoj ali po dogovoru.

Izdelki otrok vzgojno-varstvenega zavoda Mežica

Vzgoja in varstvo

DRUŽBA SKRBI ZA DUŠEVNO NEZADOSTNO RAZVITE PREDŠOLSKO OTROKE

Predšolski otrok, ki kaže motnje v svojem razvoju, je še vedno zelo dojemljiv za proces odpravljanja in ublažitev teh motenj. V Mariboru imajo že ustanovljene oddelke za predšolske duševno nezadostno razvite otroke, v Ljubljani pa pravkar poteka akcija s tem namenom.

Svet za otroško varstvo pri TIS Ljubljana je rezerviral denar za nakup in opremo prostorov za vzgojo in varstvo prizadetih predšolskih otrok v Ljubljani. Kupili bodo nekaj dvosobnih stanovanj v Šiški, Mostah in za Bežigradom, ki bodo priključena kot enote k vzgojno-varstvenim zavodom Krim-Rudnik, Litostroj in še k nekaterim drugim vzgojno-varstvenim zavodom. V teh enotah bodo zbrali otroke, ki kažejo lažje oblike motenj v razvoju in bodo kasneje verjetno večina vključeni v normalne šole. Nekaj teže prizadetih otrok pa se že šola v vzgojnem zavodu Janeza Levca. Za delo s prizadetimi predšolskimi otroki so najprimernejše vzgojiteljice. Zanje pripravlja zavod za šolstvo SRS seminar, s katerim bodo vzgojiteljice pridobile znanje za delo z nezadostno duševno razvitimi otroki. Strokovna skupina, ki bo „leteča“, bo vzgojiteljicam pomagala in jim dajala strokovne napotke za individualno ravnanje s posameznimi otroki.

Akcija Društva za pomoč duševno nezadostno razvitim SRS za ljubljansko območje je namenjena predvsem reševanju kritičnega stanja družin z duševno prizadetimi otroki, saj varstvo prizadetega otroka onemogoča materi zaposlitev. Posledica tega je nižja življenjska raven v družini in še mnogo drugih družinskih problemov. Da bi zajeli vse otroke, je Društvo za pomoč nezadostno razvitim osebam SRS povabilo k

sodelovanju priznane strokovnjake iz otroške klinike, otroškega dispanzerja Ljubljana-Center, zavoda za šolstvo SRS, ljubljanske patronažne službe in predstavnike temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana. Patronažna služba je priskrbel seznam otrok iz ljubljanskih občin, ki so duševno in kombinirano moteni. Posebna skupina je izdelala vprašalnik, patronažne sestre pa so izvedle anketo na domu teh družin. Iz podatkov je društvo ugotovilo, da od 96 izprašanih staršev 64 staršev želi vključiti otroke v primeren vzgojno-varstveni zavod. Približno 10 % otrok je težko prizadetih, 45 % jih je srednje prizadetih in zaostajajo v razvoju, 45 % otrok pa je lažje prizadetih; ti so čustveno in vedenjsko moteni in le nekoliko zaostajajo v razvoju. Pred vključitvijo v vzgojno-varstvene zavode bo otroke ocenila še strokovna skupina psihološkega oddelka otroškega dispanzerja Ljubljana-Center.

Lažje prizadete otroke, ki le nekoliko zaostajajo v razvoju ali kažejo znake socialne neprilagojenosti, bo treba vključiti v običajne skupine vzgojno-varstvenih zavodov, ki bodo nekoliko manj številne, vzgojiteljice pa dodatno usposobljene. Obravnava naj bi jih tudi specialni pedagog. Srednje duševno prizadeti otroci potrebujejo svoje posebne skupine in dodatno usposobljeno osebje, težko prizadeti pa posebno dnevno varstvo, predvsem zaradi razbremenitve staršev; teh otrok ne bi vključevali v sistem vzgojno-varstvenih zavodov. Otroci spasti bodo dobili svoj oddelek v novem vzgojno-varstvenem zavodu Ane Zihlerl. Gluhi, naglušni, slepi, slabovidni in telesno invalidni otroci so v veliki večini ustrezno obravnavani v posebnih šolah in zavodih.

ZMAGA GLOGOVAC

GOSTINSKA ŠOLA CELJE

razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja kuharstva, STU ali PRU

Pogoji: končana poklicna šola kuharske smeri (prednost imajo kandidati s končano hotelsko šolo ali ustrezno višjo šolo) in najmanj 5 let praktičnega dela v kuharstvu.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

REDNA LETNA KNJIŽNA ZBIRKA PREŠERNOVE DRUŽBE

V letu 1973 bo Prešernova družba izdala za svoje člane naslednje knjige:

1. PREŠERNOV KOLEDAR 1974
2. Marjan Kolar:
SNEŽNE VERIGE, roman
3. Ivan Tavčar:
VIŠOŠKA KRONIKA, zgodovinski roman
4. Jakob Alešovec:
KAKO SEM SE JAZ LIKAL, mladinska povest
5. Ing. Vladimir Ribarič:
IKARUS LETI V VESOLJE, poljudnoznanstvena razprava o letalstvu in vesoljskih poletih
6. NAŠE STANOVANJE, bogato ilustrirana knjiga o sodobnem urejanju stanovanj (priredil jo bo Ivan Špolar)

Vseh šest knjig bodo člani prejeli za 50 din, v platno vezane (koledar bo broširan) pa bodo veljale 80 din.

Vse knjige iz te zbirke bodo prejeli člani hkrati v mesecu decembru 1973. Še lahko postanete član!

Pišite na naslov: Prešernova družba, Ljubljana, Opekarska-Borsetova 27

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

PRAVICA DO ODMORA

VPRAŠANJE: Po splošnih aktih vzgojno-varstvenega zavoda lahko koristijo tridesetminutni odmor med delovnim časom le tisti delavci zavoda, ki prebijejo na delu 7 ur efektivnega dela dnevno. Zanima nas, ali imajo pravico do istega odmora tudi drugi delavci, ki delajo v zavodu le 5 oziroma 6 ur dnevno?

Vzgojno-varstveni zavod

ODGOVOR: 26. čl. zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu določa, da ima delavec, ki dela v enem dnevu enkratni polni delovni čas, pravico do najmanj tridesetminutnega odmora.

Mišljeno je nepretrgano delo sedem do osem ur na dan v skladu z določili samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih. Zakon še določa, da odmor ne sme biti na začetku ali na koncu delovnega časa.

Vzgojitelji v vzgojno-varstvenih ustanovah nimajo neprekinjenega delovnega časa, saj je vzgojno-varstvena obveznost vzgojiteljev 30 ur vzgojno-varstvenega dela na teden. Odmor med delovnim časom zato ni zakonsko določen oziroma obvezen. To vprašanje lahko uredite glede na poseben značaj dela v vzgojno-varstvenih zavodih s samoupravnim sporazumom o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu.

STROKOVNI IZPIT

VPRAŠANJE: Na šoli imamo tovarišico, ki dela že več kot pet let v prosvetni stroki, pa še ni naredila strokovnega izpita. Vemo, da po zakonu o osnovni šoli zaradi tega ne izpolnjuje več pogojev za poučevanje, zato se sprašujemo, kaj naj naredimo. Spremembe učiteljev med šolskim letom namreč na učence ne vplivajo najbolj.

Osnovna šola

ODGOVOR: 64. čl. zakona o osnovni šoli določa, da učitelj, ki v petih letih ne opravi strokovnega izpita, ne sme več opravljati vzgojno-izobraževalnega dela na osnovni šoli. Šola

ima torej zakonsko osnovo oziroma je celo po zakonu dolžna, da prosvetni delavki odpove delovno razmerje ali pa ji ponudi drugo ustrezno delovno mesto, ki ni vzgojno-izobraževalno, če je tako delovno mesto nezasedeno. Zato je treba tako delovno mesto razpisati, saj se delovna mesta učiteljev, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo poln ali najmanj polovičen delovni čas, zasedajo po razpisu. Če se na razpis prijavijo kandidati, ki ne izpolnjujejo pogojev iz razpisa, je lahko sprejet tudi kandidat, ki teh pogojev ne izpolnjuje. Tak kandidat se sprejme v delovno razmerje za določen čas, vendar najdalj za eno leto. T. ŠAREC

Pionirji Brežice — zmagovalci pred razglasitvijo rezultatov. Foto: Baškovič

»BOJ ZA STARO PRAVDO«

V jubilejnim letu hrvatsko-slovenskega kmečkega upora so pionirji pokazali posebno aktivnost. Za njimi so številne akcije in tekmovanja za plaketo Matije Gubca; prirejali so fotografske razstave, se udeležili slovesnosti v Gornji Stubici, pokazali svoje likovne stvaritve na grafičnem bienalu v Kostanjevici, imeli filatelistične razstave, občinska tekmovanja na temo Boj za staro pravdo in pohode po poteh kmečkih upornikov. V vseh akcijah je sodelovalo okrog 30.000 pionirjev iz 76 pionirskih odredov.

Posebno zanimanje pa so učenci pokazali za kviz tekmovanje Boj za staro pravdo. Republiška Zveza prijateljev mladine in Občinska zveza prijateljev mladine Brežice sta za finalno prireditev sprejeli 11 prijav tričlanskih ekip, zmagovalcev na občinskih tekmovanjih. Brežičani so 9. in 10. novembra gostili pionirje iz Dolenjskih Toplic, Zagorja ob Savi, Šentjanža, Vitanja, Kamnika, Rake pri Krškem, Mirne na Dolenjskem in ljubljanskih šol Center, Bežigrad in Šiška. Prvega dne so opravili predtekmovanje, tako da se je v finale uvrstilo šest najboljših ekip. Že izločilni nastop je pokazal odlično pripravljenost vseh prijavljenec, in pričakovati je bilo posebno zanimiv finale.

Sklepno tekmovanje je bilo v brežiškem prosvetnem domu, med gosti pa je bil tudi predsednik prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS Miloš Poljanšek. Slovesnost je začel predsednik Občinske zveze prijateljev mladine Brežice Ludvik Metelko, ki je posebej poudaril, da ni naključje, da je tekmovanje v Brežicah, saj je prav na tem ob-

močju pred 400 leti potekalo zgodovinsko in revolucionarno gibanje kmečkih upornikov. V programu, ki ga je večje povezoval televizijski napovedovalec Rado Časl, so skrbno pripravljeno recital na temo o kmečkih uporih prikazali učenci s Senovega, nato pa je šlo zares. Vseh šest finalnih ekip, med njimi tudi Brežičani, je dokazalo, da so dobro predelali knjigo prof. Stanka Škalerja Boj za staro pravdo. Ker so ob koncu kar tri ekipe zbrale enako število točk in ker je bilo tako tudi po dodatnih vprašanjih, je zmagovalca določil žreb. Najbolj srečno roko so imeli domačini. Končni vrstni red je bil takle: 1. Brežice, 2. Ljubljana-Center, 3. Raka, 4. Ljubljana-Šiška, 5. Dolenjske Toplice in 6. Ljubljana-Bežigrad. Lepo pripravljeno slovesnost je sklenila folklorno-instrumentalna skupina osnovne šole Šestine iz Hrvatske. Prve tri ekipe so prejele fotoaparate, vsak udeleženec pa knjigo prof. Škalerja in diplomu Občinske zveze prijateljev mladine Brežice. Diplome so podelili tudi šolama Senovo in Šestine za sodelovanje pri kulturnem programu.

Republiško kviz tekmovanje Boj za staro pravdo je bilo uspešno organizirano. Posebej pa so se izkazali domačini, saj so brežiški pionirji oba dni gostili na svojih domovih 50 vrstnikov iz vse Slovenije, organizator pa še 20 njihovih mentorjev. Svoje delo je dobro opravila tudi republiška žirija, k uspehu celotne prireditve pa so pripomogli delavci Občinske zveze prijateljev mladine Brežice in kolektiv osnovne šole bratov Ribar.

VLADO PODGORŠEK

PREBERITE — SPOROČITE!

ŠOLA IŠČE UČITELJE, UČITELJ PA STANOVANJE

Mnogi se še spominjamo, da je nekdanji podeželju občina morala učitelju priskrbeti stanovanje in brezplačno kurjavo. Tako je vsaj vedel, da bo pod streho in da ne bo zmrzoval.

Dandanes je stanovanjska stiska povsod: v mestih in na podeželju. V malokaterih krajih so učitelji tako srečni, da so zanje sezidali poseben stanovanjski blok. Razpisi ostajajo brez odmeva, mnogokrat tudi zato, ker šole ne morejo priskrbeti učiteljem strehe nad glavo. Če bi imele šole dovolj denarja za gradnjo ali adaptacijo stanovanj, pa za to vseeno ne bi poskrbele, bi jim lahko očitali, da so pač zanikrne in same krive svojih težav. Tedaj bi jih torej lahko obsojali.

Toda — šole nimajo denarja, občine pa tudi niso vedno najboljši skrbniki. Kdo je torej odgovoren za to, da ostajajo učitelji brez strehe in otroci brez učiteljev?

Naš list poziva šole, naj sporočijo — kratko in jasno, brez pretiravanja in olepševanja — koliko učiteljev jim manjka zato, ker zanje niso mogli dobiti stanovanj.

UREDNIŠTVO

SEMINAR SURDOPEDAGOGOV SLOVENIJE NA GOLTEH

Letošnji seminar slovenskih surdopedagogov je bil na Golteh nad Mozirjem. Organiziral ga je zavod za šolstvo SRS.

Osnovna tema seminarja je bila: Komuniciranje pri gluhih otrocih. Precej enotno stališče vseh treh zavodov v Sloveniji (Ljubljana, Maribor, Portorož) namreč, da je edina ustrezna oblika komuniciranja gluhega otroka razvit glasovni govor, dokazuje, da se zavodi resno prizadevajo odpraviti sporazumevanje s kretinami. To je treba pozdraviti še toliko bolj, ker se zavodi po svetu zelo različno odločajo — eni za kretinjo, drugi za govor, četudi bo že kmalu preteklo stoletje, odkar je milanski kongres učiteljev gluhih odločno zahteval, naj učitelji opustijo učenje kretinje in spodbujajo oralni govor pri gluhi mladini.

Nekaj tem, obravnavanih na seminarju: Teoretični uvod v komuniciranje, Govor kot socialna uporaba znakov, Psihološki aspekti komunikacije, Vpliv govora na mentalni razvoj gluhih, Stališče do oblik komunikacije, Stališče do različnih oblik komunikacije, Komuniciranje.

Uspešno je bilo sodelovanje psihologov s surdopedagogi; to dokazujejo tudi koreferati, ki so jih pripravili psihologi, ki proučujejo slušno prizadete otroke. Zeleti pa bi bilo še večje sodelovanje drugih strokovnjakov — otologov, psihiatrov in sociologov pri skupnem raziskovanju in reševanju problematike v zvezi z govorom gluhih otrok.

Nekaj stališč, ki so jih sprejeli udeleženci seminarja:

— Slovenski jezik v svojih sestavinah za uporabo pri vzgoji govora gluhega otroka ni povsem raziskan: npr. frekventnost besed, sistem glasov in besed pri gradnji govora, množina besed, potrebnih na posamezno razvojno stopnjo, opozicije na frekventni lestvici itd. Zato predlagajo ustanovitev fonetskega instituta.

— V slovenskem merilu bi bil potreben strokovni usklaje-

valni organ, ki bi urejal predmetnik, učni program, izobraževanje kadra in pridobival denar.

— Pri vzgojnih in psihičnih raziskavah na področju slušno prizadetih otrok naj bi sodeloval tudi pedagoški institut.

— Dosledno je treba uvesti in urediti individualni slušni trening za vse slušno prizadete otroke od predšolske stopnje in ves proces rehabilitacije — skupno z nadaljnjo rehabilitacijo odraslih gluhih.

— Tako kot v vseh strokah sta tudi v tej nujna permanentno izobraževanje in šolanje strokovnih delavcev. Pripomoček pri dopolnilnem izobraževanju naj bi bilo tudi enotno strokovno glasilo s področja surdopedagogike.

— Dopolniti bi morali sistem izobraževanja na PA in na fakulteti. Tu so se namreč skupine opredelile za sistem verbalnega govora kot osrednjega komunikacijskega sredstva — zato je surdopedagogu potrebna solidna strokovna osnova.

— Posebno pozornost so na seminarju posvetili vzgoji slušno prizadetih otrok. Predlog: uvedba ritmike kot obveznega predmeta ter posebnega učitelja na vseh stopnjah rehabilitacije.

— Potrebno je čim boljše govorno izražanje; nujni so ustrezni skupinski in individualni slušni aparat ter nenehno in enotno vzdrževanje aparatur. Za sodelovanje je treba pridobiti elektroinstitute, ki naj bi nove izdelke vnašali v izpopolnjen aparat in tesnem sodelovanju terapevtov.

— Surdopedagogi so zahtevali, da bo treba utrditi v posameznih zavodih za rehabilitacijo slušno in govorno prizadetih otrok teamsko delo. Strokovni team naj spremlja otroka od vstopa do odhoda iz zavoda.

Za tehnično izvedbo pa tudi vsebinsko usklajeno delo na seminarju se moramo zahvaliti zavodu za šolstvo SRS in njegovemu požrtvovalnemu zastopniku, svetovalcu za posebno šolstvo prof. Janezu Vivodu.

BOGO JAKOPIČ

GLASBENA ŠOLA KAMNIK

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za klavir s polno učno obveznostjo za nedoločen čas

Pogoji: P ali PRU

Nastop službe s 1. 12. 1973 ali po dogovoru.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 15 dneh po objavi razpisa.

RAZPISNA KOMISIJA PRI ZAVODU ZA GLASBENO IZOBRAŽEVANJE DOMŽALE

razpisuje prosto delovno mesto:

učitelja za klavir za nedoločen čas

Pogoj: Na razpis se lahko prijavijo kandidati, ki izpolnjujejo pogoje za učitelje na glasbenih šolah v skladu z zakonom o glasbenih šolah.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi.

Z VSEH VETROV

SODELOVANJE MLADIH V DRUŽBENO-EKONOMSKEM RAZVOJU

Strokovnjaki za stanovanjske probleme predvidevajo, da bo leta 1980 že dve in pol milijarde ljudi ali 55 % vseh prebivalcev starih manj kot 25 let. Okrog 60 % mladih bo tudi še tedaj živel v območjih v razvoju. Združeni narodi so objavili študijo pod naslovom „Poročilo o mladini“, v katerem zahtevajo, naj vlada in mednarodne institucije posvetijo problemom mladih več pozornosti.

Izhodišče za sestavo tega poročila so bila stališča mladih iz 14 dežel (med drugim tudi iz Jugoslavije). Poročilo poudarja, da mladi vse bolj iščejo možnosti, kako bi sodelovali v procesu družbeno-economskega razvoja. Opozarja tudi, kako pomembno je, da mladi sodelujejo na vseh področjih dejavnosti — od izobraževanja in zaposlovanja do prehrane in opravljanja prostovoljnega dela.

Študijo je obravnaval ekonomski in socialni svet Združenih narodov letošnjega julija v Ženevi.

RAZPIS ZA REFERATE IN KOREFERATE

Predsedstvo akademije pedagoških znanosti v SSSR je razpisalo natečaj za obdelavo referatov in koreferatov na temo: „Praksa politehnične in delovne vzgoje učencev osnovnih, srednjih in višjih razredov“, „Sodelovanje učiteljskega kolektiva s komsomolsko in pionirsko organizacijo v šoli“, „Sodelovanje družine in šole pri vzgoji učencev“, „Izkušnje učno-vzgojnega dela ob prehodu na splošno srednje izobraževanje“.

To je ena od akcij, ki naj pomagala prenašati pozitivne znanstvene izkušnje. Razpis anonimen. K sodelovanju vabljeni učitelji, ravnatelji, pedagoški svetovalci, sodelavci znanstvenih institutov in naenarji; vsi ti lahko prijavijo svoja dela.

VEDNO MANJ ŠTUDENTOV NA ANGLEŠKIH UNIVERZAH

Centralni univerzitetni svet za sprejem študentov je objavil poročilo, ki kaže, da so bili od 10 kandidatov, ki so zaprosili za vpis na univerzo, odklonjeni. Oktobra 1972 je bilo na univerzi 2744 nezasedenih mest, to pa je dvakrat več kot leta 1971 (1372). Tako se je primer števila prostih mest v naravoslovne znanosti v primerjavi z lanskim letom zmanjšal od 743 na 606 (letos), medtem ko se je število praznih mest v humanistične vede povečalo od 779 na 884, za razne tehnične smeri pa od 626 na 1400.

V poročilu je objavljen tudi zgodovinski pregled razvoja univerze od leta 1900 do leta 1970.

SINDIKAT

JAPONSKIH UČITELJEV

Sindikata japonskih učiteljev, ki je bil ustanovljen leta 1947, ima danes 600.000 članov. Njegovi člani so učitelji šol vsega stopnja. Ta organizacija si prizadeva za uresničitev treh glavnih smotrov: za obnovo elementarnih, družbenih in političnih pravic učiteljev, za demokratizacijo pri pouku in svobodno študiju ter za prispevek k izgradnji Japonske kot dežele, ki se bojuje za mir in svobodo.

Kinematografi prikazujejo

LEGENDA O ČRNEM

CHARLEYU je western, ki skuša poziviti to filmsko zvrst tako, da obravnava rasne probleme. Svoboda, ki je obojena na večer beg pred preganjalci-gospodari in pristanek na življenje v brezpravnem suženstvu sta zametek zapleta tega westerna, ki skuša reševati poleg črnih tudi indijske probleme. Žal, samo to. — mb

ŠKANDALI NEKE LADY lahko imenujemo družinski film režiserja Roberta Bolta, ki ga poznamo iz filma Ryanova hči. Poleg njegove žene, ki nosi tudi to pot glavno vlogo, igra še njegov tast. Film je obrtno brezhibna melodrama, ki bo gledalcem privlačila v oči potoke solz. Imenitno za tiste, ki ljubijo patetiko in jo istovetijo s čustvenostjo, za druge pa manj zanimivo. — mb

KAVBOJ BREZ MIRU — Zgodba se res dogaja na zahodu, glavna junaka jahata in imata pištoli. Toda, to se zdaleč ni kavbojka, temveč subtilna izpoved življenjske filozofije Petra Fonde, sina slavnega ameriškega igralca Henrika Fonde.

Njegov filmski izraz je res ekspresiven, filozofija pa poglobljena in prijetno stoična ob današnji naglici in človeški razrvanosti. Fotografija Vilmoša Zigmunda je odlična in nas nemalokrat preseneti z domiselnostjo. Škoda, da naslov ni dobesedno preveden. The hired Hand — Najemnik — ta naslov bi bil mnogo bolj primeren. Film je vsekakor ena izmed boljših stvaritev, zahteva pa zrelega gledalca. — MM

OBSEDNO STANJE je zelo angažiran politični film Coste Gavrasi, ki ga poznamo že po

filmu „Z“. Razkriva resnico o odnosu ZDA do latinskoameriških dežel, trpljenje naroda in njegov odpor. Film je močan in odlično narejen z neverjetnim ritmom. Odlično glasbo je prispeval Mikis Teodorakis, igrajo pa Iv Montan, Renato Salvatore in mnogi drugi znani igralci. — MM

VELIKANOVE PUSTO-

LOVŠČINE — Režiser Mario Lucidi je skušal narediti malce nenavadno kavbojko. Zato je glavni junak, ki ga igra Bud Spencer, silak, ki rajši beži, kot da bi se postavil v bran. Je skrajno dobrodušen; pesti uporabi le v sili. Seveda ga k temu prisilijo življenjske razmere. Spet lahko gledamo klasične prizore z divjega Zahoda. — MM

POGREB V LOS ANGELESU

je kriminalka z elementi psihološke drame. Mogoče je prav to pritegnilo Jean Louis Trautnaganta, da je sprejel glavno vlogo. Igra človeka, ki mora po naročilu, da bi zaslužil denar in se s tem rešil kockarskih dolgov. Umor se mu ne posreči, toda podjetni delodajalec hoče likvidirati tudi njega. Tako postane morilec nenadoma preganjanec, ki se nima kam zateči in rešiti. Film je narejen brezhibno, vendar so ob prizorih streljanja uporabljali preveč rdeče barve. — MM

RDEČI BARON je biografija enega izmed najslavnejših pilotov I. svetovne vojne, barona von Richtshofena. To je vojni film. Dogajanje poteka na letališčih in v zraku. Ob Richtshofenu spoznamo mnogo ljudi med drugimi tudi Goeringa, ki so postali kasneje znani Hitlerjevi sodelavci, pa tudi slavne francoske in ameriške pilote, ki so se bojevali proti Nemcem. Zahtevno nalogo smalcja je odlično opravil Michael Reed. Režiser Robert Corman je dobro vodil igralce, med katerimi je odigral naslovno vlogo John Philip Law. Film bo vseh prepričal, ki so jim pri srcu letalstvo in vojni filmi. — MM

SAMOPOMOČ PROSVETNIH IN ZNANSTVENIH DELAVCEV SLOVENIJE prosi in poziva člane in poverjeniče, ki se niso poravnali letošnje članarine, da jo čimprej pošljejo na naslov „Samopomoč prosvetnih in znanstvenih delavcev, Ljubljana — Gosposka ul. 3. Številka našega žiro računa je 50100-678-45314.

Članarina za leto 1973 znaša 60,00 din.

Pohitite z vplačilom, da bomo lahko pravočasno napravili letni obračun! Prosimo, ne zavirajte našega dela!

Obenem vabimo k vpisu prosvetne delavce, ki se niso člani naše Samopomoči.

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA KRANJ

razpisuje prosta delovna mesta:

- učitelja za tehnično vzgojo
- ortopedagoga (za oddelek za delovno usposabljanje)
- učitelja za telesno vzgojo (nastop dela 1. feb. 1974)
- treh čistilk — NK ali PK (nastop dela 1. febr. 1974)
- hišnika — KV (nastop dela 15. dec. 1973)
- administratorke (nastop dela 15. jan. 1974)

Vloge sprejema razpisna komisija do zasedbe delovne mest.

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiriinajstrednjo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica, ISSN 0033-1643.